

T.C.

**MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK ANABİLİMDALI**

**İŞLEVSELLİK VE ESNEKLİK BAĞLAMINDA
KONUT İÇ MEKAN TASARIMINDA
MOBİLYA KULLANIMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZEREN BAYRAM

081117202

Danışman Öğretim Üyesi

Yrd. Doç. Dr. Umut TUĞLU KARSLI

İstanbul, Aralık 2011

T.C.

**MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK ANABİLİMDALI**

**İŞLEVSELLİK VE ESNEKLİK BAĞLAMINDA
KONUT İÇ MEKAN TASARIMINDA
MOBİLYA KULLANIMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZEREN BAYRAM

081117202

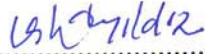
Danışman Öğretim Üyesi

Yrd. Doç. Dr. Umut TUĞLU KARSLI

İstanbul, Aralık 2011

T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

05.12.2011 tarihinde tezinin savunmasını yapan Zeren BAYRAM'e ait "İşlevsellik ve Esneklik Bağlamında Konut İç Mekan Tasarımında Mobilya Kullanımı" başlıklı çalışma, Jürimiz Tarafından Sosyal Bilimler Enstitüsü İç Mimarlık Anabilim Dalı İç Mimarlık Tezli Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans Tezi Olarak Oy Birliği/Oy Çokluğu ile Kabul Edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Aslı AKYILDIZ HATIRNAZ
(Başkan)

Yrd. Doç. Dr. Umut TUĞLU KARSLI
(Üye)
(Danışman)

Yrd. Doç. Dr. Candan ÖZÜLKE
(Üye)

TEŐEKKÖRLER

Yüksek lisans eğitiminim ve tez çalışma sürecimde her türlü bilgi ve deneyimini benimle paylaşan, yol gösteren, çalışmamın gelişim sürecinde güven ve desteği ile yanımda olan çok değerli tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Umut TUğLU KARSLI'ya,

Tez sürecimde bilgileri ve yardımlarını ile yanımda olan Yrd. Doç. Dr. Aslı AKYILDIZ HATIRNAZ'a,

İç Mimarlık programında aldığım eğitim süresince çalıştığım hocalarım ve arkadaşlarıma,

Bugüne kadar maddi ve manevi her konuda yanımda olan, zor günlerimde beni yalnız bırakmayan sevgili ve çok değerli aileme,

Tez hazırlama sürecimde anlayışlarından dolayı iş arkadaşlarıma,
sonsuz teşekkür ederim.

Özet

Tez çalışmasında konut iç mekânlarında kullanılan mobilyalar işlevsellik ve esneklik bağlamında incelenmiştir. Bu kavramlara bağlı olarak konut iç mekânlarında mobilya düzenlemelerinin kullanıcısı ile etkileşimlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Konut, insanların barınma ihtiyaçlarını karşılayan, özel hayatlarını geçirdikleri yaşam alanıdır. Konut, içinde yaşayan kullanıcıya tüm ihtiyaçlarını karşılayabileceği imkânları sunabilmelidir. Bu bağlamda değişen ve gelişen çağa uyum sağlamaya çalışan konut iç mekânlarında farklı düzenlemelere gidilmektedir.

Bu düzenlemeler barınma ihtiyacının başlangıcından ele alınarak tarihsel gelişimi ile irdelenmiştir. Ayrıca konut iç mekânlarında esneklik gereksinimlerinin, insana, çevreye ve teknolojiye bağlı olarak değişimleri ele alınmıştır. Konut iç mekân düzeninin bir sistem olarak analizi yapılmış, son bölümde ise mobilyaların esnek ve işlevsel özellikleri örnekler ile açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Tasarım, Mobilya, İşlevsellik, Esneklik, İç mekan.

Abstract

In this thesis indoor furnitures are examined based on flexibility and functionality. The purpose is to examine the relation of the indoor furniture arrangement and users. Housing, should be able to provide all the facilities which meets the needs of the user. In this context, housing interiors which try to adapt changing and developing age are having regulations. This regulations are discussed in deep by taking the historical development through the begining of the housing need . In addition, the changes of flexibility requirements of residential interiors are examined depending on people, environment and technology. Housing scheme for the interior as a system analysis has been performed and in the final chapter flexible and functional features of furnitures are explained with examples.

Key word: Design, Furniture, Flexibility, Functionality, Interior.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
TABLolar LİSTESİ.....	iv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	v
1. GİRİŞ.....	1
2. Tasarımda İşlevsellik ve Esneklik Kavramlarını Oluşturan Etmenler...4	4
2.1. Tasarımda İşlevsellik Tanımı	4
2.1.1. Pratik İşlevsellik.....	18
2.1.2. Estetik İşlevsellik.....	23
2.1.3. Sembolik İşlevsellik	25
2.2. Esneklik Tanımı.....	28
2.2.1. Tasarım Esnekliği	28
2.2.1.1. Konut İç Mekanda Esneklik.....	33
2.2.1.2. Konut Mobilyasında Esneklik.....	43
2.2.2. Yapım Esnekliği	50
2.2.3. Kullanım Esnekliği.....	56
2.3. Esneklik Gereksinimi.....	56
2.3.1. İnsan Faktörü.....	58

2.3.1.1. Fiziksel Gereksinimler.....	59
2.3.1.2. Psiko-sosyal Gereksinimler.....	62
2.3.1.3. Ekonomik Gereksinimler.....	65
2.3.2. Çevre Faktörü.....	66
2.3.2.1. Fiziksel Eskime.....	68
2.3.2.2. Fonksiyonel Eskime.....	69
2.3.3. Teknoloji Faktörü.....	72
3. Barınma İhtiyacı ve Konut Kavramı.....	74
3.1. Barınma Tanımı ve Tarihsel Gelişimi.....	74
3.2. Konut Tanımı ve Tarihsel Gelişimi.....	77
3.3. Kültürel Faktörlerin Konut Biçimlenmesine Etkisi.....	82
3.3.1. Göçebe Yaşam Kültürü.....	84
3.3.2. Yerleşik Yaşam Kültürü.....	86
3.4. Kültürel Faktörlerin Konut Mobilyasının Biçimlenmesine Etkisi..	87
4. Konut İç Mekan Düzeninin Bir Sistem Olarak Analizi.....	89
4.1. Konut İç Mekan Düzenine Etki Eden Faktörler.....	89
4.1.1. İnsana İlişkin Faktörler.....	89
4.1.2. Eyleme İlişkin Faktörler.....	93
4.1.3. Ekipmana İlişkin Faktörler.....	96
4.1.4. Eylem Alanına İlişkin Faktörler.....	98
4.1.5. Çevreye İlişkin Faktörler.....	98
4.2. Konut İç Mekan Kullanımı.....	99
4.2.1 Ortak Kullanım Alanları.....	100
4.2.1.1 Yaşama Mekanları.....	101
4.2.1.2 Hizmet Servis Mekanları.....	105

4.2.2. Özel Kullanım Alanları.....	108
4.2.2.1 Kişisel Mekanlar.....	108
4.3. Konut İç Mekanlarının Esneklik Özellikleri.....	110
5.Konut İç Mekanında Mobilyanın İşlevi Açısından Esneklik Özellikleri.....	112
5.1. Depolanabilirlik.....	113
5.2. Katlanabilirlik.....	115
5.3. Mobilerite (Yer değiştirebilirlik).....	118
5.4. Modülerlik.....	121
5.5. Boyutsal Esneklik.....	123
5.6 Çok İşlevlilik.....	124
6.Sonuç ve Öneriler.....	127
7.Kaynaklar.....	132
8. Özgeçmiş.....	139

TABLULAR

Tablo 2.1. Fiziksel Kullanıcı Gereksinmelerinin Sınıflandırılması.....	62
Tablo 2.2. Psiko-Sosyal Kullanıcı Gereksinmelerinin Sınıflandırılması.....	64
Tablo 2.3. İnsan – Çevre İlişkisi.....	67
Tablo 3.1 Konuttaki Barınma Eylemlerinin Bina-Bölüm –Mekan-Eylem Alanı – Tek Eylem Düzeyleri Olarak Açılım.....	76
Tablo 3.2 Kenyon’un Konut Bileşenleri.....	82
Tablo 4.1 Konut İçi Eylemlerin Birbiriyle İlişkileri.....	96

ŞEKİLLER

Şekil 2.1	Tasarım Şeması.....	4
Şekil 2.2	İşlev; Biçim, Ölçü ve Malzeme Açılımı.....	8
Şekil 2.3	Zeypak Tasarım Biçim İle İçeriğin Uyum Örneği.....	9
Şekil 2.4	Zaha Hadid Hill Residence Tasarımı.....	10
Şekil 2.5	Mobilya Tasarımı.....	15
Şekil 2.6	Le Corbuser'in 1947 de yaptığı insan antropometrik ölçülerine dayalı 'Modulor' isimli çalışması.....	16
Şekil 2.7	Ürün – İşlev İlişkisi.....	18
Şekil 2.8	Tasarımcıya Göre Konut Çevresi.....	20
Şekil 2.9	Konut İç Mekanında Mobilyaların Yerleştirilmesi.....	21
Şekil 2.10	İşlevsel ve Resmi İç Mekan Örneği.....	23
Şekil 2.11	Sembolik İşlevselliği Temsil Eden Mobilya Uygulamaları.....	27
Şekil 2.12	Esnek Kullanım Amacına Yönelik Diagram Çizimleri.....	30
Şekil 2.13	Esnek Kullanım Amacına Yönelik Diagram Çizimleri.....	31
Şekil 2.14a	Kumanda Edilebilen Şişme Yataklar.....	35
Şekil 2.14b	Tasarımın Kontrol Paneli.....	35
Şekil 2.15	Konut Birimi Geometrisinin İç Mekan Bölümlenmesine Etkisi.....	37
Şekil 2.16	Konut Girişi Konumunun Esnek İç Mekan Tasarımına Etkisi.....	37
Şekil 2.17a	Shigeru Ban Tasarımı Grid House	39

Şekil 2.17b Grid House İç Görünüş.....	39
Şekil 2.17c Grid House Kayar Bölücü İç Duvarlar.....	40
Şekil 2.18 Düşey Hareketli Bölücü Panel Kullanılarak Tasarlanan İç Mekan Örneği	41
Şekil 2.19 Yatay Bölücü Eleman Kullanılan İç Mekan Örneği.....	41
Şekil 2.20 Esnek Tasarlanmış İç Mekan Örneği.....	42
Şekil 2.21 Çek-yat Örneği.....	44
Şekil 2.22 Mobilyanın Kullanılmayan Bölümlerine Farklı İşlevler Yükleyen Esnek Mobilya Tasarımı.....	45
Şekil 2.23 Birden Fazla Eylemi Karşılamanın Mobilya Tasarımı.....	46
Şekil 2.24 Mobilyada Hiçbir Değişiklik Yapılmadan Değişen Gereksinimlerin Karşılmasını İfade Eden Diagram	46
Şekil 2.25 Modüler Elemanlarla Sağlanan Esneklik.....	47
Şekil 2.26 Mobilya Elemanlarının İlavesi, Çıkarılmasıyla Sağlanan Esneklik.....	47
Şekil 2.27 Mobilya Sistemini Değiştirmeden Şartları Değiştirme.....	48
Şekil 2.28a Birleşik Halde Olan Raflar	49
Şekil 2.28b Birleşik Rafların Parçalanması.....	49
Şekil 2.28c Rafların Yeniden Birleştirilmesi.....	49
Şekil 2.29 Esnekliğin Bina Üretim ve Kullanım Sürecindeki Uygulanma Dönemi Açısından Esneklik Türü.....	51
Şekil 2.30 Domino Evi Aksonometrik Görünüş	53
Şekil 2.31 Spuybroek.“OfftheRoad_5speed” Projesi.....	54
Şekil 2.32 Maslow’un Gereksinim Hiyerarşisi.....	59
Şekil 2.33 Mekan Boyutlarına Bağlı Gereksinimler.....	60
Şekil 2.34 Zamana Göre Fiziksel Performans Değişimi.....	69

Şekil 2.35 Fonksiyonel Eskime.....	71
Şekil 3.1 Geleneksel Türk Çadır İç Düzenlemesi.....	78
Şekil 3.2 Çadır İç Düzeni ile Konut İç Düzeninin Karşılaştırılması.....	79
Şekil 3.3 Yapay Mekan Oluşumu.....	81
Şekil 3.4 Borudan Yapılmış Modern Göçebe Konut Örneği.....	85
Şekil 3.5 Konteynır Mimari Anlayışında Düzenlenmiş Modern Göçebe Yapı.....	86
Şekil 4.1 Konut İç Mekan Sistem Açılımı	90
Şekil 4.2 Oturan ve Ayakta Duran İnsanın Statik Antropometrik Boyutları.....	91
Şekil 4.3 İnsanın Dinamik Antropometrik Boyutları.....	91
Şekil 4.4 Aynı Mekanın Farklı Kullanıcılar İçin Düzenlenmesi.....	92
Şekil 4.5 Konut İçi Eylem Şeması.....	94
Şekil 4.6 Konut İç Mekanını Oluşturan Eylem Alanları.....	100
Şekil 4.7 Değişik Büyüklüklerdeki Yaşama Mekanları.....	101
Şekil 4.8 Çalışma ve Oturma Eylemlerinin Bulunduğu Yaşama Mekanı.....	102
Şekil 4.9 Oturma ve Tv Seyretme Eylemlerinin Gerçekleştiği Yaşama Mekanı	103
Şekil 4.10 Ailece Yemek Yeme Eylemi.....	104
Şekil 4.11 Konut İçerisinde Değişik Yemek Alanları.....	104
Şekil 4.12 Mutfak Eylemleri.....	106
Şekil 4.13 Banyo Eylemleri.....	107
Şekil 4.14a Yatma Mekanı Görünüşü.....	109
Şekil 4.14b Yatma Mekanı Görünüşü.....	110
Şekil 5.1 Yapıya Bağlı İşlevsel ve Bölücü İç Mekan Düzenlemesi.....	112
Şekil 5.2 Depolama Kitaplık Ünitesi.....	114

Şekil 5.3 Yerden Tavana Kadar Dolap Uygulaması Örneği.....	114
Şekil 5.4 Yatak Mobilyasının Altının Depolama Alanı Olarak Kullanımı.....	115
Şekil 5.5 Mobilyada Katlanabilirlik- Depolanabilirlik İlkesi.....	115
Şekil 5.6 Katlanır Yemek Masası Örneği.....	116
Şekil 5.7 Duvardan Asılı Masa Örneği.....	117
Şekil 5.8 İç İççe Geçerek Katlanabilen Mobilya Örneği.....	117
Şekil 5.9a Allan Wexler –The Vinly Milford Evi Kulübenin Dış Görünüşü.....	119
Şekil 5.9b Allan Wexler-The Vinly Milford Evi Kulübenin İç Görünüşü.....	119
Şekil 5.9c Allan Wexler- The Vinly Milford Evi Kulübenin Maket Görünüşü.....	120
Şekil 5.10 Mutfak ve Yaşama Alanında Hareket Edebilen Masa.....	120
Şekil 5.11 Taşınabilir Mobilyalar ile Düzenlenmiş Konut Yaşama Mekanı.....	121
Şekil 5.12 Standart Elemanların Yanyana Gelmesiyle Oluşan Modüler Mobilya	122
Şekil 5.13 Hareket Esnekliğine Sahip Kompakt Mobilya Tasarımı.....	124
Şekil 5.14a Kompakt Çok İşlevli Genç Odası Tasarımı.....	125
Şekil 5.14b Kompakt Çok İşlevli Genç Odası Tasarımı.....	125
Şekil 5.15 Taşınabilir ve Kompakt Hazırlama ve Servis Ünitesi.....	126

1. BÖLÜM

1.GİRİŞ

Konut, insanların güvenlik ve barınma ihtiyaçlarını karşılayan, yaşamlarını sürdürdükleri mekânlardır. Barınma işlevi ilk çağlarda göçebe olarak gerçekleştirilirken zamanla insanların yaşam kültürlerine bağlı olarak yerleşik düzene geçilmiştir. Konutta insanların düzenleme ve yaratma isteği iç mekânların tasarlanmasına kaynak olmuştur. İnsanların konut içi yerleşimleri, iç mekân tasarımı ile bağlantılı olarak gelişmiş ve günümüzde hala kendini geliştirmeye devam etmektedir. Gelişen ve değişen iç mekânlarda donatı elemanı olan mobilyalar ön plana çıkmış, kullanıcıların düşüncelerini ve yaşam tarzlarını yansıtmaya başlamıştır.

Farklı beklentilere bağlı olarak kişiselleşen iç mekânların karakterlerini oluşturan esneklik ve işlevsellik özellikleri ortaya çıkmıştır. İşlevsellik, bir eleman üzerine yüklenen görevin en iyi şekilde karşılanması olarak tanımlanırken, esneklik ise bir elemanın ilişkilerinin değiştirilebilmesi olarak tanımlanabilir. İç mekânı verimli kılan bu özellikler yapının kendisi ile karşılanabildiği gibi iç mekân donatı elemanı olan mobilyaya yüklenen görevlerle de sağlanabilmektedir.

Biçimsel açıdan mobilya, mimarlık ve mekan tasarımı ile yakından ilişkilidir. Hatta başka bir deyişle mobilya tasarımı kendi zamanının mimari anlayışını izlemekte, çoğu kez de yarattıkları mekânlar ile uyum içinde olması için

mobilyaları mimarlar/iç mimarlar tasarlamaktadır. Buna rağmen ülkemizde mobilya-mekân boyutunda kullanıcı yönünden birçok sorunla karşılaşılmaktadır (Uzun, 2006). Bu sorunları en aza indirebilmek için mobilyanın işlevsel ve esnek özelliklerinden faydalanılmaktadır.

Konut iç mekânında esneklik ve fonksiyonellik, donatıların ilave edilmesi, çıkarılması, yer değiştirmesi, birleştirilmesi, ayrılması vasıtası ile mekânın farklı işlevler için kullanılabilmesi veya bazı bölücü elemanlar ile ayrılarak daha küçük ve özelleşmiş mekânların yaratılmasına olanak sağlaması şeklinde gerçekleştirilebilmektedir. Donatı elemanı olan mobilyaya yüklenen bu görevler konut iç mekânında yaşamsal faaliyetleri kolaylaştırmasının yanında maksimum hizmet veren mekânları oluşturur. Bu tanımlamadan da anlaşılacağı gibi mobilya, işlevsel değeri ile mekânın kullanılabilirliğini etkileyen, esneklik değeri ile de mekânın farklılaşmasına imkân veren, konut iç mekânının estetik ve fonksiyonel değerlerini etkileyen sanat ve tekniği birleştiren bir üründür.

Araştırmanın Gerekçesi ve Amacı:

İncelenen bazı çalışmalarda konut iç mekânının esnekliği üzerinde çalışıldığı, fakat işlevsellik ve esnekliğin konut iç mekân mobilyaları ile ilişkisinin ele alınmadığı görülmüştür.

Araştırmanın amacı, günümüzde hızla değişen sosyal, kültürel, ekonomik ve teknolojik etmenlerin konut iç mekanında oluşturduğu esneklik ve işlevsellik gereksinimlerinin belirlenmesi ve bu gereksinimleri karşılamak amacıyla tasarlanacak mobilyaların özelliklerinin ortaya konulmasıdır.

Bu bağlamda tez çalışmamda önem verdiğim noktalar; konutun tarihsel gelişim süreçlerinin irdelenmesi, konutun gelişim süreci, konut donatı elemanı olan

mobilyanın esnek ve işlevsel özelliğinin vurgulanması, mobilya ile oluşturulan esneklik ve işlevselliğin konut iç mekânlarında kullanışlı alanlar oluşturması ve konut iç mekân tasarımının değişkenlik gösterebileceğinin vurgulanması ile bu kapsamda Türkiye ve dünyadan farklı konut iç mekanlarının incelenmesidir.

Araştırmanın Önemi:

Tez çalışmamda mobilya ile konut iç mekanının ilişkilendirilmesi ve mobilya düzenlemelerinin konut iç mekanına etkileri üzerinde durulmaktadır.

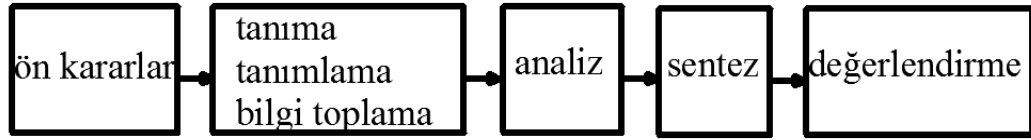
Mobilyaların esneklik ve işlevsellik özellikleri, konut iç mekânında farklı düzenlemelere gidilmesine imkân vermekte ve bu sayede dinamik kullanıcı gereksinimlerinin karşılanması ve konfor koşullarının iyileştirilmesi sağlanabilmektedir. Bu nedenle işlevsel ve esnek mobilya tasarımlarının özelliklerinin ortaya konulması yukarıda sözü edilen gereksinimleri karşılamak açısından büyük önem taşır.

2. BÖLÜM

2. Tasarımda İşlevsellik ve Esneklik Kavramlarını Oluşturan Etmenle

2.1. Tasarımda İşlevsellik Tanımı

Tasarım bir ürünün tamamının veya bir parçasının çizgi, şekil, renk, biçim, doku, esneklik, işlevsellik gibi insan duyuları ile algılanabilen çeşitli unsur ve özelliklerin oluşturduğu görünümdür.

YENİ TASARIMLAR İÇİN BİLGİ AKIŞI

Şekil 2.1 Tasarım Şeması

Kaynak: (Kurtoğlu ve Evcı,1990)

Bir tasarım problemini tanımlayıp analiz ederken, öncelikle önerilecek çözümün etkili olup olmadığı belirlenmelidir. Tasarım probleminin içeriği ne olursa olsun dikkat edilmesi gereken kriterler bulunmaktadır. Öncelikle, tasarımın belirlenmiş olan işlevsel amacına uygunluğu sağlanmalıdır (Ching,2006). Mimarlar, Sanayi Devrimi ile birlikte, doğa ve makine ile onların evriminden yola çıkarak sadeleşmeyi öngörmüşler ve gereksiz öğelerden arınmış sade binaların yapılması

gerektiğini savunmuşlardır. Bu şekilde işlevsel akım ortaya çıkmıştır. (Erdoğan,2009). İşlevsel tasarım, kullanıcıların ihtiyaçlarına en kısa sürede karşılması yanında göze, duygulara, akla ve mantığa hitap etmektir. (www.vukuf.com). İşlevsel tasarım sadeliğin görüntüsüdür. Bir ressam için renkler ne ise bir tasarımcı için de işlev odur. Bir yapı, işlevsel yönden başarılı ise amaca uygun yapılmış, kendisinden beklenen görevi yerine getiriyor demektir. Tek sözcükle “yararlı” demektir. İşlevsel olmayan bir yapıdan söz edildiğinde yapının işlevsiz olduğu değil, kullanım gereksinimlerini tam olarak yerine getirmediği anlaşılmalıdır. İşlevi olan her yapı işlevsel anlamına gelmemektedir.

İşlevi Olan Tasarım ≠ İşlevsel Tasarım (Erdoğan,S., 2002).

Eğer yapı bekleneni karşılayamıyorsa veya yetersiz kalıyor ise işlevsiz olduğundan bahsedilebilir. Yapı varlığı ile kullanıcıya adapte olmalı ve onun hayatını kolaylaştırmalıdır. Aksi halde yaşanmaz mekânlar ve işlevsel olmayan tasarımlar ortaya çıkmaktadır. Sonuç olarak işlevin temel özelliği, amacın sağlanmasıdır (Sırmalı,1969). Her işlevsel tasarım; bir ürüne, bir yapıya nitelik veren biçime sahiptir. Bu konuda üç nokta dikkat çekmektedir;

- İşlevsel biçimin bulunuşu
- İşlevsel biçimin insanda en fazla doygunluk yaratacak düzeye erişmesi
- İşlevsel biçime anlam kazandırılması (www.dekorasyonönerileri.com, 2010).

İşlevsellik; bir ürünün yalın durağan bir halden, son derece kompleks bir hale gelmesidir (Acar, 1992). Hasol'a göre işlev kavramı kullanılış ve işleyiş bakımından amaca uygunluk, belirli bir amaçla ilgili eylem türü veya amacı gerçekleştiren eylem tarzı, uğruna belirli bir şeyin yapıldığı görev, fonksiyon, şeklinde tanımlanır. İşlevsel ise, kullanış veya işleyiş bakımından amaca uygun olan, fonksiyonel olandır. İşlev, ürün ile onu kullanan arasındaki ilişkiyi sağlar (Kürel ve Uzun,2007). Uzun'a göre işlevsellik; görev, bir veya birçok değişken (değerleri değişebilen) niceliklere bağlı olarak değişen nitelik olarak tanımlanmaktadır.

İşlevsellik konutun kendisi, konutun iç mekânı ile sağlanması yanında donatı elemanı olan mobilyalar ile de sağlanabilmektedir. Konut; tasarım, yapım ve en önemlisi kullanım aşamalarının bir bütünüdür. Tasarım aşamasındaki konut hiçbir şekilde, mekânı kullanacak olan insanların yaşantıları ve eylemlerinden bağımsız düşünülemez. Tüm bu kriterler konut içindeki işlevleri belirler. Bir başka deyişle konut işlevselliği mekânların düzenlenmesinden öte kullanıcı için en uygun yaşam alanının oluşturulmasıdır. Bu yüzden tasarım aşamasında bu ilişkilerin göz önünde tutulması gerekmektedir (Desagis, 2006).

Bir konuttan beklenen en temel niteliklerden biri işlevsel olmasıdır. Yani konutun kullanıcının yaşama bütünlüğü içerisinde ihtiyaçlarını optimum düzeyde karşılaması hedeflenmektedir. Bu durumda tasarımcının görevi konut mekân kurgusu içinde işlevsel yapıyı tüm özellikleri ile ortaya koymaktır. Yapılan konut tasarımı, ürünün işlevlerini ne kadar iyi anlatıyorsa ve kullanıcının isteklerine ne kadar iyi cevap verebiliyorsa işlevsel tasarım o kadar başarılı olmaktadır.

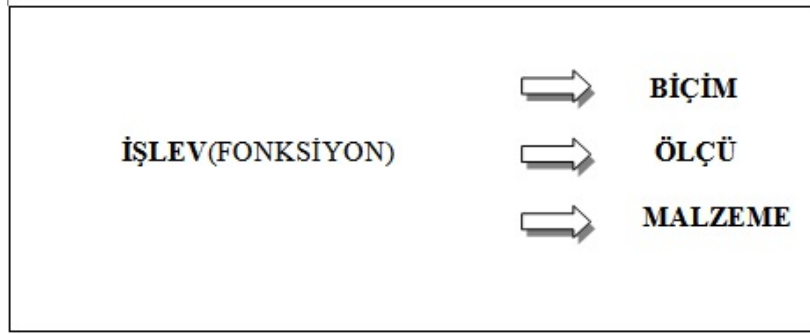
Konut planlanırken tasarımda önem kazanan, mekânı kullanacak insanların yaşantılarını sürdürebilmeleri için gerçekleştirdikleri eylemleri ve konut içindeki işlevleri belirlemektedir. Konutta işlev, bir bakıma kolay anlaşılabilen ve tanımlanabilen olsa da; mekân ancak işlev ile ilişkilendirildiğinde daha anlaşılabilir ve tanımlanabilir bir boyut almaktadır. Bu boyut, hem işlev hem de mekân boyutunu etkileyerek tasarıma yön verir (Uraz, İnceoğlu, Parker, 1995: 26).

Tasarımın ilk aşaması olan mimarlıkta işlev, bir binanın kullanım amacı ve buna bağlı ihtiyaçlarını belirtir; amaç, gereklilik ve uygunluk kavramlarını içermektedir. Mimarlık insan ihtiyaçlarını karşılamayı amaç edinen işlevsel bir sanat olmasından dolayı, işlevsellik görsel öğeleri bir araya getirme ve düzenleme kararlarını etkileyen bir nitelik olarak ortaya çıkmaktadır. Prof. Doğan Kuban, “Mimarlık Kavramları” kitabında mimarlık sanatının diğer sanatlarla karşılaştırmasını yapmıştır. Bu karşılaştırmaya göre, sanat olarak mimarlık, işlevsel bir iç mekâna duygusal yük veren bir biçimlenme sorunu olarak ele alındığında, diğer sanat tiplerine oranla daha kısıtlayıcı bir kapsamdan oluşmaktadır. Bir sanat eseri ve mimari bir ürün arasındaki fark, mimari ürünün işlevselliğidir. Mimarlıkta işlev, tasarıma cevap verebilecek nitelikleri ve bunu sağlayacak formları (biçim) araştıran ve tanımlayan bir bilgi alanıdır (Arcan ve Evcı,1991).

Bu bağlamda “işlevsellik” kavramına ilişkin Erdoğan (2009, s:32) Chicago örneğini vermektedir;

Süslemeyi ve diğer sanat akımlarının inceliklerini bir kenara bırakarak “işlevselliği” ön planda tutan genç mimarlar, gelenekle bağı zayıf olan Amerika’da kendilerini ifade etme olanağı bulmuşlardır. Yeni deney alanı olan Chicago’da, yatay olan

mimarinin yerine, göğe doğru yükselen mimari örnekleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Chicago, demir strüktür ile asansörün kullanımına izin verildiği için, modern mimarlığın başkenti haline gelmiştir. 20. yüzyılın ilk yarısında bu anlayış, Sullivan'ın mimariye uyarladığı "işlevselcilik" akımı, asistanı Frank Lloyd Wright tarafından hayata geçirilmiştir. Bir evde cephenin değil, odaların önemli olduğunu söyleyen Wright, yapılarını 'işlevselci' yaklaşıma göre yönlendirmiştir. Ev rahatsa, iç mekânı iyi planlanmışsa ve kullanıcısının gereksinimlerini karşılayabiliyorsa, dışarıdan da kuskusuz kabul edilebilir bir görünümü olacağına inanmaktaydı.

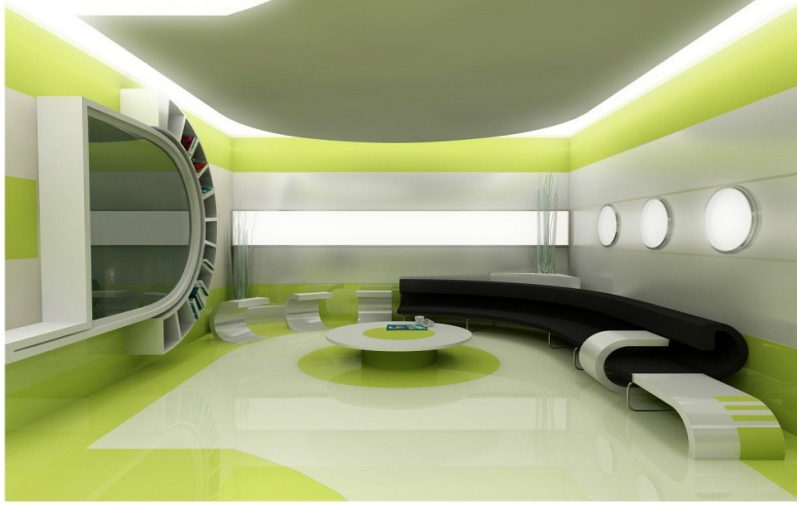

Şekil 2.2 İşlev; Biçim, Ölçü ve Malzeme Açılımı

Kaynak: Arcan ve Evcı, Bina Bilgisi Çalışmaları, 1990 s: 18

Biçim bir yapının, bir nesnenin, bir ürünün somut görünümü olarak tanımlanabilir.

Yapının içeriği ile biçimi arasındaki uyumu, biçime değer kazandırmaktadır.

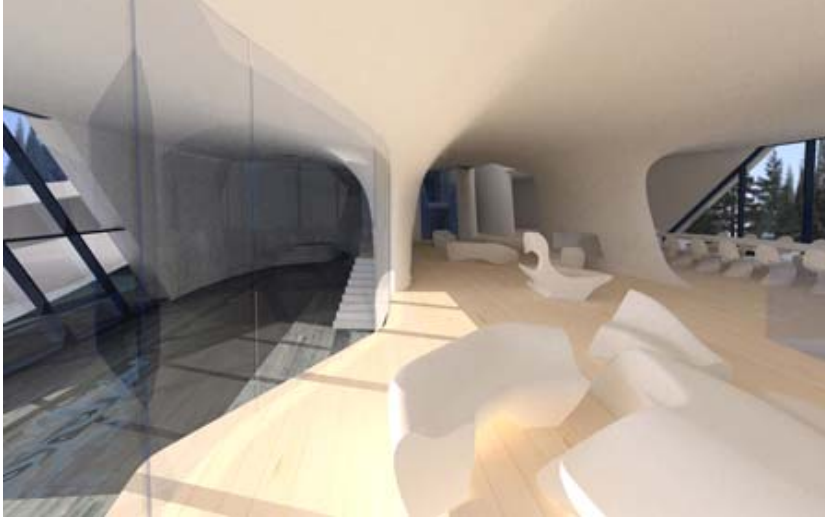

Şekil 2.3 Zeypak Tasarım Biçim İle İçeriğin Uyum Örneği

Kaynak:<http://www.sektorbilgibankasi.com/firma/zeypakproje/resim.galeri.html>

Her mimari yapıt biçimsel çizgilerini; coğrafik, topoğrafik, jeolojik ve iklimin oluşturduğu, sosyal ekonomik politik, felsefe ve törenin oluşturduğu, gerekli bilim ve teknikten oluşan koşullardan almaktadır (Arcan ve Evcı,1991s:18). Bir yapının biçimi, o yapıya bağlı işlevlerden ve ondan istenen hizmetten türemektedir. Bir yapının gerçekten değerli olabilmesi için biçiminin kendisine verilen içeriği ve işlevi karşılması gerekmektedir.

İşlevsel yapı tasarlama alanında başarılı bir mimar olan Zaha Hadid' in Moskova'da tasarlamış olduğu Hill Residence biçim ve işlevi bir bütün olarak işlemektedir. Dışarıdan içeriye doğru uzanan beton sütunlar yapıyı taşıma görevini üstlenirken, iç mekânda da mekânları bölme görevini karşılamaktadır. Taşıyıcı bacaklar olarak adlandırabileceğimiz bu sütunlar iç mekânda tüm mekanik elemanları taşıma görevi yüklenmişlerdir.

Şekil 2.4 Zaha Hadid Hill Residence Tasarımı

Kaynak: <http://3.bp.blogspot.com/fJbT17Bo/s1600-h/121213-capital-hill-residens.jpg>

İşlevin karşılanması önem taşıyan diğer bir kavram olan ölçü, tasarımlarda belirleyici bir rol oynar. Ölçü; bir ölçme birimi olarak, parçanın bölünmüş olduğu eşit bölüntülerden her biridir (Arcan ve Evcı 1991s:19). Mimarlıkta ölçünün kaynağı ilk olarak insan olmuştur. İnsan ölçüleri mimari alanda değerlendirme aracı olarak kullanılmıştır.

“Mimari düzenlemelerde ölçü, insan fiziki boyutları ile değerlendirilen mekansal bir orandır. Bina- mekânlar; işlevleri doğrultusunda onu kullanan insanlara göre oranlı olarak biçimlendirilir. Düzenlenen mekânlar onu kullanacak insanlara göre uygun boyutlarda gerçekleşmediği zaman fiziksel veya psikolojik rahatsızlıklara neden olmakta ve işlevsel açıdan kullanışsızlık gibi olumsuz etkileri ortaya çıkarmaktadır”(Arcan ve Evcı, 1991s:20).

Mimari tasarımlarda biçimi oluşturan en önemli öğelerden bir diğeri olan malzeme, yapılan tasarımın işlevleri karşılayabilmesinde de belirleyicidir. Malzeme; biçimin

temelini oluşturan yapısal öğedir. Bina üretim sürecinde yapı bütünlüğüne ufak bir parça olarak giren malzeme, yapının strüktürünü kuran ve belli bir biçime kavuşmasını sağlayan tek unsur olmaktadır (Arcan ve Evcı, 1991s:20).

Mimari alanda yapının kendisi ile sağlanan işlevsellik bir sonraki adımda yerini kullanıcıların istekleri doğrultusunda düzenlenen iç mekânlara bırakmaktadır. Binaların iç mekânları insanların hareket etmeleri, iş yapmaları ve dinlenmeleri için düzenlenmiş mekânlardır. Bu yüzden iç mekânların biçim ve boyutları çok önem taşımaktadır. Konut iç mekân tasarımının başarısını değerlendirmek için birincil ölçüt işlevsel olup olmadığıdır. İşlev tasarımının en temel seviyesidir. (Ching,2004). İşlevsel nitelikleri geliştirmek, ve onları daha kullanışlı hale getirebilmek için yaşama alanları tasarlanmaktadır.

Bir tasarımın iyi olup olmadığını, kullanıcıların memnuniyetlerini değerlendirerek anlamak mümkün olmaktadır. Kullanılan iç mekânın boyutlarının, mekân içinde yapılacak etkinlikler ile hacimlerinin uyumlu olması gerekmektedir. Etkinlik grupları mekânın düşey-yatay boyutları ve oranları içinde uygun yerleştirilmiş olmalıdır. Kullanıcıların bireysel ve toplu beklentileri, paylaşım alanları, özel ilgileri ve tercih edilecek nesnelere doğru analiz edilmelidir. Örneğin bir mutfak tasarımında kullanıcı istekleri doğrultusunda aksam ve aksesuarlar seçilmektedir. Mutfakta yemek yemeyi tercih eden bir aile için depolama alanını çoğaltmak uğruna masaya küçük bir alan bırakılması yanlış bir uygulama örneği olmaktadır. Bu durum ailenin beklentilerini göz ardı etmek ve mekândan bekledikleri gereksinimlerin karşılanmaması anlamına gelmektedir.

Küçük detaylar ile işlevsellik artırılabilirdiği gibi tersi durumlarda çözümsüz kalılabilmektedir. Amacını karşılayamayan iç mekanlar kullanıcıyı memnun etmeyeceği gibi, istenmeyen düzensizliklere de yol açmaktadır. İç mekân tasarımı

doğru yapılmamış ise ihtiyaçlara cevap veremeyen konut iç mekanı kendini yenileme isteğini beraberinde getirir.

İç mekan tasarımlarında işlevselliğe, sirkülasyon (hareket alanı) tanımı eklenir. Bu kavram işlevselliğin içeriğinde etkindir.

Mekanın işlevine göre biçimlenmesine uygun bir örnek aşağıdaki şekilde verilebilir;

“ Yetişkin ve mesleği mimarlık olan bir kişinin çalışma odası fonksiyonu araştırılacak olsa, mekanın donatım elemanları;

- *Çizim masası,*
- *Çizim masası sandalyesi,*
- *Proje ve dosya dolabı ,*
- *Işıklandırma,*
- *öp kutusu veya sepeti,*
- *Projeleri seyredebileceği pano,*

Çalışma odasının en gerekli fonksiyonel elemanlarıdır. Mekanın büyüklüğu oranında ve işığın doğru yönden yeterli miktarda gelmesi, çizim masasının ve oturma mobilyasının rahat ve hareketi kolaylaştırıcı özellikleri fonksiyonun en belirgin özellikleridir. Bireylerin istekleri doğrultusunda çalışma odalarına, müzik, bitki, hobiler ile ilişkili elemanlar, aksesuar vb. ilaveler de yapılabilir. Bu istekler de bireylerin yapılarına göre fonksiyonlara bağlanabilir. Müzik ile alıştığu zamanda daha üretken olduğunu veya iekli bir ortamda estetik duyguların geliştiğini düşünenler için bu bir fonksiyonelliktir. Ancak, yan fonksiyonlar (isteğe bağlı) ana konunun işlevselliğinden uzaklaşmamak veya öne geçmemek koşuluyla doğru olabilir. Fonksiyon bazen form karakterini etkileyen etkenler arasına girer. Örneğin, bir mimar masasında çizim yapılabilmesi, yani fonksiyonu aynı zamanda onun çizim için gerekli formda olması

zorunluluğunu da getirmektedir. Ancak, günümüz teknolojisinde, form konusunda oldukça hür ve serbest araştırmalara gidilmektedir.”
(Uzun,2007 S: 79).

İç mekan tasarım önerilerinde mekan içerisinde kullanılacak her bir öğenin detaylı plan tasarımı taktik olarak nitelendirilebilmektedir (Brooker ve Stone, 2011). İç mekânın karakteri bu taktikler ile şeklini, niteliğini, işlevini, kimliğini kazanmaktadır. Konut iç mekânının en önemli öğesi olan mobilyaya bu durumda çok fazla görev yüklenmektedir. Mobilya genel bir tanım olarak yer değiştirebilen, devingen, serbest hareket edebilen anlamına gelmektedir.

“ İç mimarlık kavram ve terimleri sözlüğünde mobilya; insanların oturma, yatma, çalışma ya da yemek yeme gibi ihtiyaçlarında, kolaylık, rahatlık, ve fonksiyonellik sağlayan, işlevsel ve estetik olarak tasarlanıp ev ve iş yerlerinde uyum ve birbirini tamamlayıcı konumlarda yerleştirilerek kullanılan, taşınır veya sabit eşyalara verilen ad olarak açıklanmaktadır” (Onur, 2000 s:5)

Eşya kelimesi; *Dışımızda var olan, önümüze ve-veya karşımıza konmuş, yerleştirilmiş, göze görünen, duyuları etkileyen, algı alanımızı zorlayan, özneye karşı duran şey anlamını taşımaktadır. Eşya çeşitli işlev ve konumlara sahip, insanlar arası etkileşim ve iletişimin aracı, kültürel değerlerin ve yaşam tarzlarının taşıyıcısı, psişik ve fiziksel yatırımlarımızın nesnesi, yaşam dekorumuzun öğesi, insanın dış dünyaya davranışının aracı, insanın dış uzantısı, dışı açılımı ve gelişmeyi sağlayan araç- gereç, doğaya egemen olma çabalarının aracı olduğu kadar sonucu denilmektedir (Bilgi ,1986 s:4).*

Mobilyalar iki temel özellik üzerinde biçimlenmektedirler. Birincisi ölçülebilen değerler, diğeri ise ölçülemeyen değerlerdir. Ölçülebilen değerleri; işlevi, esnekliği, malzemesi, biçimi, ekonomisi iken ölçülemeyen değerleri tasarımcısı, kullanıcı, yaratıcılığı, özgünlüğü ve toplum değerleridir. Bu değerler içerisinde önem sırasında ilk olan işlev, biçimi oluşturan önemli faktörlerden biridir. Biçim ve işlev arasında yakın bir ilişki vardır. Mimar Louis Sullivan'ın "biçim işlevi takip eder" sloganı bu ilişkiyi en iyi şekilde açıklar. Mobilyada işlev, kullanıcı ihtiyaçlarına cevap verebilmesi olarak tanımlanabilir. Örnek verecek olursak;

"Kanat uçmak içindir. Ancak tavuk ve devekuşu kanadı olduğu halde uçamaz. Ya bu kanatlar günümüzde bile evrimini tamamlayamamış veya sonradan ihtiyaç kalmadığı için dumura uğramıştır. İnsan yapısı biçimler de işlevi olduğu kadar üretilir, işlevini kaybettiği zaman üretimden kaldırılır. Üretilen bir biçimin işlevi, insanın yaşamsal bir ihtiyacını veya eylemini karşılamaktadır" (Onur,2000 s: 63).

Mobilyaların işlevsel niteliklerde tasarlanma amacı da, konut iç mekânlarında yaşamsal faaliyetlerin desteklenmek istenmesidir. Kullanıcılar yaşam alanlarında kendilerini rahat hissetmeleri için kullanacakları donatı elemanlarını da yalın, sade, kendi işlevini en iyi şekilde karşılayan özelliklerde olmasını istemektedirler. Bu durumda mobilya üzerine düşen bazı özellikleri Burdur'lu ve Ejder şu şekilde açıklamaktadır:

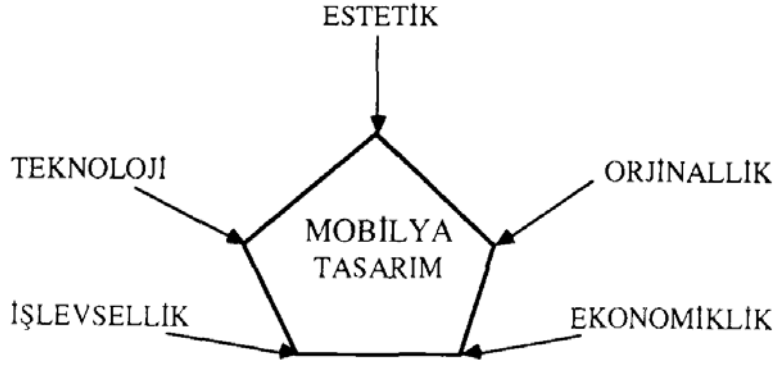
1. **Fonksiyonellik:** Mobilyanın veya mobilya elemanlarının kendisine yüklenmiş bulunan fonksiyon ve fonksiyonları yerine getirebilme özelliğidir.

2. **Güvenilirlik:** Normal şartlar altında, mobilyanın ne kadar süre ile fonksiyonunu yerine getirebildiğinin bir ölçüsüdür.

3. **Dayanıklılık:** Güvenilirliğin tersine olumsuz şartlar altında mobilyanın ne kadar süre ile ve ne kadar iyi olarak fonksiyonunu yerine getirebileceğinin bir ölçüsüdür.

4 **Estetik Özellikler:** Mobilyada görsel özelliklerin tatmin ediciliğidir. Ölçülendirme uygunluğu, orantı, armoni, yüzey özellikleri, düzgünlük, kusursuzluk, üst yüzey işlemleri gibi görsel ve estetik kuralları esas alır.

5. **Emniyet:** Mobilyanın ve mobilya elemanlarının, fonksiyonunu, kullanıcı açısından tehlike yaratmayacak şekilde yerine getirilmesi özelliğidir.

Şekil 2.5 Mobilya Tasarımı

Kaynak: (Kurtoğlu ve Evcı, 1990)

Bu bağlamlarda bir çalışma masası tasarımı ele alınacak olur ise;

- Hareketli veya sabit olması,
- Katlanabilir olması,
- Kullanacak kişi sayısı,

gibi özellikler ile *özel nitelikler*,

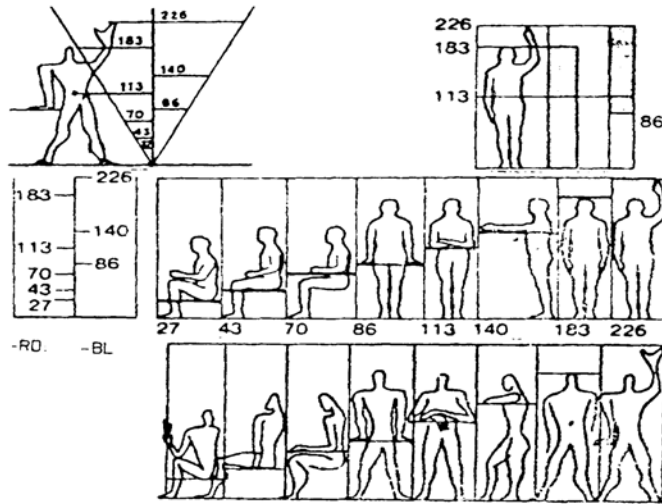
- Biçimi
- Sağlamlığı
- Maliyeti

- Fonksiyonelliği
- Esnekliği

gibi özellikler ile *nesnel nitelikler*, ayrıca üretilecek malzemesinin seçilmesi ile *strüktürel amaçlar* belirlenir.

Masanın ayak kısmı taşıma işlevini yerine getirirken, tabla kısmı servis işlevini karşılamaktadır. İki ayrı görevi karşılayan parçalardan oluşan masa birleştirildiğinde işlevsel bütünlük sağlanmış olur (Onur,2000).

Mobilyalarda işlevi, kullanım ve tasarım amacına uygunluk, amaç doğrultusunda bir donanım elemanına görev yükleme ve bu doğrultuda biçim verme olarak tanımlayabiliriz. Bu amaçlar doğrultusunda, mobilyanın kullanıcının hayatını kolaylaştırıcı yönleri ile işlevselliği belirlenmiş olur. Bunun yanı sıra konut iç mekan mobilyaları tasarlanırken insan antropometrisi dikkate alınmaktadır.

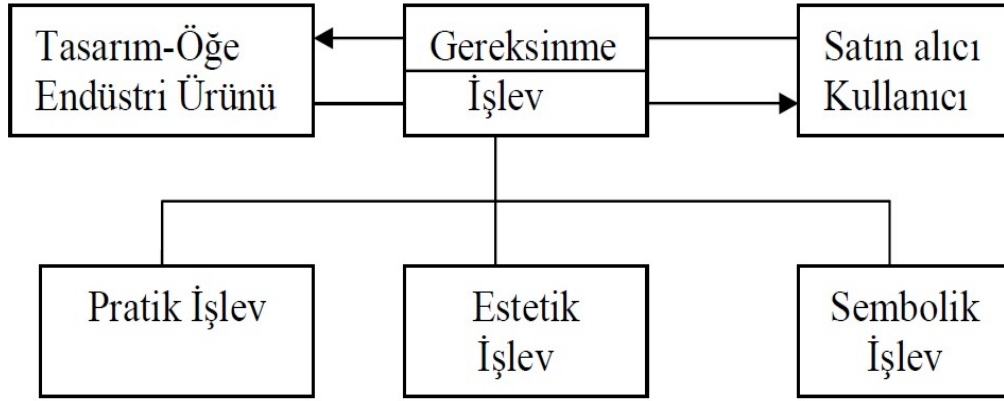

Şekil 2.6 Le Corbusier'in 1947 de yaptığı insan antropometrik ölçülerine dayalı 'Modulor' isimli çalışması

Kaynak: Toka, C. (1978). İnsan Araç Bağlantısında Ergonomik Tasarım İlkeleri. İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yayını, s.73.

Mobilyalar tasarlanırken işlevsel hacim boşluğu yanı sıra, mobilyaların tüm özelliklerinden yararlanılması gerekmektedir (Uzun,2006). Mobilya ister büyük olsun, ister küçük olsun bir mekanın tanımlanması için kullanılabilir. Örneğin, mekân içerisinde odak noktası olabildiği gibi mekanlar arasında geçişi de yönlendirebilmektedir. İç mekan sınırlarına tam uyacak şekilde tasarlanması duyarlı iç mekanların oluşmasını sağlamakta ve mekanı kendi öz niteliklerine kavuşturabilmektedir (Ching,2011).

“Günlük dilde bir araç, bir makine ya da daha genel anlamda bir sistem çalışıyor bir işe yarıyor, kendinden bekleneni yerine getiriyorsa, onun bir işlev yaptığından ya da işlevsel olduğundan söz edilir. Herhangi bir sistemin düzenli işleyebilmesi için, o sistemi oluşturan bağımlı parçaların tümünün çalışması işlev yapması gerekir. Parça büyük ya da küçük, yaptığı iş az ya da çok önemli değildir. Önemli olan parçanın istemin oluşmasına katkıda bulunmasıdır. O halde; bir nesnenin varlığında ve sürekliliğinde belirgin bir özelliktir. Endüstri ürünlerinde, işlevsel ürün ile onu kullanan arasındaki ilişkiyi sağlar. Bu ilişkinin temel öğeleri ise o ürünün pratik, estetik ya da sembolik değerleridir” (Uzun,2006 s:74).

Şekil 2.7 Ürün – İşlev İlişkisi

Kaynak: Uzun, O. (2006). İşlevsellik ve Eneklik Kavramlarının Salon İç Mekanı ve Donanımı Boyutunda Analizi. Yüksek Lisans Tezi, s.75.

2.1.1 Pratik İşlevsellik

Amos Rapoport , ‘işlev’ kavramının, mekânların anlaşılmasına yönelik çok önemli bir unsur olduğunu ortaya koymuştur. İşlevler hayat biçiminin ve kültürel faktörlerin yansıtıcısı olmaktadır. Ancak Rapoport un özellikle dikkat çektiği nokta, kültür farklılıkları ve farklı yaşam şekilleri olmasına rağmen işlevlerin çok fazla değişkenlik göstermemesidir. Farklı fiziksel çevreler aynı işlevleri karşılayabilmektedir. Rapoport işlev kavramını daha iyi algılayabilmek için etkinlik kavramını irdeleyerek ‘görünür’ ve ‘gizli’ işlevlerin varlığından söz etmektedir. Ona göre, bir eylem ya da etkinlik dört alt unsurdan oluşmaktadır. Bunlar; (1) eylemin kendisi , (2) eylemin nasıl yapıldığı, (3) diğer eylemler ile ilişkisi, (4) eylemin anlamıdır. Örnek verecek olursak, ‘beslenme’ işlevi, tüm insanların gereksinimidir. Eylemin kendisi beslenme işlevidir ve hemen herkes tarafından aynı derecede paylaşılmaktadır. İkinci aşamada eylemin nasıl yapıldığı ise kullanıcılar

arasında farklılıklar göstermektedir. Her kullanıcının eylemi yapma şekli ve eylemin biçimi çeşitlenme göstermeye başlamaktadır. Sonraki aşamada beslenme eyleminin diğer eylemler olan oturma, yeme, toplama, temizleme gibi etkinlikler ile olan ilişkisi irdelendiğinde eylemin daha farklı bir boyut aldığı görülür. Eylemin en fazla değişiklik gösterdiği aşama anlam aşamasıdır. Beslenme etkinliğinin, bir ritüel, sosyal alışkanlık veya yapılması gereken bir görev mi olduğu bu aşamada maksimum değişkenlik gösterir (Ersoy,2002). Bu bağlamda işlevin belirgin halinden, gizli ve değişken haline geçişlerinde farklılıklar kendini ortaya çıkarır. İşlevin daha yüzeyde görünür kısmında pratik işlevinden bahsetmek mümkündür.

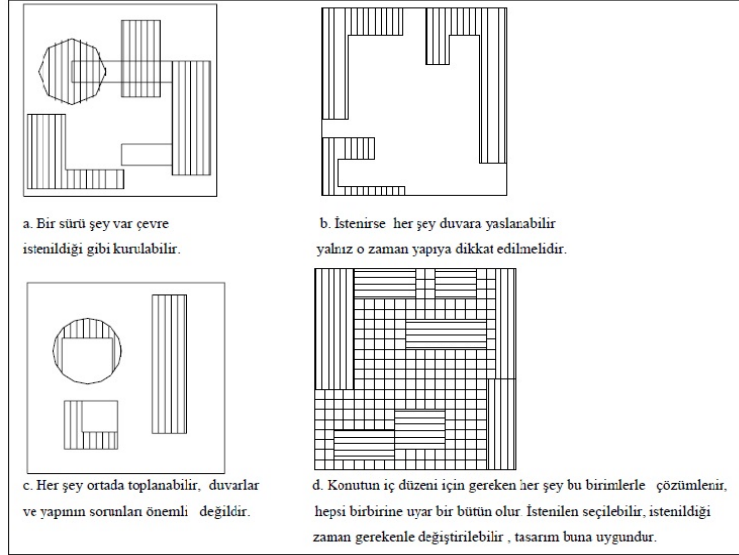
Konu barınma mekânları olan konutlara geldiğinde barınma ve ikamet eyleminin somut ve görünür boyutu olan konut, dışarıdan bakıldığında, ilk olarak pratik işlevselliği algılanabilir.

Konut araştırması yapan bir araştırmacı;

“Konutun görünür ve yalın, biçimsel/ tektonik nitelikleri, mekânsal anlamlar hakkında yeterli bilgiyi veremez; ancak ve ancak, kullanıcı grubunun kültürel adetleri, yemek alışkanlıkları, kadın-erkek ilişkileri, geçim biçimi inançları gibi pek çok önemli yaşamsal ilişkilerinin bilinmesi yoluyla mekansal işlevler, kullanımlar ve anlamlar saptanabilir. Dolayısıyla, yaşamsız bir konuta bakıldığında, mekanlar ancak ‘görünür/ pratik işlevlerini yansıturlar’”(Ersoy,2002 ,s:118).

Konutların pratik işlevleri fiziksel formlarının göstergesi olmaktadır. Geleneksel barınma mekanlarından daha modern konutlara gelindiğinde konutların pratik işlevlerinin daha belirgin olduğu görünmektedir. Çünkü

konut iç mekanlarında özelleşen bölümler kendi pratik işlevlerini sergilemeye başlamaktadır. İç mekânların kişisel istekler doğrultusunda değişkenlik göstermesi tasarımcıları farklı çıkış noktalarına sürüklemektedir. Küçükerman bu durumu aşağıdaki şekilde açıklamaktadır:

Şekil 2.8 Tasarımcıya Göre Konut Çevresi

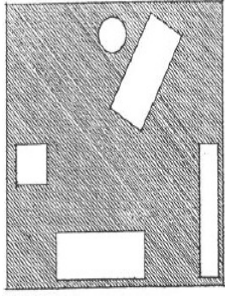
Kaynak: Uzun, O. (2006). İşlevsellik ve Eneklik Kavramlarının Salon İç Mekanı ve Donanımı Boyutunda Analizi. Yüksek Lisans Tezi, s.81.

Konut iç mekanları işlevlerini gerek inşai faaliyetler ile gerekse donatı elemanları olan mobilyalar ile karşılamaktadırlar. Mobilyanın ilk işlevi yapılan tasarıma ve tasarımdan beklenen eyleme cevap vermesidir. Bu durum onun *temel işlevi* olmakla beraber *pratik işlevi* olarak da adlandırılmaktadır. Üzerine yüklenen bir bilgi veya yan işlevi olsun olmasın, bu değişmez hizmet işlevidir. Örneğin bir oturma elemanı pratik işleviyle kullanıcısının fizyolojik yorgunluğunun giderilebileceği konum ve ölçüler bu nesneye kazandırılır (Onur,2000,s:66).

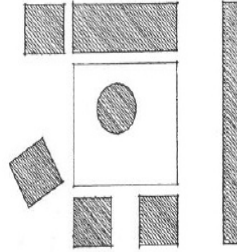
Mekânlar düzenlenirken yeteri derecede ferahlık verilmesine dikkat edilmelidir. Oda içerisinde eşya ne kadar düzenli olursa olsun eğer işlevine hizmet etmiyorsa ve gereksiz bir alan kaplıyorsa düzen ve ferahlık kavramları anlamları kaybettirilmiş olur. Genel olarak kullanıcılar aşağıdaki durumlarda memnun olmaktadır:

- Mekân alanının büyük oluşu,
- Donatıların az yer tutması,
- Çeperlere yerleştirilebilen donatı düzeni ve orta alanın boş bırakılması
- Tavan ve duvar renginin beyaz olması,
- Döşemelerin açık ve düz renkli oluşu,
- Donatıların açık renkli oluşu (Uzun,2006).

Mobilyalar mekân içerisinde kütleli olarak yerleştirilebildikleri gibi, işlevini, niteliklerini daha iyi sergileyebileceği şekilde de yerleştirilebilir.

a. Heykelsi nesnelere yerleştirme

b. İşlevsel gruplar olarak yerleştirme

Şekil 2.9 Konut İç Mekanında Mobilyaların Yerleştirilmesi

Kaynak: Uzun, O. (2006). İşlevsellik ve Eneklilik Kavramlarının Salon İç Mekanı ve Donanımı Boyutunda Analizi. Yüksek Lisans Tezi, s.82.

Mekân içerisindeki işlevsel gereklilikler:

- Tefrişin işlevsel olarak gruplandırılması ve yerleştirilmesi,
- Uygun boyutlar ve ara mesafeler,
- Uygun sosyal mesafeler,
- Uygun görsel ve akustik mahremiyet,
- Yeterli derecede esneklik ve uyum yeteneği,
- Uygun aydınlatma ve diğer elektriksel, mekanik servisler (Uzun,2006 s:83).

Konut iç mekânlarında dikkat çeken önemli noktalardan bir tanesi de, işlevlerin ve mobilya düzenlerinin duvara yanaşmasıdır. İç düzeni oluşturan donatı elemanları duvara yaklaşarak yapı ile bir bütün oluştururlar. Yapı gerektiğinde mobilyaları taşıma görevini de üstlenmektedir. Konut iç mekânlarında işlevsel ve bunun yanında resmi olabilen mekânlar oluşturulabilmektedir. Her şeyin sergilendiği açık kitaplıklar, her parçanın ardında kendini anlatan bir hikâyenin olduğu hissini yansıtabilmektedir. İşlevsellik her yerde sergilenebilmektedir. Bir sehpanın orta tablası gerektiğinde kalkabilir, oturma eylemini karşılayan sandalye eğilebilir ve dönebilir olabilir; gerektiğinde mobilyalar yerlerinden başka alanlara taşınabilir olabilmektedir.

Şekil 2.10 İşlevsel ve Resmi İç Mekan Örneği

Kaynak: Design Bocconcept Collection Dergisi, 2011 s.92.

2.1.2. Estetik İşlevsellik

Estetik bir yapının, mekânın veya mobilyanın göze hoş görünür niteliklerini sergilemesi ve üzerine yüklenmiş olan görevlerini karşılamaıdır. Bir yapıyı oluşturan mekânlar ve mobilyalar görünür alanda kendilerini iyi sergilemelidir.

Konut iç mekânlarında estetik gereklilikler bulunmaktadır bunlar;

- Mekânda ve işlevlerde uygun ölçekler,
- Görsel gruplandırılmalar: Çeşitlilik vasıtasıyla bütünlük kurma,
- Şekil zemin okumaları,
- Üç boyutlu kompozisyon: Ritim, uyum, denge,
- Işığa, manzaraya veya iç mekândaki bir odak noktasına doğru uygun yönelim,
- Biçim, renk, doku ve desendir (Uzun,2004s:83).

Kullanıcılar estetik değer taşımayan mekân ve mobilyaları çok fazla tercih etmemektedirler. Bir ürünün estetik işlevini karşılamaına örnek verecek olursak; pratik işlevi olan oturma eylemini karşılayan bir sandalye alınıp masanın üzerine konulacak olur ise sandalye heykelsi bir nitelik kazanarak pratik işlevini terk edip, sadece estetik işlevi karşılamış olur. Sandalye bu durumda bir ihtiyacı karşılamayı bırakmış olur. Bunun yanı sıra her estetik işlevi karşılayan ürün pratik işlevini de bırakmış sayılmaz. Ürün doku, biçim, renk, gibi özellikleri karşılmasıyla da estetik görevini yerine getirmiş sayılmaktadır.

“Kimi eleştirmenler binaların ve kentsel tasarımların fazla işlevsel olduğunu söyleseler de, gerçekte yeterince işlevsel değillerdir. Eğer yapılı çevrenin işlevinin sadece dolaşım alanları ve inşaat teknikleri olduğu varsayılırsa, fazla işlevseldir. Yapılı çevrenin diğer insan gereksinimleri gidermesi gerektiği düşünülür ise yeterince işlevsel değildirler. Bu amaçlar, kimlik gereksinimi, güvenlik sağlama, kendini ifade ihtiyacı ve daha da ileri aşamada mimarinin estetiksel işlevidir”
(Ersoy,2002s:119).

Kendini iyi tanımlayan yapı ve iç mekânda kullanıcı keyif alarak yaşamsal faaliyetlerini düzenlemek için çalışır. Estetik işlevin doğru ifade edilemediği yerlerde çok değerli detaylar olsa dahi anlaşılamayan tasarım kendi kendini anlamsız kılmış olur. Bu durumda mimarlar estetik detaylara önem vermeli ve bu detayları en iyi şekilde anlatmalıdırlar. Estetik boyutların doğrudan algılanabilir olması pazarlama aşamasında da yararlı olmaktadır. Bu durum benzer ihtiyaçları karşılayan ürünler arasında seçiciliği artırarak kazanım sağlamış olur.

2.1.3 Sembolik İşlevsellik

Sembol, bir fikrin, nesnenin ve algılanması istenenin, bireyin fizyo-psikolojik dünyasında kavramsal olarak tanımlanmasıdır. Sembolik değerlerin birey üstündeki etkinlikleri; bir gruba ait olma, toplumsal derece kazanma, prestij gibi duygusal itilmelerle belirirler ve dışa yansır (Uzun,2006 s:76). Bu dışa yansımalar bazı değer yargılarının sürdürülmesini, kabul edilmesini ve yerleşmesini sağlamaktadır. Bu durumda bekleneni karşılayan ürünler ve mekânlar sembolik bağlamda işlevsel olmaktadır. Erhan'a göre bir ana eyleme cevap verme ve güzellik gereksinimini karşılamanın yanı sıra, bir nesnenin görsel yolla algılanması sırasında anlık geçmiş deney ve kavramlara ilişkin bir uyarı alınmıyorsa, bildirim sembolik işlevinden söz edebiliriz. Buna göre denilebilir ki, tasarım ürünlerinin sembolik işlevi psikolojik, sosyal ve anlaksal öğelerin birlikteliği ve bunların görsel yolla iletilmesi ile sağlanabilir (Onur, 2000 s:67). Tasarım ürünleri belli bir toplum tarafından özellikle kullanılıyor ise onların yansıtıcısı olmuş değer yargılarını sembolize ediyor demektir.

“İçinde yaşanan konut ve onu oluşturan mobilyalar bireyin kimliğinin ve bir ölçüde toplumsal statüsünün sembolüdür. Mobilyalar ilk çağlardan bu yana belli sınıfları ve statüleri yansıtmıştır. Sanat ve kültür tarihi uzmanları statü göstergesi olarak en belirgin aracın koltuk olduğunu ifade etmişlerdir. Aynı şekilde eski Mısır da prensler ve krallar taht koltuklarında ve taburelerde otururken, yazıcılar yerde bağdaş kurarak oturmuşlardır. Daha az olmakla birlikte mal sahipleri de kendi ölçülerinde, toplumsal konumlarını gösteren süslü oturma araçları edinmişlerdir (Kalınkara,1997,s:107).

Konut iç mekânlarında kullanıcısının hangi kültür grubuna ait olduğunu çoğu zaman mobilyalar yansıtmaktadır. Gelir durumu iyi olan grupların tercih ettikleri mobilyalar daha gösterişli olmaktadır. Daha düşük gelir grupları ise çok amaçlı ihtiyaçlarını karşılayan mobilyaları tercih etmektedirler. Örneğin hem yatma hem de oturma işlevini karşılayabilen çekyatlar ön plana çıkmaktadır. Gereksinimlerini karşılamayan, yaşama mekânlarında gereksiz kütle oluşturacak mobilyaları tercih etmemektedirler. Bu durumda mobilyaların sembolik işlevleri de olduğundan bahsedilebilir.

Bir önceki bölümde anlattığımız estetik işlevsellik genel olarak sembolik işlev ile ilişkilidir. Zaman içinde toplumda hiyerarşik düzenin yerleşmesiyle birlikte mobilyada yalnızca işlevsellik değil, prestij unsuru da aranmaya ve eklenmeye başlanmıştır. Oturma, yemek yeme, yatma gibi ihtiyaçları karşılamakla sınırlı olan eşyalar, toplum içinde ayrıcalıklı olmayı da simgeler hale gelmiştir. Gücü ve otoriteyi çağrıştıran aslan başlarının kullanılması, zenginliği sembolize eden altın kaplamaların kullanılması, mobilya üzerindeki işçilik, yontma ve kakmalar buna örnek olmaktadır. Padişah tahtları bu duruma en iyi örnektir: çoğu zaman estetik özellik olarak oymalı, heybetli, belirli bir simgesel niteliği olan bu oturma elemanı, padişahın ihtişamını yansıtmaktadır. Görünürde bir sembolünün olması akla ilk geldiğinde herkes tarafından bilinen bir portre çizmektedir. Aynı zamanda bu örnekleri baba koltuğu ve patron koltuğu ile çoğaltabiliriz. Bu mobilyaların aslında çok farklı işlevleri olmamasının yanı sıra herkes tarafından kabul edilmiş bir formlarının olması onlara sembolik işlevselliklerini kazandırmaktadır.

2.11.a. Padişah koltuğu

2.11.b Baba koltuğu

2.11.c patron Koltuğu

Şekil 2.11 Sembolik İşlevselliği Temsil Eden Mobilya Uygulamaları

Kaynak: <http://www.google.com.tr/imgres?q=padi%C5%9Fah+koltu%C4%9Fu&um>

2.2 Esneklik Tanımı

Esnek kelimesi, bir duruma bağılı olmayan, değişebilen, gelişebilen zamana ve mekâna göre şekillenebilen, sonrasında yeniden eski halini alabilen anlamına gelmektedir. Bu bağlamda esnek kavramı birçok tanımlamadan oluşmaktadır:

“Bir dış gücün etkisi altında uzamak, kısalmak, eğrilmek gibi şekil değişikliklerine uğradıktan sonra etkinin kalkmasıyla eski şeklini alabilmek özelliğinde olan, elastik şeklinde; Esneklik ise; bir cismin üzerindeki yükün kaldırılmasıyla ilk durumuna dönmesi özelliği, esnek olma hali, elastiklik şeklinde tanımlanmaktadır “(Uzun,2004 s:48).

"Esnek" sabit, kesin olmayan anlamına gelmektedir.” (Altınok,2007).

“Esnek” kavramı nitelik kazanıp bir işlevi karşılamaya başlamasıyla esneklik görevi yüklenmiş olur.

M. Tapan’a (1972)göre esneklik;

" Yapı sistemini değiştirmeden aynı tasar ünitesinin farklı kullanıcı gereksinimlerine cevap verme yeteneği ve aynı hacimlerden birden fazla fonksiyon için faydalanma imkânıdır”.

Atasoy’a göre esneklik;

“Değişkenliği temel almakta, uyum yeteneği ise, minimum çaba ile değişen gereksinimleri karşılayabilme olarak ifade edilmektedir.

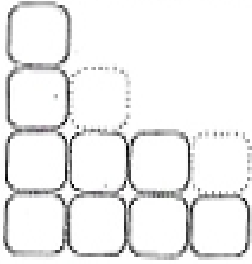
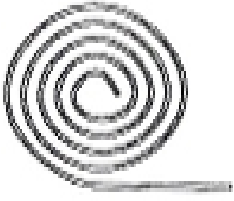

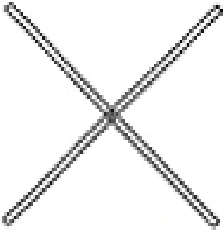

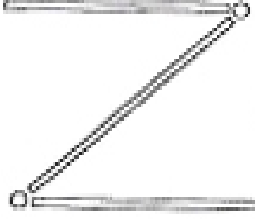

Konut tasarımında esneklik kavramını aşağıdaki şekilde açıklamak mümkündür;

" Esneklik kullanıcılarının değişen ihtiyaçlarına konut içerisinde cevap verebilme yeteneğidir. Konutun, anonim kullanıcılar yerine her kullanıcının kendi ihtiyaçlarına uygun olarak yapılabilmesi, kullanıcılar ve ihtiyaçlar değiştikçe konutun da değiştirilebilmesidir. Konut birimi sınırlarının değiştirilmesi veya ilave yeni konstrüksiyon vasıtasıyla döşeme alanında ve fonksiyonda değişikliğe ve farklı mekân düzenlerine imkân tanıma yeteneğidir" (Altınok,2007 s:7).

Esneklik iki anlamda kullanılabilir. Birincisi; elemanların eklenmesi veya çıkarılması sonucunda yapının bütünlüğünü kaybetmeden büyüebilmesi veya küçülebilmesidir. İkinci anlamda ise; elemanların ve ilişkilerinin, hareketli bölmelerle (kayar duvarlar, katlanır duvarlar, perde ve storlar) veya mekân elemanlarıyla çevreleme biçimlerinin değiştirilebilmesidir (Öcal,2001 s: 30).

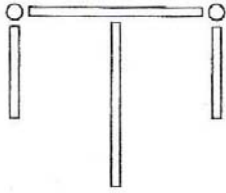
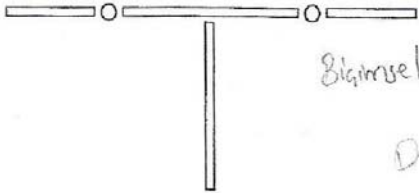

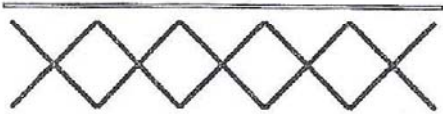

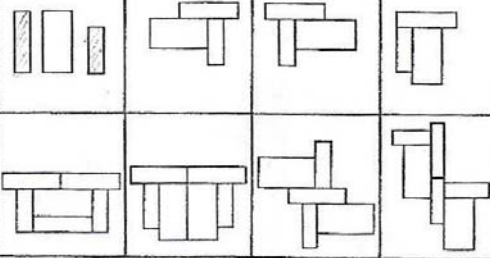
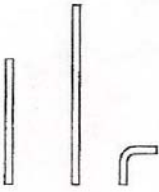
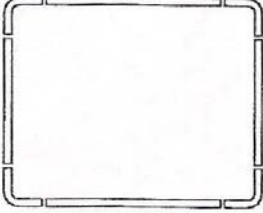
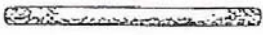
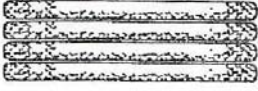
Esneklik; ürünün yapım aşamasından önceki karar verme evresi olan *tasarım esnekliği*, karar verilen tasarıma uyarak veya ufak değişiklikler yapılarak uygulanan *yapım esnekliğine* ve sonuncu olarak *kullanıcı esnekliği* olarak ele alınabilmektedir. Konutta esneklik; tasarımın kullanıcıların gelişen koşullar altında değişen ihtiyaçlarına cevap verebilme yeteneğine sahip olması demektir.

Esneklik, konut birimi sınırlarının değiştirilmesi veya ilave yeni konstrüksiyon vasıtasıyla döşeme alanında ve fonksiyonda değişikliğe ve farklı mekan düzenlemelerine imkan tanıma yeteneğidir (Uzel, 2001 s: 4).

ESNEKLİK	ESNEK KULLANIM
	 <p>Uyarlanabilir</p> <p>D</p>
	<p>Bicimsel</p> <p>Y</p>
	 <p>Y</p> <p>Bicimsel</p>
	 <p>Bicimsel</p>
	 <p>Bicimsel</p>

Şekil 2.12 Esnek Kullanım Amacına Yönelik Diagram Çizimleri

Kaynak: Özdemir,T.(1999).Konut Yaşama Mekanı Mobilyalarının Esnek Kullanımı,Yüksek Lisans Tezi,s.23.

ESNEKLİK	ESNEK KULLANIM
	
	
	
	
	

Şekil 2.13 Esnek Kullanım Amacına Yönelik Diagram Çizimleri

Kaynak: Özdemir,T.(1999).Konut Yaşama Mekanı Mobilyalarının Esnek Kullanımı,Yüksek Lisans

Tezi,s.24.

Bütün bahsetmiş olduğumuz tanımların ortak noktası esneklik kavramının fiziksel olarak değişebilen yapı ve var olan iç mekânın farklı şekillerde düzenlenmesi olarak tanımlanabilmesidir. Esneklik özelliğinden bir konut sisteminin uyabilirlik derecesi anlaşılabilir. Yani kullanıcıların istekleri doğrultusunda şekillenebilen konut ve iç mekan esneklik özelliği kazanmış denilebilmektedir.

Esnekliği 3 aşamada sıralayabilmekteyiz;

- Tasarım Esnekliği
- Yapım Esnekliği
- Kullanım Esnekliği

2.2.1 Tasarım Esnekliği

Tasarımın bir ürünün tamamının veya bir parçasının çizgi, şekil, renk, biçim, doku, malzemenin esnekliği veya süslemesi gibi insan duyuları ile algılanabilen çeşitli unsur ve özelliklerin oluşturduğu görünüm olarak tanımlanabilmektedir. (<http://dinopsys.net/makale/tasarim-nedir/>). Tasarım esnekliği, mimara/iç mimara, planlama, yapım ve yapı sistemi niteliklerine bağlı olarak, yapımdan sürecinden önce proje üzerinde- kullanıcı ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzenlemeler sağlanmasına olanak tanıyan bir kavramdır. Tasarım esnekliği, tasarımcıya planlamada ve yapının geometrisini ve kaplayacağı alanı oluşturma sürecinde karar verirken, kullanıcıya kendine uygun alternatiflerin sunulmasında ve seçiminde kolaylık sağlamaktadır. Yapım sürecine henüz gelmediğinden tasarımda her türlü müdahale ve değişiklik yapılabilmektedir. Tasarım esnekliği ile yapıya herhangi bir müdahale yapılmadan iç mekân organizasyonunda da değişikliklere gidilebilmektedir. Bu değişimler genel olarak kullanıcısı tarafından belirlenerek

uzman ekip olan tsarımcılar tarafından giderilebilmektedir. Tasarım esnekliği sağlanabilecek konutlarda konutun geometrisi değiştirilmeden farklı kullanıcılara hitap edecek şekilde değişiklikler yapılabilmektedir. Fakat bu durumda dikkat çekilmesi gereken nokta konutun yapım sürecine geçmemiş olmasıdır. Aynı durum konut iç mekân organizasyonu sağlayan mobilyalar için de geçerlidir. Yapım aşamasına gelmiş olan ürünün tasarımı üzerinde herhangi bir düzeltmeye gidilmesi o ürünün özelliklerini kısır bir döngü içerisine sokması yanında, o süreye kadar uyumlu bir şekilde organize edilen iç mekân donatı uyumunu da bozmaya başlar.

2.2.1.1 Konut İç Mekânında Esneklik

Mekân genel bir bakışla; bir kimsenin, bir şeyin bulunduğu, bir eylemin geçtiği ya da gerçekleştiği yer olarak tanımlanmaktadır (Büyük Larousse Ansiklopedisi). Esneklik kavramı, iç mekândaki bölücülerin ve donatı elemanlarının yer değiştirilebilir olması ile tasarıma yön vermektedir. Konut içerisindeki donatı elemanlarının esnek oluşu mekânın rahat kullanımına olanak sağlamaktadır. Ailenin gelişimine göre büyüeyebilen konutlar, iç mekânın düzenlenmesinde değişebilir esnek çözümlere gidilmesi ya da konut içi donatıların mekân içinde kullanımlarında esnek ve çok fonksiyonlu çözümlerin getirilmesi, konutta esneklik amaçlı tasarım yaklaşımları olarak sıralanabilir (Ak,2006, s:52).

Konut iç mekanında esneklik kavramının önemini aşağıdaki örneklerle açıklayabiliriz;

20. Yüzyılın ilk yarısında Fuller'in Dymaxion House projesinde iç mekan bölücülerini değiştirtebilir olarak tasarlanmıştır. Özellikle

Neutra'nın konut projelerinde değişebilirlik kavramı üzerinde önemle durulmuştur. Neutra "The Foundations of buildings" kitabındaki makalesinde geleceği güvence altına alacak olan mimarının ışık, elastiklik ve esneklik kavramları ile şekilleneceğini belirtmektedir (Ak,2006 s:51).

Konut kullanımına yansıyan, yaşamsal faaliyetleri destekleyen eylemler mekânsal esneklik sağlanmadığı takdirde iç mekân, ihtiyaçlar doğrultusunda biçimlenme gereği hissetmektedir. Esneklik ihtiyacı konut iç mekânlarına devinim özelliği kazandırmaktadır. Bir zaman dilimine bağlı süreçte gerçekleşen eylemlerden çok, aile için önemli olan, belli dönemlerde gerçekleştirdiği eylemler ve bunlar sonucu konutta ve mekânda meydana gelen düzenlemeler ile değişikliklerdir. Yaşam sürecindeki ihtiyaçların döngüsel olarak her devrede değişmesi mekânı etkileyen önemli kriterdir (Ak,2006 s:51).

Archigram'ın 1967 yılında tasarladığı geleceğin evi esnek mekân anlayışı ile şekillenmiştir (Şekil 2.14). Yaşama alanındaki duvar, tavan ve döşemeler kullanıcının istekleri doğrultusunda değişiklik gösterebilmektedir. Döşeme istendiğinde üzerinde dans edilebilecek kadar sertleşebilmekte veya oturulabilecek kadar yumuşak hale gelebilmektedir. Oturulacak veya yatılacak yerler sabit değildir; ihtiyaç duyulduklarında hava ile şişirilebilmeleri planlanmıştır. Ev şehre eklenilebilen bir organizmadır ve tüm konutların ihtiyacını karşılayan geniş servis ağına bağlıdır (Jenks, 2000).

Şekil 2.14 a Kumanda Edilebilen Şişme Yataklar

Şekil 2.14 b Tasarımın Kontrol Paneli

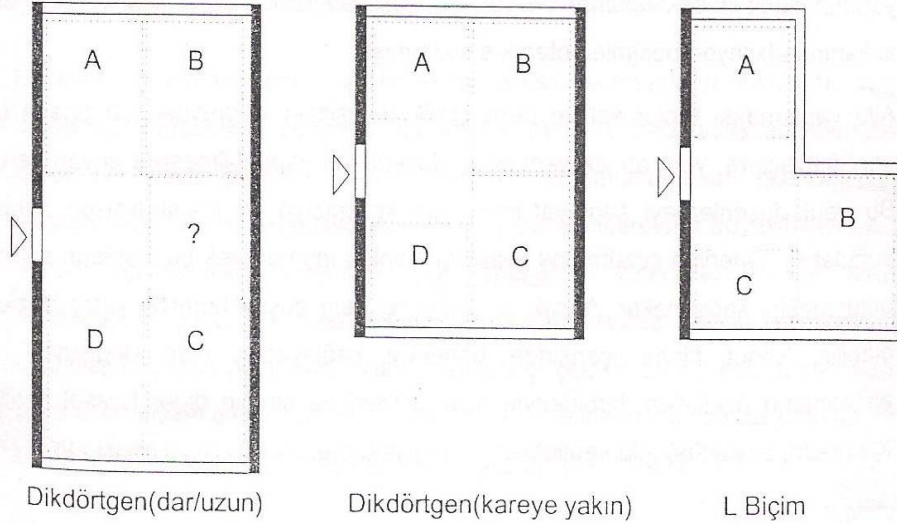
Kaynak: http://www.archigram.net/projects_pages/1990_house.html

Jenks'e göre bu projede esneklik, yanıt verebilen bir konut mekânı tasarlanarak sağlanmıştır. Bugün özellikle akıllı konut tasarımlarında çokça üzerinde durulan bir konu olan yanıt verebilen çevre yaratma fikri, Archigram'ın "geleceğin konutunda teknolojinin kişiye sağladığı özgürlük ve kullanım rahatlığı olarak yorumlanmıştır. Projede bir ana kumanda panelinden kontrol edilebilen şişme yataklar, ultrasonik¹

¹Ultrasonik: Yüksek frekanslı ses ve titreşim dalgaları.

mutfak ekipmanları, servis robotları havada süzölen koltuklar kullanılmıştır Konut mekânı ve ekipmanlar zamana ve mekana duyarlıdır ve her iki saatte bir yeni fonksiyonlarına göre programlanabilecek şekilde tasarlanmışlardır. Bu şekilde konut ekipmanlarının ve konut iç mekânının değişebilir ve esnek olması sağlanmıştır (Ak,2000 s:53).

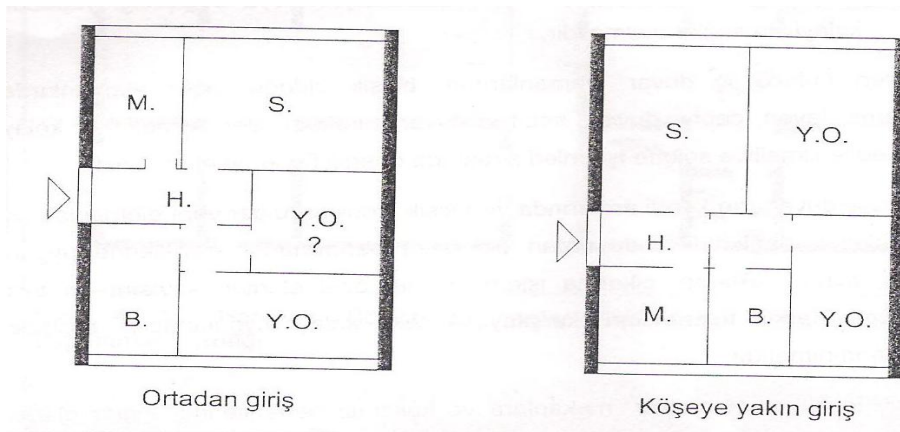
Konutlarda iç mekân çözümleri, dış kabuğun tasarımına bağlı kalarak onun bir devamı şekindedir (Acar, 1992 s:26). Konut iç mekânında iç düzenlemeleri şekillendiren önemli faktörlerden biri de yapı tarafından kısıtlanan iç mekân biriminin alansal büyüklüğüdür. Birim alanın hacimsel olarak büyümesi tasarım alternatiflerini artırmaktadır. Birim alanın küçük olması durumunda ise esneklik faaliyetleri donatım elemanları ile sağlanmaktadır. Ayrıca kullanıcı sayısının fazla veya az oluşu iç hacmin kullanımını etkilemektedir. Konut mekânının geometrik yapısı iç mekânın düzenlenmesini etkileyen faktörlerden biridir. Karni‘ ye göre konut döşeme alanları genellikle kare, dikdörtgen, L biçimli olarak tasarlanmaktadır. L biçimli konutların düzenlenmesi kare ve dikdörtgene göre daha zordur (Uzel, 2001s: 31).Dar uzun planlı konutların orta kısımları ışık alamadığından verimli kullanılamazlar. Bu nedenle kare ve dikdörtgen olan yan yana odaların konumlandırılabildeği mekânlar esnek kullanıma daha yatkındırlar.

Şekil 2.15 Konut Birimi Geometrisinin İç Mekan Bölümlenmesine Etkisi

Kaynak: Uzel, N. (2001). Esnek ve Adapte Olabilir Konutlar İçin Değerlendirme Rehberi, s.31.

Konut iç mekân düzenlemelerinde bir diğer önemli nokta konut girişinin konumudur. Alan geometrisine bağlı olan konut girişi iç mekânda kaç farklı mekân oluşturulabileceğini planlamaktadır. Girişin uzun veya kısa alanın köşesine yakın olması en uygun ve en çok alternatif yarabilecek imkân sağlamaktadır.

Şekil 2.16 Konut Girişi Konumunun Esnek İç Mekan Tasarımına Etkisi

Kaynak: Uzel, N. (2001). Esnek ve Adapte Olabilir Konutlar İçin Değerlendirme Rehberi, s.32.

Konutlarda tamamen açık olarak tasarlanan yaşama mekânları kullanıcılar tarafından tercih edilmemektedir. Çünkü tamamen açık olan iç mekânlarda kendilerini rahat hissedememektedirler. Bu nedenden dolayı, farklı işlevleri karşılamak zorunda olan konut iç mekânı bölücü elemanlar ile esneklik özelliği göstermektedir. Grubb ve Phares esneklik kavramını açıklarken konut tasarımlarında konut birimi içerisinde serbest düzenlemelerin yapılabilmesi imkânının kullanılan bölücü elemanların değişebilir özelliklerine bağlı olduğuna değinir. Yapı sistemi, malzemeler ve üretim sisteminin izin verdiği ölçüde esneklik sağlanabilmektedir. (Uzel,2001 s:32).

Deniz' e göre bölücü iç duvar elemanlarının esneklik özelliklerine sahip olabilmesi aşağıda belirtilen koşulların büyük bölümünün gerçekleşmesine bağlıdır. (Uzel,2001 s:33).

- Bölücü iç duvarlar endüstrileşmiş yapı elemanları olarak standart ölçülerde olmalı ve sıva gerektirmemelidir.
- Bölücü elemanlar karmaşık değil basit yapıda olmalı, kolay takılıp sökülebilen özellikler taşımalıdır. Üzerinde sonradan yapılabilecek değişikliklere olanak sağlamalıdır.
- Sökülen bölücü elemanın entegre olduğu yapı sistemindeki hasarlar kolayca tamir edilebilmedir.
- Bölücü elemanlar mekân içerisinde uyumlu olmalı ve kullanıcıyı mutlu etmelidir.

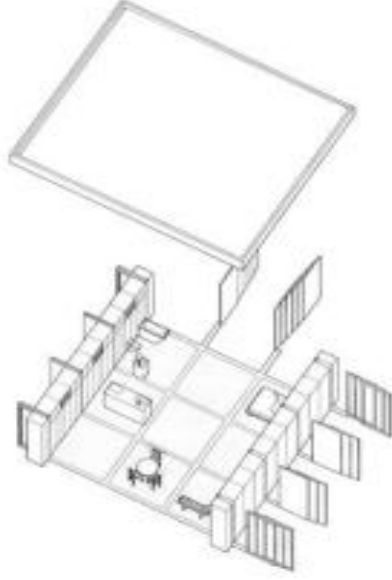
Şekil 2.17 a Shigeru Ban Tasarımı Grid House

Kaynak: <http://www.materialicious.com/>

Şekil 2.17 b Grid House İç Görünüşü

Kaynak: <http://www.materialicious.com/>

Şekil 2.17 c Grid House Kayar Bölücü İç Duvarlar

Kaynak: <http://www.materialicious.com/>

Şekil 2.17 de görünen, tasarımcı Shigeru Ban tarafından 1997 yılında Japonya’da inşa edilen Grid House bölücü iç duvarlar ile dokuz ayrı mekana ayrılabilen önemli bir örnektir. İstenildiğinde duvarlar geriye çekilerek tamamen açık *loft* bir iç mekan elde edilebilmektedir. Mekansal kombinasyon yazın ve kışın istenildiği gibi sağlanabilmektedir.

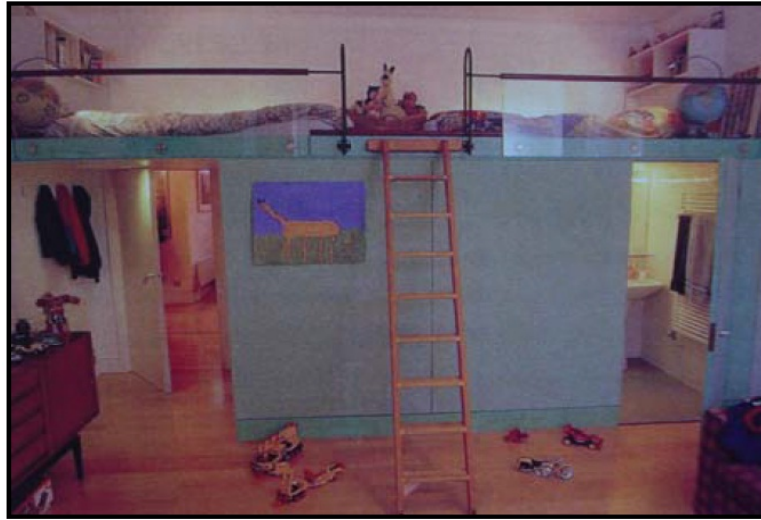
Günümüzde bölücü elemanlar dekoratif motifler ile de sıkça kullanılmaktadır. İstenildiğinde açık bırakılabilen, istenildiğinde kapalı tutulabilen bu elemanlar esnek iç mekân oluşturmanın en önemli aracı olmaktadır. İstanbul Koşuyolu’nda tasarlanan konut iç mekanında hobi salonu ve jakuzi bölücü ara panel kullanılarak birbirinden ayrılmaktadır.

Şekil 2.18 Düşey Hareketli Bölücü Panel Kullanılarak Tasarlanan İç Mekan Örneği

Kaynak: Reel Ahşap Tic. San Ltd Şti 2011 Resim Arşivi

Esneklik sağlama amacına yönelik olarak yatay bölücüler kullanılması ile oluşturulan yeni mekânlar, depolama alanı olarak kullanılabilirler gibi yüksekliğin yeterli olduğu yerlerde yatma, çalışma gibi eylemleri karşılayan ara katlar olarak da kullanılabilirler (Altınok, 2007s: 62).

Şekil 2.19 Yatay Bölücü Eleman Kullanılan İç Mekan Örneği

Kaynak: Altınok, Z.H.(2007). Belirsizlikten Doğan Esneklik Kavramının Konut İç Mekan ve Donatı Elemanları Tasarımına Etkileri, s.62.

Fingerle ve Woeste, akıllı konut idealinin esneklik ve teknoloji tarafından temellendiğini ileri sürmekte, esneklik kavramının geleceğin konutlarında iç mekânın hızlı ve basit bir biçimde farklı gereksinimlere uyum sağlaması olacağını belirtmektedir (Ak,2006 s:56). Bunlara bağlı olarak iç mekan organizasyonundaki değişim, kullanıcı gereksinimlerindeki değişimlerin belirsizliğine çözüm olan esneklik anlayışındaki yeniliklere bağlı olmaktadır.

Boconcept tarafından tasarlanan (şekil 2.20) oturma odası örnek olarak gösterilebilir.

Şekil 2.20 Esnek Tasarlanmış İç Mekan Örneği

Kaynak: Design Boconcept Collection Dergisi, 2011 s.105.

Esneklik kavramı mekânın tasarımının anahtar kelimesi olmaktadır. Kahve sehpaları gerektiğinde tekerlekleriyle hareket ettirilebilir ve raflar her şeye kolayca ulaşılabilecek şekilde, hem depolama ve hem de ev ofis işlevine uygun olarak kullanılmaktadır.

Bu bağlamda konut iç mekânlarında esneklik anlayışında ilk olarak konut biriminin yapı tarafından sınırlandırılmadan, ihtiyaçlar doğrultusunda

genişleyebilen, değişebilen ve büyüeyebilen mekânlara izin vermesi amaçlanmaktadır.

2.2.1.2 Konut Mobilyasında Esneklik

Uzun'a göre donatı elemanı olan mobilyada esneklik mobilyanın farklı eylemler için kullanımı olarak tanımlanabilmektedir. Donatı elemanları esnekliği, nder Küçükerman'ın(1980)'de ifade ettiği gibi dört farklı yolla gerçekleştirilebilmektedir;

a. İşte bir sürü Şey var. evreni istediğin gibi kur.

b. İstersen her Şeyi duvara yasla. Yalnız o zaman yapıya dikkat et.

c. Her Şeyi ortaya topla. Duvarlar seni ilgilendirmez. Yapının sorunları önemli değil.

d. Konutun i düzeni için gereken her Şey bu birimlerle çözümlenir. Hepsi birbirine uyar. Bir bütün olur. Kendin seç. İstediğin zaman, istediğini gerekenle değiştirirsin.

Tasarım buna uygundur (Altınok,2007 s:65).

Donatı elemanı olan mobilyaların konut içerisinde esnek kullanımı iki Şekilde olmaktadır. Donatı elemanı konut içerisinde ya her Őeyden bağımsız olmaktadır ya da duvarlardan destek almaktadır. Konut içerisinde hareket etmesinde engel olmayan mobilyalar genel olarak fonksiyonel değişikliklere adapte olabilmektedirler. Bu nedenle günümüzde bu tip mobilyalara birden çok işlev yüklenmektedir. Mobilyanın tasarlanma amacı dışında kullanılan diğer bölümlerinin farklı eylemler için kullanılması da esneklik özelliği olarak dşnelebilmektedir.

Mobilyada 3 tür esneklikten bahsetmek mümkündür (Ökem, 1998);

1. *Farklı eylemler için esnek mobilya tasarımı*: Farklı eylemler için esnek mobilya tasarımı denince anlatılmak istenen, belli bir aracın belli bir eylemden daha fazla eyleme hizmet etmesidir. Farklı eylemler için gerçekleştirilen esnek mobilya tasarımı denince belki de ilk akla gelen mobilyalar, toplumda çek-yat olarak adlandırılan mobilyalardır. Çek-yatlar gün içerisinde oturma ve dinlenme eylemini karşılarken, yapısında hiçbir değişiklik yapılmadan sadece fiziksel özelliği değiştirilerek yatma eylemine araç olmaktadır.

Şekil 2.21 Çek-yat Örneği

Kaynak:<http://www.google.com.tr/imgres?q=%C3%A7ekyat&hl=tr&gbv=2&tbtbnid/html>

2. *Mobilyanın kullanılmayan bölümlerine farklı işlevler getiren esnek mobilya tasarımı*: Şekil 2.22’de yer alan koltuğun alt ve yan kısımları koltuğun kullanılmayan kısımlarıdır, bu kısımlar depolama amaçlı tasarlanmıştır.

Şekil 2.22 Mobilyanın Kullanılmayan Bölümlerine Farklı İşlevler Yükleyen Esnek Mobilya Tasarımı

Kaynak: <http://2.bp.blogspot.com>

3. *Eylem alanlarının üst üste bindirildiği esnek mobilya tasarımı:* Eylem alanlarının üst üste bindirildiği mobilya tasarımının altında yatan düşünce, aynı eylem alanının kullanılarak farklı eylemlerin gerçekleştirilmesi; bu yolla yer kazanımının sağlanmasıdır. Birden fazla eylemin aynı alanda yapılabildiği, esnek kullanımlı mobilyaların tasarımını gündeme getiren bu düşüncedir (Uzun,2006 s:66). Şekil 2.23de görülen koltuğun arkalık kısmı hareketli yapılmış böylece kullanıcılara istedikleri yere oturma imkanı sağlanmış, ayrıca; arkalık kısmı sehpa olarak da düşünülmüş, aynı eylem alanının kullanılarak farklı eylemlerin gerçekleştirilmesi sağlanmıştır.

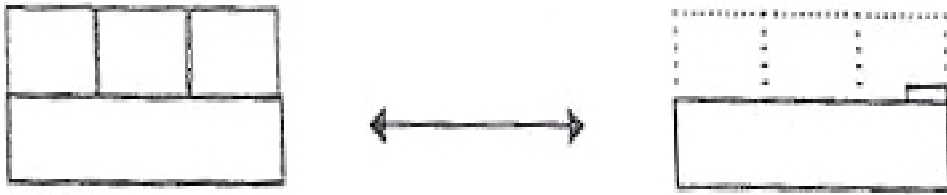

Şekil 2.23 Birden Fazla Eylemi Karşılaman Mobilya Tasarımı

Kaynak: <http://www.mobilyadekorasyonrehberi.com/cok-amacli-kanepe/>

Mobilyada esneklik kavramı diğer bir değerlendirmede beş farklı başlık altında toplanmaktadır;

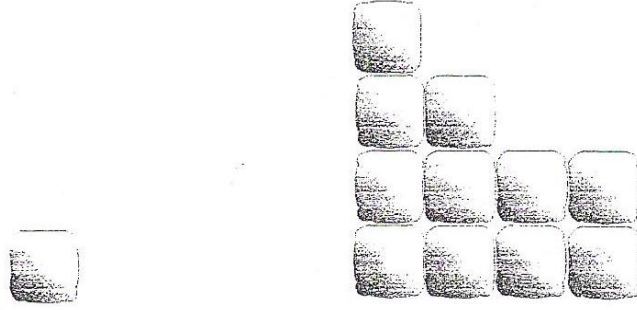
1. Mobilyanın değişen ihtiyaçları, kendisinde hiçbir değişiklik yapılmadan karşılmasıdır. Örnek olarak, divanların hem oturma hem de yatma amaçlı kullanılması verilmiştir.

Şekil 2.24 Mobilyada Hiçbir Değişiklik Yapılmadan Değişen Gereksinimlerin Karşılmasını İfade Eden Diyagram

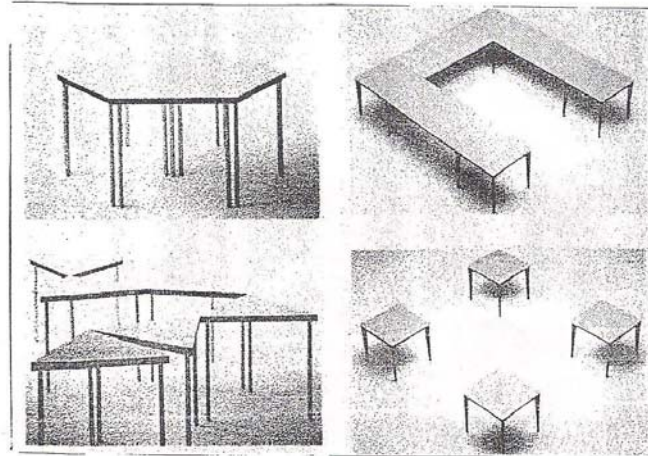
Kaynak: Özdemir,T. (1999). Konut Yaşama Mekanı Mobilyalarının Esnek Kullanımı s.25.

2. Mobilya sistemini değiştirmeden aynı mobilya sisteminin değişik kullanıcı ihtiyaçlarına cevap verme yeteneği ve aynı mobilyadan birden fazla işlev için yararlanma olanağıdır. rnek olarak ktphaneli divanın, arkasının kitaplık ve raf; üzeri sehpa gibi ve büfe özelliğinde; gündüz kanepenin, gece çekilerek yatak olarak kullanılması, yatak altının ise yüklük olarak işlev görmesi verilmiştir.
3. Mobilya elemanlarının, eklenmesi, çıkarılması veya elemanların ilişkilerinin değiştirilmesi ile sağlanan esneklik, yani modüler elemanlar.

şekil 2.25 Modüler Elemanlarla Sağlanan Esneklik

Kaynak: zdemir,T. (1999). Konut Yaşama Mekanı Mobilyalarının Esnek Kullanımı s.27.

şekil 2.26 Mobilya Elemanlarının İlavesi, ıkarılmasıyla Sağlanan Esneklik

Kaynak: (Domus dergisi, 1997, Sayı793,s:83

4. Mobilyanın sistemini değiştirmeden, şartları değiştirme yeteneğidir. (Uzun, 2006). şekil 2.27’de görülen ekmeceli sehpa küçük bir hareketle masa konumuna gelmekte, ihtiyaa veya alan büyüklüğüne göre istenilen şekilde kullanılmaktadır.

şekil 2.27 Mobilya Sistemini Değiştirmeden şartları Değiştirme

Kaynak:<http://wwwic-mekan-obje-ve-aksesuarlari/41033-masa-olabilen-sehpa.html>

5. Mobilyanın kullanım tercihlerinin değişiklik gösterdiği zamanlarda farklı bir amaç için kullanılması.

Ayrıca konut i mekânlarında modüler mobilyaların kullanılması esneklik anlayışına daha uygun bir zemin hazırlamaktadır. Modüler olan sistemler daha rahat hareket ettirilmekte ve değişen tercihlere cevap verebilmektedir. Bu düzenlemeler sayesinde farklı türden, boyuttan ve stilden mobilyalar bir araya gelerek hemen her tasarı türü mekânda görülmüş olur. Esnek mobilyalar kullanım ihtiyaçlarına bağlı olarak çoğalıp azalabilmektedir.

şekil 2.28 de yapı sisteminden destek alan raflar istenildiği zaman kısaltılıp, istenilen amaca uygun kullanılabilir. Raf sisteminin tasarlanmasındaki ana

tema modern göçebe kültürüne uyum sağlama düşüncesi olduğu görülmektedir. Parçalara ayrılabilmesi, istenilen yere taşınabilmesi, sonradan yeniden birleştirilebilmesi, pratik oluşu esnek bir tasarım oluşunun simgesi olmaktadır. Ayrıca tasarımda görünen estetik işlevi de göz ardı etmemek gerekmektedir.

Şekil 2.28 a Birleşik Halde Olan Raflar **Şekil 2.28 b Rafların Parçalanması**

Şekil 2.28 c Rafların Yeniden Birleştirilmesi

Kaynak: <http://www.mobilyadekorasyonu.us/tag/odalari-icin-islevsel-raf/>

Mobilyaların konut iç mekanı içerisinde esnek kullanım özelliği aşağıdaki detaylar ile sağlanmaktadır; (Bölüm 3.3 te detaylı incelenecektir)

- Hafiflik,
- Sökülebilirlik,
- Katlanabilirlik
- Depolanabilirlik,
- Hareket yeteneği,
- Boyut küçültme,
- Boyut büyütme,
- İşlevsel çeşitlilik, ilkeleri ile sağlanabilir.

2.2.2 Yapım Esnekliği

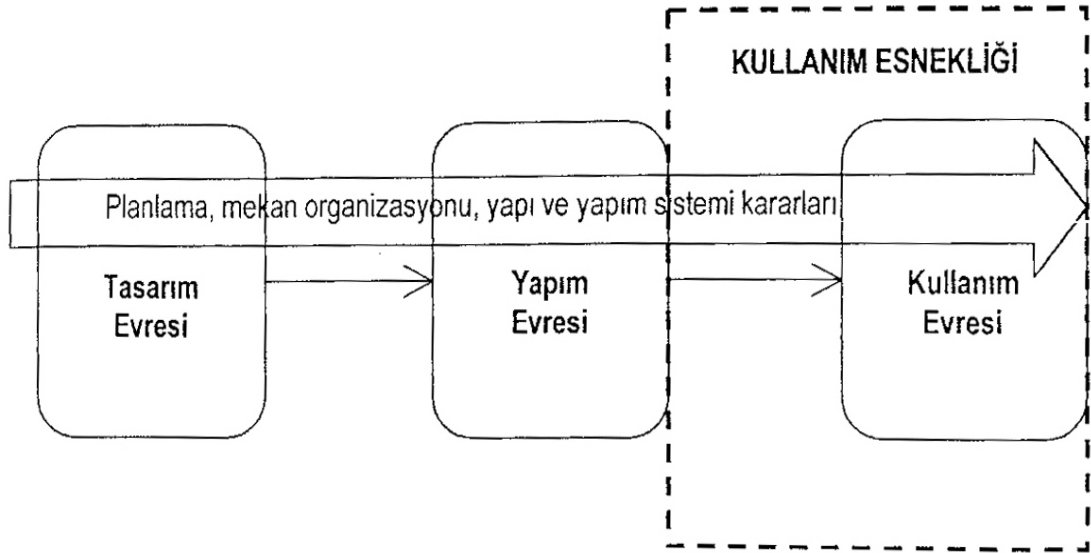
Yapım süreci konut mekânının tasarım aşamasının sonraki evresidir. Tasarım aşamasında belirlenen kararlar ile yapım sürecinde uygulamaya geçilmektedir. Tasarım aşamasında netleşen tüm kararlar yapım sürecinin rahatlamasını sağlamaktadır. Yapım sürecinde yapılan herhangi bir değişiklik tüm akışı etkilemekte ve süreci uzatmaktadır. Bu yüzden gerekirse tasarım süresi uzun tutulmalı yapım sürecine rahatlık sağlanmalıdır. Ancak bazı durumlarda tasarım aşamasında düşünülmeyen bir detayın kararı yapım sürecinde verilmek zorunda kalılabilmektedir. Bu durum yapım esnekliğinin olması anlamına gelmektedir.

Deniz'e göre yapım esnekliği; yapım evresinde, değişmeyen ana yapı sistemine veya sistem elemanlarına dayalı olarak değişik binalar ve bina içinde değişik mekan organizasyonları oluşturulmasına imkan tanıyan esneklik türüdür (Uzel,2001 s:5). Aynı yapı sistemi üzerinde farklı düzenlemelere gidilmesine yapım esnekliği

denilmektedir. Örneğin, sabit ana sistem üzerinde hareketli elemanlara sahip yapı strüktürünün kullanılması yapım esnekliğidir.

Ak'a göre; yapım esnekliği konutlarda kullanılan malzeme veya yapım tekniklerinin, daha sonra değiştirilebilir ve yeni değişikliklere uyum sağlayabilir olması olarak tanımlanmıştır.

Yapım esnekliği ise ; “yapı sisteminde taşıyıcı, bölücü elemanlar değişmeden, bir binanın farklı istek ve eylemlere cevap verebilmesi” olarak tanımlamakta, konut yapısında fiziksel büyüyebilirliği, kabuktaki büyüme ile eş düzeyde tutmaktadır (Başoğlu, 2007 s:78).

Şekil 2.29 Esnekliğin Bina Üretim ve Kullanım Sürecindeki Uygulanma Dönemi Açısından Esneklik Türü

Kaynak: Altınok,Z.H.(2007). Belirsizlikten Doğan Esneklik Kavramının Konut İç Mekan ve Donatı Elemanları Tasarımına Etkileri,s.45.

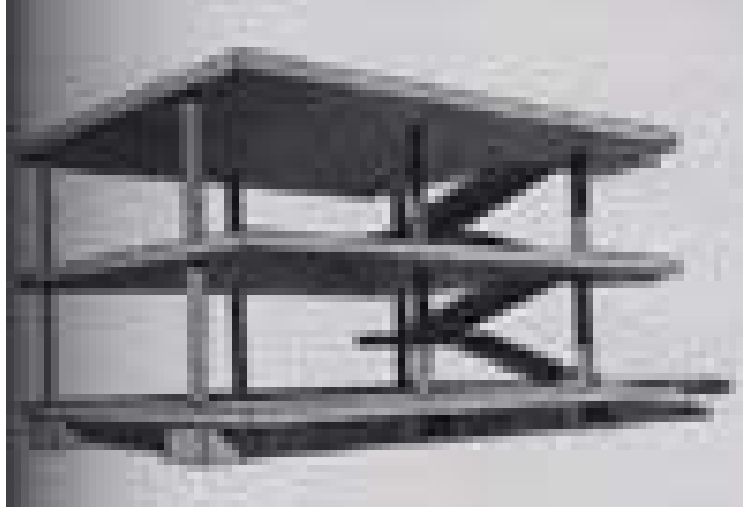
Kullanıcıların esneklik taleplerinin yapı sistemi ile karşılanabilmesi için mimari yapıda esneklik sağlanması gerekmektedir. Çetin'e göre esneklik amaçlı mimari tasarımlarda, beş temel unsur ortaya çıkmaktadır.

Bunlar;

- a- Yük taşımayan dahili alt bölmeler,
- b- Merkezi ısıtma,
- c- Açık yapı iskeleti,
- d- önceden planlanmış servis alanları,
- e- Harici duvar sistemi" (Altınok,2007 s:45).

Mimari esneklikte en önemli ge yapı sistemini ayakta tutan taşıyıcı sistemdir. Esneklik amaçlı yapım sürecinde hangi ve nasıl bir taşıyıcı sistemin kullanılacağı önemli bir karardır. Örneğın tünel kalıp tekniğı uygulanmış, taşıyıcı duvar perdeli sistemlerde, yapım sonrasında bölücü eleman fonksiyonuna da sahip perde elemanlarının değıştirilmesi imknsızdır. Bu nedenle, bu sistem esneklik amaçlı bir konut tasarımı için uygun değıldir (Uzel,2001 s:23). Taşıyıcı sistem esnekliğı diğerk sistem elemanlarından farklı düşünülmelidir. Çünkü mekânı ayırıcı, sınırlayıcı özellik taşıyan bu elemanların değıştirilmesi ve yerine başka özellikli elemanlar getirilmesi kolay bir uygulama olmamaktadır. Bu yüzden taşıyıcı sistem esnekliğı tasarımın ilk oluşma evresinde çok iyi düşünülmüş olmalıdır.

Mimari alanda yapım esnekliğı kavramı 19. yüzyılda kendini göstermeye başlamıştır. Corbusier'in 1915 deki "Maison Domino" projesi esnek plan anlayışının ilk örneğini ortaya koymaktadır. Domino sistemi, kolon, kat, duvar, merdiven tiplerinin birbirine bağlı bir sistem içinde malzemelerinin izin verdiğı ve fonksiyonunun gerektirdiğı şekilde en uygun formda birleştirildiğı bir sistemdir (Ak,2006s: 51).

Şekil 2.30 Domino Evi Aksonometrik Görünüş

Kaynak: Ak,N. (2006). Geleceğin Konutu Tasarımında Ortaya Çıkan Kavramların Belirlenmesi, s.52.

Bilgin'e göre Domino evi tasarımında Corbusier iç ve dış mekândaki mimari elemanların tanımsız olduğu, tamamen açık ve esnek bir tasarım anlayışı ortaya koymuştur. Konutların plan ve kesitleri sonsuz olasılığa açık olarak tasarlanmışlardır. Domino projesi çağdaş yapım yöntemleri ve malzemelerini kullanarak mekânda yeni bir özgürlük düşüncesi yaratmayı amaçlayan esneklik kavramının doğuşu olarak kabul edilebilir (Bilgin, 1999).

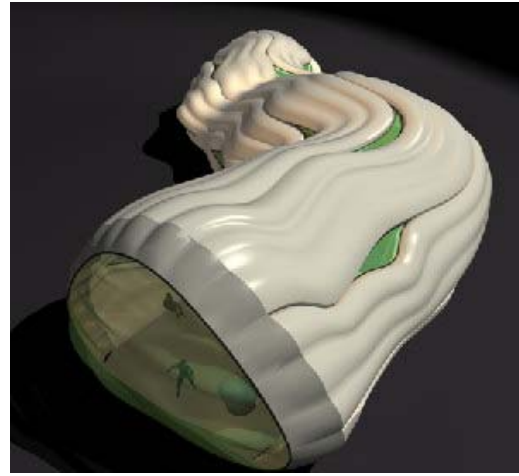
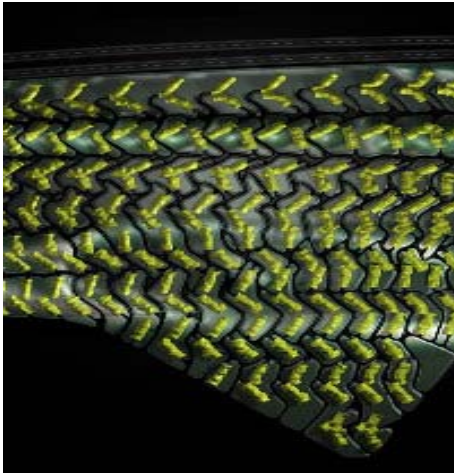
Esnekliğin konut mimarlığında önemle ele alındığı dönem 2. Dünya Savaşı sonrasıdır. Bu dönemde hazır konut üretiminin umulan başarıyı yakalayamamasının nedeni olarak konut yapımında kullanılan standart elemanların bireysel istek ve ihtiyaçları karşılamakta yetersiz kalışı olarak görülmüştür. Bu bağlamda, daha esnek uyarlanabilir konut tasarımları geliştirilmeye çalışılmıştır.

Diğer yandan özellikle 1960'lı yıllarda modern hareketin mevcut mimari yaklaşımlarının başarısızlığı ardından gelişen anti-mimarlık yaklaşımı, modern

mimarinin sunduğu, en küçük ayrıntısına kadar planlanmış, konut makinelerine tepki olarak esnek, bireysel tercih ve isteklerin bir ifadesi olan yeni konutu önermektedir. Bu dönemde esneklik, mimarlığı şekillendirecek geleceğe yönelik bir metafor olarak kullanılmıştır. Mimarlık, duyarlı, esnek ve değiştirilebilir olarak yeniden tanımlanmıştır (Ak,2006 s:52).

Örneğin;

Spuybroek'in 2000 yılında tasarladığı "OfftheRoad_5speed" projesi, esnek üretim için standart dışı hazır yapım bir ev sistemi için bir öneri olarak geliştirilmiştir (Sekil3.14). Bilgisayar yardımıyla üretilen hazır panellerle yapılan bu tasarım beş asamadan oluşmaktadır. İki kentsel düzeyde bir ara yüz oluşturmak, ikincisi tipolojik düzeyde 'bükülme' ve evi araziye yerleşmektir. Üçüncü aşama kullanıcıya göre mekânın programlanması, dördüncü aşama üretim düzeyinde projenin geliştirilmesini ve beşinci aşama yaşam düzeyini kapsamaktadır. 'OfftheRoad_5speed' bu anlamda kişisel alan ile kamusal alan arasında farklı düzeyde bir ilişki kurma çabası içinde makine gibi çalışmak isteyen bir tasarımdır. Konutu oluşturan modüller bireysel istek ve ihtiyaçlar doğrultusunda sınırsız değişim seçeneği sunmaktadır (Ak,2006 s:52).

Şekil 2.31 Spuybroek.“OfftheRoad_5speed” Projesi

Kaynak: Ak,N. (2006). Geleceğin Konutu Tasarımında Ortaya Çıkan Kavramların Belirlenmesi, s.52.

Yapım esnekliğinin bir diğer ögesi yatay sistemlerdir. Deniz'e göre mekânların farklı ihtiyaçlar doğrultusunda yeniden bölümlenmesini etkileyen yatay taşıyıcı sistemler tavandan sarkan kirişler ve nervürlerdir. Esneklik açısından uygun bir mekân oluşturabilmek için, mekânda kiriş sarkmalarının olmaması, gerekli ise tek doğrultuda yapılmış olması, tavan yüzeylerinin düz olması veya iki doğrultuda dişli olması koşulları sağlanmalıdır (Uzel, 2001 s:25).

Taşıyıcı duvarlar ve enlemesine kolonlar olmaksızın maksimum açıklıklı alanlar daha esnek düzenlemelere imkân sağlamaktadır. 1968 yılında Fransa'da uygulanan bir konut projesinde enlemesine duvarlar ve ara kolonlar olmadan 120 m² lik açıklık geçebilen beton döşeme kullanılması kullanıcıya maksimum düzeyde esneklik sağlamıştır.

Konut mekanın temel öğelerinden biri olan düşey sistemler konut tasarımını ve kullanım alanını kısıtlamaktadır. Mimari planlamada betonarme taşıyıcı sistemlerin geçebileceği maksimum açıklık 4 ile 8 m arasında değişmektedir. Ancak konut birimleri için gerekli olan açıklık daha fazladır. 8 m den fazla açıklığı geçebilen betonarme sistemler bulunmasına rağmen çelik sistemlerin performansı betonarmeye göre yüksek ve esnek konut strüktürleri için daha uygundur (Uzel,2001 s:26).

Esneklik amaçlı konut tasarımı anlayışında sabit ve kalıcı olan elemanlar ile değişmesi olası olan elemanlar birbirine bağlı olmamalıdır. Olması durumunda bu ilişki birbirini kısıtlamaya başlar. Maksimum esnekliğin talep edildiği konut projelerinde taşıyıcı sistemin mekân bölücü özelliğinin ve taşıyıcı sistemle mekân bölücülerin hareket yeteneğini kısıtlayabilecek kalıcı bağlantısının olmaması gerekmektedir.

2.2.3 Kullanım Esnekliği

Kullanım esnekliği; yapım sonrası veya kullanıcının yapıyı kullanmaya başlama anından itibaren ihtiyaç duyduğu esneklik türüdür. Konut kullanım sürecine esneklik açısından bakıldığında, günlük yaşam içerisinde kullanıcı memnuniyetini etkileyen en önemli elemanların mobilyalar olduğu görülmektedir. Esneklik kavramının hedef alındığı konutlarda tasarım ve yapım sürecinde yapı elemanları ile sağlanan esneklik mobilya kullanımı ile desteklenmektedir. (Uzel,2001s: 44).

Kullanıcı değişmez yapı elemanlarına dokunmadan, bazen mevcutta bulunan bölücü elemanlarda, bazen ise mobilyalar ile gerekli mekân organizasyon değişiklikleri yapar. Gülaydın'a göre "kullanım esnekliği; mekânların, kullanıcıların farklı yaşam biçimlerine, aile yapısındaki mekânsal ihtiyaç değişikliklerine ve zaman içinde yaşam anlayışındaki değişikliklere uyum sağlama potansiyelini arttıran önemli bir niteliktir" (Altınok,2007 s:46).

2.3 Esneklik Gereksinimi

Türk Dil Kurumu Sözlüğü'ne göre gereksinim, bir şeyi kendisi için gerek saymak; bir şeyin yapılabilmesi ya da gerçekleşmesi, kimi nesne ve eylemlere bağlı olmak, ihtiyaç duymak anlamına gelmektedir. İnsan yaşamsal faaliyetlerini devam ettirebilmek ve buna bağlı olarak gereksinimlerini karşılamak amacıyla birçok faaliyette bulunmaktadır. Bu faaliyetlerini uygulamaya geçirebilmesi için bir yapma çevresi oluşturması gerekir. Bu yapma çevre insanların kültürel, sosyal, ekonomik, esneklik gereksinimlerine çözüm oluşturabilmelidir. Toplumumuzun en küçük birimi olan ailenin yapma çevresi de konutudur. Konutlarını isteklerine uygun,

kendilerini rahat hissedecek şekilde düzenleme çalışmalarını ancak esneklik özelliği ile giderebilirler.

"İnsanların içinde yer aldığı çevreler çok çeşitlidir. Kimi çevreler aygıtlarla doludur. Kimi kişisel isteklere göre biçimlendirilmiştir. Kimi daha başka ölçülere bağlıdır. Konut, gerçekte isminden de görüldüğü gibi "tek" anlamlı bir çevredir. Ama bu tek anlamlı çevre giderek daha karmaşık bir yapı olmaktadır. Konut, insanların "gerilim içinde bulunmamaları gereken" bir çevredir. Yumuşak olmalıdır. Kişisel istekleri karşılamalıdır. Bir başka deyişle her konutun iç düzeni, bir bakışta içindekileri açığa vurur. Daha doğrusu içindeki kişilerin özelliklerinin "somutlaştığı" bir çevrenin çözümüdür. Bu nedendir ki, yapısal olarak birbirinin eşi olan konutlarda, iç düzen çok değişik çözümlere ulaşır. "(Altınok,2007s:8).

Bu durumda, konut tasarımında esneklik gereksiniminin zamana, beklentilere, tercihlere bağlı olarak değişen bir özellik olduğunu söyleyebiliriz. Konutun enerji verme ve uyarıcı olma; içinde yaşayan bireyleri dinlendirme ve yenileme; bireylere özsaygı verme ve sosyal statülerini simgeleme gibi üstlendiği önemli pek çok özelliği vardır. Konut bireylerin uğraşmak istedikleri aktiviteler için gereksinim duyulan araç ve ekipmanları bir arada toplar. Ancak, birlikte uyum içinde ikamet etmeleri için aileye mutlu bir toplantı yeri sağlayacak konforlu ve sağlam nesnelere gereksinim vardır(Kalınkara,2001 s:2). Konut içerisinde bireylerin ihtiyacı olan soyut gereksinimleri somut nesnelere birleşimi ile sağlanmaktadır. Bir konut, içerisinde yaşayan bireylerin ona yapacağı katkılar kadar geri bildirim yapar. Modası geçmiş, çok yıpranmış, kullanıcı ihtiyacını karşılamayan, gereksiz

elemanlar konut içerisinde ne kadar var ise, konut esnekliğe o kadar kapalıdır denilebilir. Konutun esnekliğe açık hale gelebilmesi için yapılması gereken en önemli noktalar, kullanıcıların kendilerini iyi ifade etmesi, gereksinimlerini iyi belirlemeleri ve bunları uygulamaya geçirmeleridir. Bireyler gereksinimlerini belirlerken etkilendikleri birçok nokta vardır. Bunlar, insan ve çevre faktörü olarak alt bölümlerde anlatılacaktır.

2.3.1 İnsan Faktörü

Varlık olarak insan, karşılanması zorunlu gereksinimlere sahiptir. Gereksinimlerin çeşitliği araştırmalara konu olmuş ve zaman içerisinde kategorize edilerek, Amerikalı psikolog Abraham Maslow tarafından 1943 yılında ortaya atılan Gereksinimler Hiyerarşisi Teorisi veya *Maslow Teorisi* ile en yalın ve temel haline ulaşarak, tüm dünya tarafından kabul edilmiştir.

Maslow, gereksinimleri şu şekilde kategorize etmektedir: 1. Fizyolojik gereksinimler, 2. Güvenlik gereksinimi, 3. Ait olma gereksinimi, Sevgi gereksinimi, 4. Saygınlık gereksinimi, 5. Kendini geliştirme, sosyalleşme gereksinimi.

Belirli bir kategorideki gereksinimler tam olarak karşılanmadan kişi bir üst düzeydeki kategorinin gereksinimlerini algılamaz; böyle gereksinimleri yoktur. Örneğin; günlük olarak açlığını giderebilen fakat sürekli ve güvenli barınağa sahip olmayan bireyin, dünya görüşünü geliştirmek için kitap okumak gibi bir gereksinimi yoktur (Erdoğan,2007 s:9).

Şekil 2.32 Maslaw'un Gereksinim Hiyerarşisi

Kaynak: Erdoğan,S.(2009).Hacim Tasarım Kriterlerinin İşlevsellik Bağlamında Araştırılması.s.10

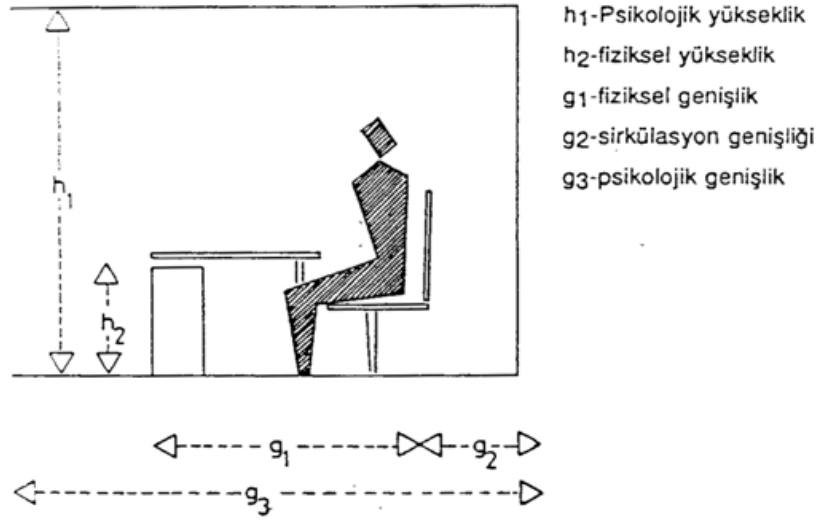
Konut biriminin kullanıcısı olan insan en önemli faktörlerden biridir denilebilir. Konut işleyişi için belirlemesi gereken kararları vermesi ona bu önceliği vermektedir. Verdiği kararların zamanla değişim göstermesi de düşünebilen ve duygularını ifade edebilen bir varlık olduğunu doğrulamaktadır. Dolayısıyla, insan gereksinimleri oldukça genel bir kavramdır. Çünkü insan gelişip büyür; durağan değildir. Kendisi ile birlikte çevresini de düzenleme yoluna gider.

2.3.1.1 Fiziksel Gereksinimler

Konut içi eylemlerimizi gerçekleştirirken bulunduğumuz ortamın bizi rahatsız etmemesi, uygun koşulların sağlanmasıdır. Bunlar, kullanıcı sayısına, eylemlerin özelliklerine ve kullanılan donatım elemanlarına ilişkin mekana bağlı özelliklerdir. Bu özellikler; kullanıcının boyutları, kullanıcı sayısı, kullanılan donatım elemanları ve bunların kullanılması için gerekli alanlardır (Arcan ve Evcı, 1991 s:32). Ayrıca fiziksel gereksinimler konut içi eylemlerde barınma ve konforu minimumda sağlamak olarak da tanımlanmaktadır. Altınok'a göre bu eylemlerin karşılanması için gerekli şartlar şunlardır;

a. Güvenlik gereksinimleri: Kullanıcı eylemlerinin gerçekleşeceği yapının strüktürel açıdan sağlam olması, yangın-tabi afet- hırsızlık vb. sorunlara karşı dayanıklı olması ve yine kullanıcının konutunu kullanımı sırasında oluşabilmesi mümkün kazalara karşı koruma özelliklerini içeren gereksinimlerdir.

b. Sağlık gereksinimleri: Öncelikli olarak kullanıcının vücut temizliğine ve sağlığına yönelik olarak konut ortamının gerekli şartları karşılaması önemlidir. Konutun en doğru şekilde havalandırılması, yeterli ve istenilen düzeyde güneş alıyor olması, temiz kullanma sularının sağlanması ve depolanması buna bağlı olarak pis suyun konuttan uzaklaştırılması, özellikle ıslak hacimlerde kullanılan malzemelerin hijyenik olması vb. içeren gereksinimlerdir.

Şekil 2.33 Mekan Boyutlarına Bağlı Gereksinimler

Kaynak: Altınok, Z, (2007). Belirsizlikten Doğan Esneklik Kavramının Konut İç Mekan ve Donatı Elemanları Tasarımına Etkileri, s:10

c. Mekansal gereksinimler: Konut iç mekanı söz konusu olduğunda, boşluğu sınırlayıp mekanı oluşturan kabuğun tavan-duvarlar-döşeme olmak üzere üç öğeyi içerdiği bilinmektedir. Dolayısıyla kullanıcının tek başına ya da toplu olarak gerçekleştirdiği eylemlerinin yapılabilmesi için uygun olan alan ve hacim olarak mekan içinde sınırları vardır.

d.Fiziksel ortama ilişkin gereksinimler: Eylemlerin geçtiği, kullanıcının yapma çevresi olarak adlandırılan konutun sahip olduğu görsel, işitsel ve iklimsel konfor şartlarıdır. İşitsel gereksinimler, konutun gürültü kaynakları ile olan yakınlığı, konuşmaların anlaşılabilirliğini sağlayan ve gerektiğinde akustik özelliklere sahip olan, gürültü düzeyinin belirli sınırlar içinde olduğu konfor şartlarıdır. Görsel gereksinimler, kullanıcıların nesnelere yorulmadan gerçek nitelikleri ile algılayabilecek aydınlık düzeyinin oluşmasını sağlayan konfor şartlarıdır. İklimsel gereksinimler ise, sıcaklık, nem ve hava hareketinin istenilen düzeyde olması ve bu konuyla ilgili olarak kullanılan ekipmanların kalitesi şeklinde sayılabilmektedir. (Altınok,2007s:9-10).

Konut iç mekanlarında yapı tarafından karşılanan fiziksel gereksinimler kadar donatı elemanı olan mobilyaların da önemli görevleri olduğu bilinmektedir. Mobilyanın fonksiyonu vücudumuzu, hareketlerimizi ve yaşam biçimimizi desteklemektedir. Ancak mobilyaların fiziksel gereksinimlere göre seçilmesine pek önem verilmez. Mobilyayı kullanan kimsenin boyutsal (antropometrik) ölçüleri seçimde göz önünde bulundurulmalıdır. Mobilya satın alınmadan önce denenmesi, yapılabilecek doğru bir davranıştır. Mobilya denendiğinde ne kadar uygun olduğu hemen görülecektir. Örneğin, uzun boylu insanlar ekstra uzunlukta yataklara

gereksinim duymaktadırlar. Kısa boylu insanlar daha yüzeysel oturma materyallerine ihtiyaç duymaktadırlar (Kalınkara,2001 s:216).

Tablo 2.1 Fiziksel Kullanıcı Gereksinmelerinin Sınıflandırılması

FİZİKSEL KULLANICI GEREKSİNMELERİ

● MEKANSAL GEREKSİNMELERİ

Mekan içindeki insanın statik ve dinamik antropometrik boyutları eylemleri ve eylemlerinin yapılaş biçimleri-davranışlardır.

● İSİSAL GEREKSİNMELERİ

Mekandaki uygun sıcaklık-nem-radyasyon ve hava hareketleridir

● İŞİTSEL GEREKSİNMELERİ

Mekandakisesin uygunşiddette olması ve ses yansıma dağılım özelliğidir.

● GÖRSEL GEREKSİNMELERİ

Mekandaki uygun ışık şiddeti-aydınlık düzeyidir.

● SAĞLIK GEREKSİNMELERİ

Mekan içine temiz su getirilmesi,çöp ve artıkların yok edilmesi mikrop ve zararlılardan korunmadır.

● EMNİYET GEREKSİNMELERİ

Mekanın yapısal sağlamlılığının uygun olması, yangın tabii afetlere hırsıza ve eylem alanındaki kazalara karşı korunmadır.

Kaynak: Arcan ve Evcı.(1991). Bina Bilgisi Çalışmaları,s.33.

2.3.1.2 Psiko-Sosyal Gereksinimler

Erdoğan'a göre psikoloji, insan ve hayvan davranışları ile bu davranışların altında yatan nedenleri inceleyen bilimdir. Toplumsal bir varlık olan insan, bulunduğu çevrede kabul edilme, tanınma, sosyal varlığını kişisel yönlerini geliştirebilme gibi bir takım psikolojik ihtiyaçlar duymaktadır (Onur,2000 s:61). Hacim tasarımında ise, psikolojide karşılık bulan en önemli konu 'Mekân Psikolojisi'dir'.Yani

kullanıcının içinde bulunduğu mekânı nasıl algıladığıdır. Tasarımcı tarafından kullanıcı için bırakılmış tüm ipuçlarının değerlendirilmesi için, bireyin hacmi tanımlayıp, ilişki kurabilmesi gerekmektedir. Bunun için, bireylerin hacmi ve kullandıkları nesnelere ya da yaşamlarını sürdürdükleri çevrelerini algılamaları sağlanmalıdır (Erdoğan, 2009 s: 12). Akarsu'ya göre *algı; bir şeye dikkati yönelterek, duyu yoluyla o şeyin bilincine varmaktır. Bir nesne duyu aracılığıyla algılanır, ancak algı duyu izlenimlerden daha fazla bir şeydir; bilinçli bir farkına varmadır; duyu iletilen olaydır.*

Rastgele ya da bilinmeyen görsel nesne ile karşılaştığında zihin veriyi, yakınlık, yinelenme, sadelik, karmaşa, süreklilik veya tükeniş, zeminle olan ilişkisi biçiminde tanımlamaya çalışır. Zihin, ilk defa gördüğü nesne, obje, şekil, form ya da genel adıyla bilinmeyen ile daha önce gördüğü ve tanımlayarak hafızasına depoladığı veriler arasında ilişki kurmaya, algılamaya çalışır. Zihin, gördüğü her nesneyi belirli bir düzen dâhilinde algılar ve tanımlar (Erdoğan, 2009 s: 12). Kişi algıladığı nesnelere rahatsızlık duymamalıdır. Psiko-sosyal gereksinimler kullanıcının kültür grubuna bağlı olarak değişen, kişisel istek ve arzulara göre değişebilen özelliklerdir.

Tablo 2.2 Psiko-Sosyal Kullanıcı Gereksinmelerinin Sınıflandırılması

PSİKO-SOSYAL KULLANICI GEREKSİNİMLERİ

● MAHREMİYET GEREKSİNİMLERİ

Mekanın işitsel, görsel, kişisel ve toplumsal gizliliğe uygun olmasıdır.

● DAVRANIŞSAL GEREKSİNİMLERİ

Mekandaki kişilerin eylemleri anında gereksinim duydukları mesafeler bireysel sınır: 45 cm, bireyler arası mesafe: 45-120 c,m, toplum içi uzaklığı: 120-360 cm büyük olan görsel ilişkiye bağlı uzaklıklardır.

● ESTETİK GEREKSİNİMLERİ

Mekanın uygun biçim, doku ve renk özellikleridir.

● TOPLUMSAL GEREKSİNİMLERİ

Mekandaki toplumsal(sosyal) ilişkiler, toplumsal yapı- kuruluş ve gereklidir.

Kaynak: Arcan ve Evcı.(1991). Bina Bilgisi Çalışmaları,s.33.

a. Toplumsal gereksinimler: Konut kullanıcılarının birbirleriyle olan ilişkilerini, yaşam tercihlerini ve sahip oldukları aile yapılarını içeren gereksinimlerdir.

b. Estetik gereksinimler: Estetik, güzelliğin insan zihnindeki ve duygularındaki etkilerini kapsarken "güzel"i bulmak için duygulara yol göstermektedir. Bu sebeple, kullanıcı bulunduğu mekânın form, doku, renk, boyutsal oranlar gibi değerlerinin etkisinde psikolojik olarak da tatmin edici özelliklere sahip olmasını istemektedir. Ayrıca bir konutta olması istenilen estetik gereksinimler insanın sosyal çevresi ile doğrudan bağlantılıdır.

c. Davranışsal gereksinimler: Kültür gruplarına, eğitim düzeyine bağlı olarak farklılık gösteren eylemlerin, en uygun hangi mesafelerde ve hangi koşullar altında gerçekleşebileceğini belirleyen gereksinimlerdir.

d. Mahremiyet gereksinimleri: Konutta kullanıcı sayısına, yapılan eyleme, alışkanlıklara bağlı olarak, bazı görsel ve işitsel mahremiyete uygun koşulların

sağlanması gerekmektedir. Görsel mahremiyet genel olarak yapılan eylemlerin başkaları tarafından görülmesinin istenmediği durumlarla, işitsel mahremiyet ise komşu mekanlar ve arka plan sesi ile ilgilidir.

(Altınok, 2007 s: 11).

2.3.1.3 Ekonomik Gereksinmeler

Konut giderlerinin kullanıcı tarafından rahatça karşılanabilmesi, konut bakım ve onarımının yapılabilmesi, mevcut sistemin sürekliliğinin sağlanabilmesi ekonomik gereksinimleri ortaya çıkarmaktadır. Gelir düzeyi yüksek olan kullanıcılar konut iç mekanlarında daha refah yaşama mekanı oluşturmak üzere orta gelir kullanıcılarına oranla daha fazla iç mekan düzenlemesi yoluna gitmektedirler. Yani ekonomik düzeyi yüksek kullanıcıların konutlarından beklentileri daha fazla olmaktadır denilebilir. Bunun yanı sıra sosyo- ekonomik yapıdaki değişimler çalışan kesimin iş hayatındaki değişimleri nedeniyle de esnek kullanımları gerektirmektedir. Günümüzde iş ortamını konut mekanına taşıyan kullanıcı sayıcı giderek artış göstermektedir. Bireyler bunu bazen mecbur kaldıkları için (ev kadınlarının terzilik, ev yemekleri vb durumlar) bazen ise tamamen kişisel tercihleri olduğu için (bilgisayar destekli proje tasarımı yapanlar, yazarlar vb. durumlar) yaptıkları görülmektedir. Bu durumda yaşama mekanları, bu yaşam tercihlerine uygun şekilde esnek olarak tasarlanmalıdır.

2.3.2 Çevre Faktörü

Çevre, insanı ve çalışmalarını dışarıdan etkileyen tüm koşul ve faktörlerdir. Konut çevresi, sosyal ve toplumsal çevreyi içeren bir kavram olup, kişinin sosyal ve fiziksel çevresi ile ilişkisi olarak tanımlanmaktadır. Psikoloji, sosyoloji, coğrafya, antropoloji, mimarlık ve planlama bu çok disiplinli çalışma alanına katkıda bulunmaktadır. Bu alanda yapılan çalışmalar yirmi yılı aşkın bir süredir kullanım sonrası değerlendirme, devingenlik ve yer değiştirme, kültürler-arası karşılaştırma, konutta kalabalıklık, yaşlılar gibi özel gruplara yönelik çalışmalar, konut tercihi, konuttan memnuniyet konularını kapsamaktadır (Türkoğlu, 1993).

Rapoport, çevrenin insan davranışı üzerindeki etkisini “özel bir davranış biçimi ile yerleşimin istenen sabit karakteristiklerini yerine getirecek şekilde, diğer canlılar gibi insanlar da belirli gereksinimler, beklentiler, normlar, arzular ve hayallere karşı çevrenin algılanan karakteristiklerine uyum sağlarlar.” şeklinde açıklamaktadır.

İnsanın çevre hakkında oluşturduğu anlam iki boyutta gelişmektedir.

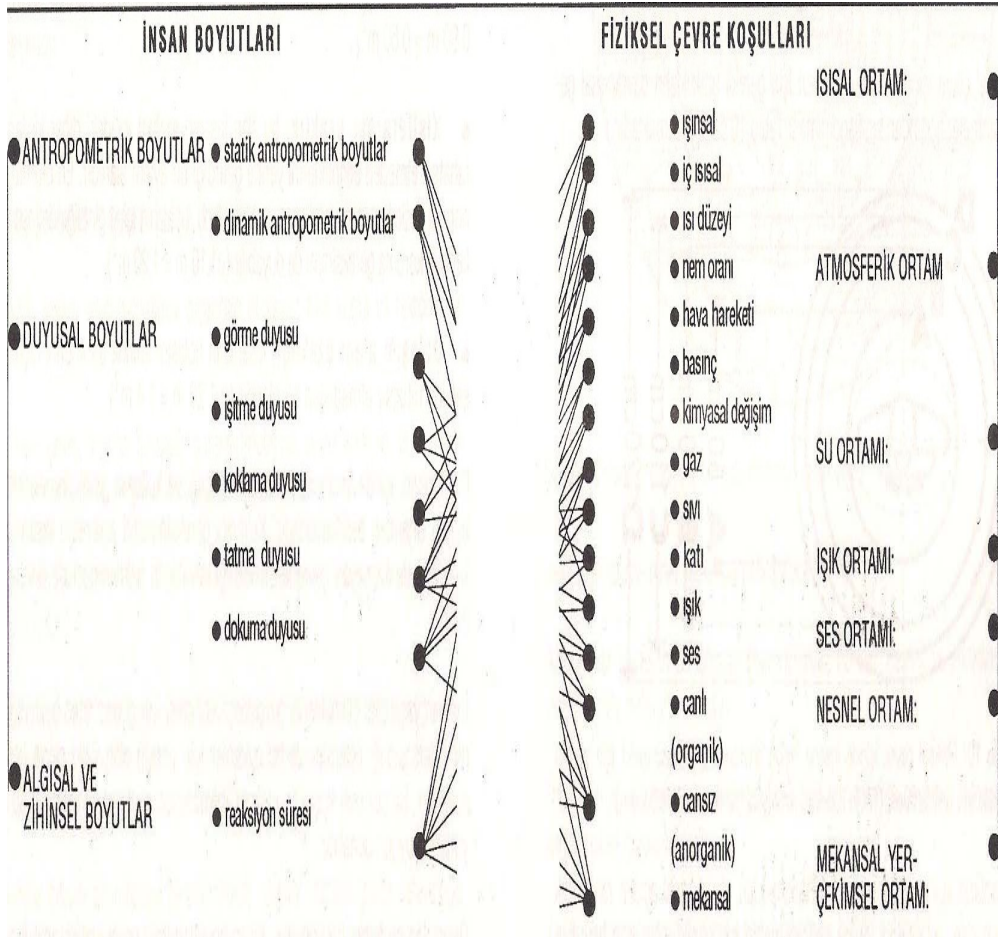
- İşaretsel anlam olarak bahsedilen birincil hisler kapsamında somut anlam;
- Çağrışımsal olarak gelişen anlam da ikincil hisler kapsamında soyut anlam olarak nitelendirilebilir.

Yapılaşmış çevrenin algılanması çevrenin fiziksel özellikleri, bireyin zihninde onun algıladığı gibi öznel boyutlarıyla belirir. Bireyin algıladığı biçimde çevrenin nitelikleri, birer gösterge olarak anlamlandırma sürecini başlatır (Kumbasar, 2008,s:5).

Fiziksel çevre; insanın fizyolojik ve psikolojik gereksinmelerine cevap verebilecek özelliklerde olmalıdır. Toplumsal ve kültürel özellikleri, kişinin davranışları üzerindeki etkisi olarak ele alındığında içinde yaşadığı ortam olan

çevre faktörü ön plana çıkmaktadır. Çevre kısa ya da uzun zaman sürelerinde karşılıklı ilişkilerin sürdürüldüğü, eylemlerin planlandığı yapay bir ortamdır. Ortam bireyler tarafında oluşturulan yaşam koşullarıdır. Mimarlıkta çevrenin bir olgusu olan ortam, fiziksel ve mekansal özellikleriyle belirlenmektedir. Mimari tasarımların amacı fiziki çevrenin gerekli işlevler doğrultusunda insana göre düzenlenmesidir.

Tablo 2.3 İnsan – Çevre İlişkisi

Kaynak: Arcan ve Evcı.(1991). Bina Bilgisi Çalışmaları,s.36.

2.3.2.1 Fiziksel Eskime

Konutların zaman içerisinde gerek kendine gerekse çevresine uyum sağlayamaması, fonksiyonel eskime yaşadığını göstermektedir. Fonksiyonel eskimenin giderilmesi, değişimlerle ve konutun yeniden adaptasyonu ile sağlanabilmektedir.

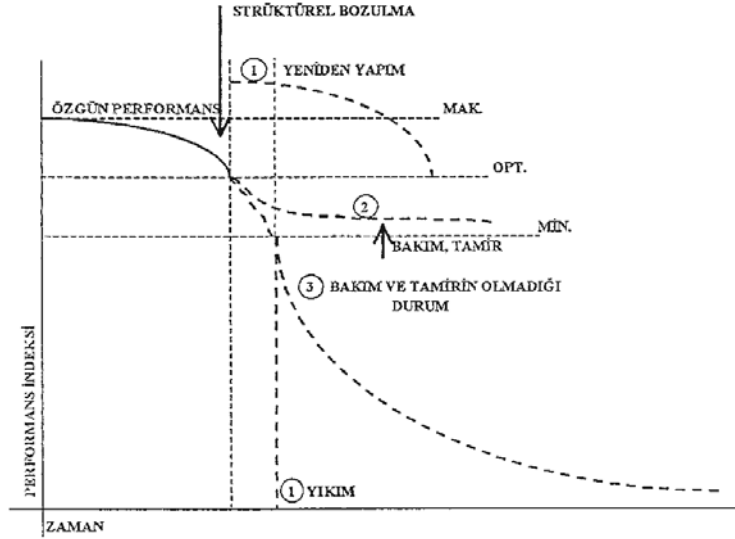
Altınok'a (2007 s:12)göre; kullanıcı gereksinimlerindeki değişimler, yapının dış etkenler sebebiyle sisteminde ortaya çıkan bozulmalar-yıpranmalar, yapıya yeni fonksiyonların yüklenmesi ya da mevcut fonksiyonların bazılarının çıkarılması sonucu yapının içinde veya dışında gerçekleştirilen yeni mekan organizasyonlarıdır. Bu eskime türünde etkili olan, yapı strüktürünü oluşturan ve genelde kullanılan malzemeler ile teknolojik değişimler sonucu ortaya çıkan yeni gereksinimlere cevap verilebilecek konforun sağlanamamasıdır.

"Sistemde meydana çıkan eskimeler de daha çok aşağıdaki birimlerde görülmektedir.

a. Esas yapı; strüktür: Burada strüktüre ek olarak yapıyı dış çevre koşullarından koruyan ve iç mekanları birbirinden ayıran yatay ve dikey elemanlar da katılmalıdır.

b. Kullanıcı ekipmanı: Mekanın kullanımına yardımcı olacak sabit donanımı kapsamaktadır. Örneğin; banyo, wc, mutfak gibi.

c. Bitirmeler: İç ve dış, yatay ve dikey elemanların yüzeylerinde uygulanan bitimlerdir."

Şekil 2.34 Zamana Göre Fiziksel Performans Değişimi

Kaynak: Altınok, Z, (2007). Belirsizlikten Doğan Esneklik Kavramının Konut İç Mekan ve Donatı Elemanları Tasarımına Etkileri, s:12

Fiziksel eskimenin zaman içindeki değişimini gösteren grafikte soldan sağa doğru olan eğri, en yüksek değerden başlayarak yavaş yavaş yıkıma-yokluğa doğru giden değerleri ifade etmektedir. Grafikte görüldüğü üzere yapı, zaman içinde bakım onarım geçirirse, bu durum onun performansını yükseltecektir ancak fiziksel performansın orijinal düzeyine ulaşması sağlanamayacaktır. (Altınok, 2007 s:13).

2.3.2.2 Fonksiyonel Eskime

Konut mekanının beklenen ihtiyaçları karşılayamaması durumunda fiziksel eskimeden daha önce meydana gelen eskime türü fonksiyonel eskimedir. Öcal'a göre mekanın kapsadığı eylemlere olan uygunluğunu yitirdiği zaman oluşan eskimedir (Öcal, 2001,s:27). Fiziksel eskimeden daha önce meydana gelmesi, kullanıcıların konut mekanında işlevsel değişikliklere daha çok ihtiyaç duymalarından kaynaklanmaktadır.

Mekânlardaki değişiklikler üç farklı niteliğe göre gruplandırılmaktadır:

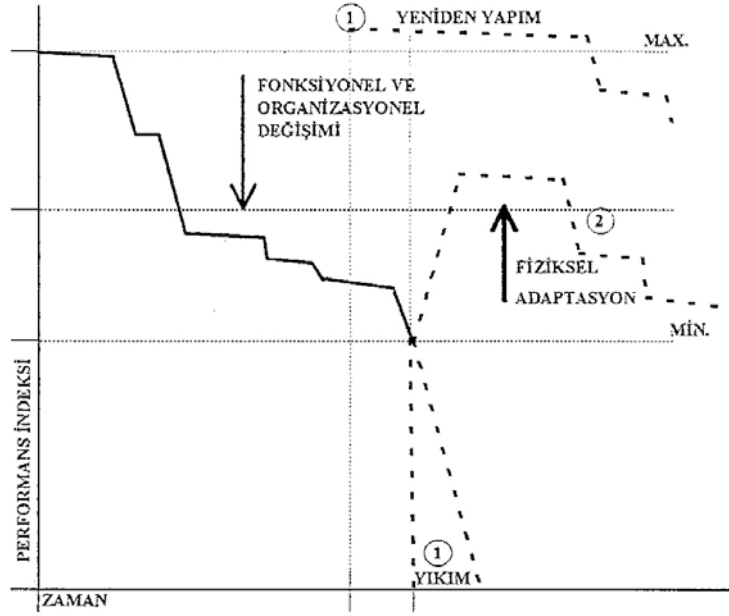
- a. Doğrusal
- b. Salınımsal
- c. Helezonik.

"Doğrusal değişiklikler: Geçmişten geleceğe kadar olan oluşumlardır. Bu oluşumlarda geri dönüşüm söz konusu değildir. Aile yapısının zamanla değişimini, geniş ataerkil aile yapısının zamanla çekirdek aile yapısına dönüşmesini veya kırsal kesimden kentlere göç nedeniyle değişen yaşam biçimleri örnek olarak söylenebilir.

Salınımsal değişiklikler: Belirli periyotlarla olayların kendini tekrarlamasıdır. Buna örnek olarak da gece-gündüz kullanım farkları ile oluşan ve kendini tekrarlayan değişiklikler verilebilir.

Helezonik değişiklikler: Aynı olayların zaman içinde farklı şekilde tekrarlanmasıdır. Buna örnek olarak çamaşır yıkama eylemi gösterilebilir. Çamaşır yıkama, hep tekrarlanan bir eylem olmasına rağmen, zaman içerisinde teknolojik gelişmeler sayesinde elle yıkamadan çamaşır makinesi ile yıkamaya dönüşmüştür" (Öcal, 2001).

Tüm değişiklikler nedeniyle oluşabilecek fonksiyonel eskimenin giderilebilmesi için zaman içerisinde en az değişme gösterecek kısımlarının seçilmesi gerekmektedir.

Şekil 2.35 Fonksiyonel Eskime

Kaynak: Altınok, Z, (2007). Belirsizlikten Doğan Esneklik Kavramının Konut İç Mekan ve Donatı Elemanları Tasarımına Etkileri, s:14.

Fonksiyonel eskimenin oluşmasında ilk sırayı alan kullanıcı gereksinimlerinin zaman içindeki değişimi bireyselleşme, çalışan kadın faktörü, kültürel birikim, mahremiyet, varsa çocuk yaşı, yaşam döngüsü, teknolojik gelişmeler ve tüketim ekonomisine bağlıdır. Bu sebeplerden bazılarını kısaca açıklamak gerekirse;

Bireyselleşme, özellikle tarımla uğraşan ailelerin şehirlere göçü ile konut kullanım sistemleri de değişiklikler görülmektedir. Günün çoğunluğunu dışarıda geçiren ev halkı, çalışma saatleri sonunda kendine ait özel alanlara ihtiyaç duymaya başlamıştır. Çünkü; artık kullanıcıların odak noktaları eğitime de bağlı olarak farklılıklar göstermeye başlamıştır.

Çalışan kadın faktörü, zamanla artış gösteren çalışan ve aile ekonomisine katkıda bulunan kadın sayısı arttıkça, konut iç mekan düzenlemeleri de değişmeye başlamıştır. Geleneksel olarak kadın ve mutfak olarak tasarlanan konut anlayışında düzenlemelere gidilmektedir.

Kültürel birikim, özellikle göçler sonucunda bir araya gelen farklı geleneklere, kültüre ve eğitim düzeyine sahip kullanıcıların, konutlarından da beklentileri değişiklikler göstermektedir. Yine

kentlerdeki ekonomik zorlamalarla aile yapısında da değişimler, çekirdek aileye doğru bir yönelme, buna bağlı olarak da konutta değişken oda sayısı isteği artmaktadır.

Teknolojik gelişmeler, mekanik donatıların her geçen gün sayısında görölmekte olan artış, konutta tek başına mekansal bölümlenmelerin esnekliğinin yeterli olamayacağını göstermektedir. Günümüz konutlarında temiz su-pis su, elektrik tesisatlarını içine alan altyapısal esnekliğe de ihtiyaç duyulmaktadır (Altınok,2007)

2.3.2 Teknoloji Faktörü

Teknoloji; yerinde ve ihtiyaca uygun olarak kullanılabildeğinde, tasarımla doğru bir şekilde bütünleştirilebildiğinde, bir araç aynı zamanda da yeni imkanlar kaynağı olarak karşımıza çıkmaktadır. Kullanıcının sahip olduğu her türlü teknik bilgi, konut içinde yapmak istediklerinde belli bir yapım sınırını belirlemektedir. Teknolojik değişim ve gelişimin toplum üzerindeki en önemli etkilerinden biri tanesi aile bireylerinin zaman içerisinde yeni amaçlara yönelmeleri, davranış ve eylemlerin çeşitlenmesi olarak tanımlanabilir. Teknolojik değişim ve gelişim sürecinde bireylerin ihtiyaçları artmakta ve bu yeni eylemler için yeni mekan ihtiyacı doğmaktadır. Örneğin mutfaklara giren yeni teknolojik gereçler mutfak mekanında büyük alan gereksinimine ihtiyaç doğurmaktadır (Uzel,2001 s:11).

"Bilgisayar teknolojisinde yaşanan gelişmeler, esneklik ve değişebilirlik yaklaşımlarına, özellikle tasarım aşamasındayken önemli katkılarda bulunmaktadır. Çünkü, bilgisayar ortamında yapılan üç boyutlu çizimler, tasarımcının mekanları daha kolay ve geniş bir bakış açısıyla algılamasını sağlamakla beraber, projenin bir sonraki aşaması için de ipuçları vermektedir. Ayrıca sanal ortamlarda gerçekleştirilen tasarımlar, karmaşık kavramların ve bilgilerin kullanıcıya iletilmesini de ve algılanmasını da kolaylaştırmaktadır.

Çünkü, sanal gerçeklik sistemlerini kullanan gözlemci, fiziksel ve psikolojik olarak sanal ortamda bulunma hissi sayesinde mekanları rahatça algılayabilmektedir " (Öcal, 2001).

Yaşayacağı mekanı yapım sürecinden önce gören kullanıcı daha keyif alarak konut iç mekanını düzenlemektedir.

3. BÖLÜM

3. Barınma İhtiyacı ve Konut kavramı

3.1 Barınma Tanımı

Türkçe'nin gündelik konuşma dilinde 'barınma' genellikle fiziksel anlamda bir korunma eylemini ifade eder. Sözcük anlamıyla ise *barınmak*; "doğa etkilerinden korunmak için kapalı bir yere sığınmak/ yerleşmek; yaşamak için uygun şartlar bularak oturmak" olarak tanımlanmaktadır (T.D.K. Türkçe Sözlük, 1998,s:219). Bu bağlamda barınma; insanların tarihler boyu süregelen korunma, temel ihtiyaçlarını karşılama, karşılıklı yaşamsal faaliyetlerini sürdürme güdüleri olarak tanımlanabilmektedir.

'Kendine ait bir mekanı yaratmak', insan için temel endişedir. Bu kaygının, hangi gereksinimlerden kaynaklandığı ve sonrasında, insanın içinde barındığı mekan (lar) ile kurduğu ilişkinin doğası, boyutları, biçimleri ve sonuçları farklı açılardan yorumlanıp açıklanabilir. En bilinen ve 'görünen' anlamda, insan, yaşamı için tehlike oluşturan ve güvensizlik yaratan fiili koşullardan korunmak, fiziksel, biyolojik ve sosyal işlevlerini, kontrollü ve rahat bir ortam içinde sürdürebilmek için kendine tanımlı bir mekan bulmak /yaratmak ya da kısaca bir yerde 'barınmak' zorundadır. Bu açıdan bakıldığında, insanın kendine ait bir mekan oluşturmasının temel sebebi, 'fiziksel anlamdaki barınma gereksinimini gidermek' olmakta ve bu yorumuyla 'barınmak', daha çok fiili bir etkinliği kastetmektedir (Ersoy,2002 s:31). Barınma eylemi, günümüzdeki konut anlayışına ve niteliğine ulaşana kadar değişik

süreçlerden geçmiştir. Tarihsel gelişim içinde konut, doğanın yapısına ve etkilerine, barındırdığı toplumun üretim biçimine ve ilişkilerine ve bunların sonucu olarak ortaya çıkan kalkınma düzeyine, kaynak kullanımına, gelir dağılımına, nüfus artışına, nüfusun mekanda dağılımına, kentleşme tipine ve hızı, aile yapısına, toplumsal yaşamın gereklerine göre oluşmuş, değişmiş ve gelişmiştir (Dostoğlu, 2000).

Barınma eylemi, ilk insan topluluğunun mekan olarak seçtikleri mağarayla başlamış ve gelişerek günümüzdeki anlayışına ve niteliğine ulaşmıştır. Mağara, dış çevreden farklı özellikleri olan, inşa edilmemiş, biçimlenmesi emeğe dayanmayan, doğal koşullarda rastgele şekillenerek kendiliğinden oluşmuş hazır ve sınırlı bir boşluktur (www.mersinmimod.org.tr).

İnsanın dünyadaki varlığının başlangıcındaki en büyük sorun, çevresel koşullara bağlı olarak nasıl bir hayat sürdüreceğidir; nasıl besleneceği, ne giyeceği, nerede barınacağı gibi. Barınma eylemini var eden ilk öncelik korunma ihtiyacıdır. Güvenliğin sağlanmasından sonra ise diğer yaşamsal faktörler kendini ortaya koyar; çalışma, eğlenme, yemek vs. bir kabuğun altına sığdırılan bu eylemler kültürel ve yöresel yapıya, alışkanlıklara ve uyuma bağlı olarak değişkenlik gösterir (Altınok,2005 s:39). Barınma eylemi mağaralarda başlayarak, daha sonrasında kendini geliştirerek konut adını alan yerleşimler meydana getirmiştir. Konut, insanların barınma gereksinimini karşılayan, onları dış etmenlerden koruyan ve güvenlik içinde yaşamlarını sürdürmesini sağlayan ilk ve en önemli yapı türüdür. Ancak konut sadece dış yapısı ile değil iç mekanı ile de düşünülerek, kullanıcı ile bulunduğu takdirde anlam kazanır. Bir başka deyişle konutlar sadece içinde yaşanılan mekândan öte bireylerin yaşam alanlarını da içine alan bir üst kümedir. Bu nedenle konut, barınma gereksinimini görünenin ötesine taşıyan boyutlar içerir.

Tablo 3.1 Konuttaki Barınma Eylemlerinin Bina-Bölüm –Mekan-Eylem Alanı

– Tek Eylem Düzeyleri Olarak Açılım

DÜZEY 1	TÜM BİNA	1. KONUT						
DÜZEY 2	BÖLÜMLER	1.1. YAŞAMA BÖLÜMÜ		1.2. ORTAK BÖLÜMLER		1.3. YATIMA BÖLÜMÜ		
DÜZEY 3	MEKANLAR	YAŞAMA MEKANI 1.1.1.	MUTFAK 1.1.2	GİRİŞ HOLLÜ 1.2.1.	WC LAVABO 1.2.2.	BAG. MEK 1.2.3.	BANYO-WC 1.3.1	YATAK ODALARI 1.3.2.
DÜZEY 4	EYLEM ALANLARI	YEMEK YEME		GİRİŞ-DOLAŞ.		TEMİZLİK		YATMA-DİNLENME
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	ÇALIŞMA		DEPOLAMA		BOŞALTIM		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	OTURMA-DİNLENME		DOLAŞIM		BOŞALTIM		ÇALIŞMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	YEMEK HAZIRLAMA		DEPOLAMA		YIKANMA		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	DEPOLAMA		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	KAHVALTI		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	KAHVALTI		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	GİRİŞ-DOLAŞ.		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	DEPOLAMA		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	TEMİZLİK		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	BOŞALTIM		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	YIKANMA		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	DEPOLAMA		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	ÇALIŞMA		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	YEMEK YEME		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	YEMEK SERVİSİ		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	DEPOLAMA (BÜFE-BAR)		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	KİTAP OKUMA-KITAPLIK		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	YAZI YAZMA-TEL. ETME		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	OTURMA-SOHBET-KAĞIT OYN.-ŞÖMİNE-MANZ.		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	TV-RADYO-PİKAP-TEYP DİNLEME		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	AÇIKTA OTURMA (TERAS-BALKON)		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	HAZIRLIK-BULAŞIK-ÇÖP DÖKME		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	PIŞIRME-YEMEK SERVİSİ		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	YIYECEKLERİN KORUNMASI		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	KAPLARIN KORUNMASI		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	KAHVALTI ETME		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	EVE GİRME-ÇIKMA		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	PALTO-CEKET ÇIKARMA-GIYME		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	ELBİSE ASM. AYAK. TERLİK GI. ÇIKARM.		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	EL-YÜZ YIKAMA		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	BOŞALTIM-WC EYLEMLERİ		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	TRAŞ OLM. MAKYAJ-BAKIM		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	KAPI AÇMA ODAYA GİRME		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	DOLAŞIM-MERDİVEN ÇIKM. (YATAY-DİKEY)		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	DEPOLAMA-(ARAÇ-GEREÇ)		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	TRAŞ OLM. MAKYAJ		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	ÇAMAŞIR YIKAMA		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	ÇAMAŞIR KURUTMA-AÇIKTA		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	EL-YÜZ YIKAMA		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	BOŞALTIM-WC EYLEMLERİ		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	YIKANMA-KURULANMA-ÇAMAŞIR GIYME		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	YATMA-UYUM-BAKIM		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	YATAK HAZIRL. ÇARŞAF DEĞİŞTİRME		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	DEPOLAMA-ELBİSE ASM.-ELB. GIYIN.		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	ÇARŞ.SAKL.TEMİZL. DİKİŞ-ÜTÜ		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	MAKYAJ-BAKIM		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	KİTAP OKUMA-KITAPLIK		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	YAZI YAZMA-OTURMA-SOHBET-ÇALIŞ.		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA
DÜZEY 5	EYLEM BİLEŞENLERİ (EPIŞODE-TEK EYLEMLER)	JİMNASTİK-EGZERSİZ-SAĞLIK BAKIMI		DEPOLAMA		YATMA-DİNLENME		DEPOLAMA

Kaynak: Arcan ve Evcı.(1991). Bina Bilgisi Çalışmaları,s.73.

3.2 Konut Tanımı ve Tarihsel Gelişimi

Çok eski çağlardan bu yana, insanoğlu yaşamını sürdürebilmek ve doğanın olumsuz etkilerinden korunmak için, içinde rahatça yaşayabilecekleri barınakları yapı gelmiştir. Mağara, çadır, kulübe, ev apartman vb. gibi isimler altındaki çeşitli barınaklar insanların yaşadıkları çağın teknik, kültürel ve toplumsal özelliklerini yansıtmışlardır (Evcı,1991).

Konutları kentsel ve kırsal kesimde ikiye ayırabiliriz;

Kentsel kesimde

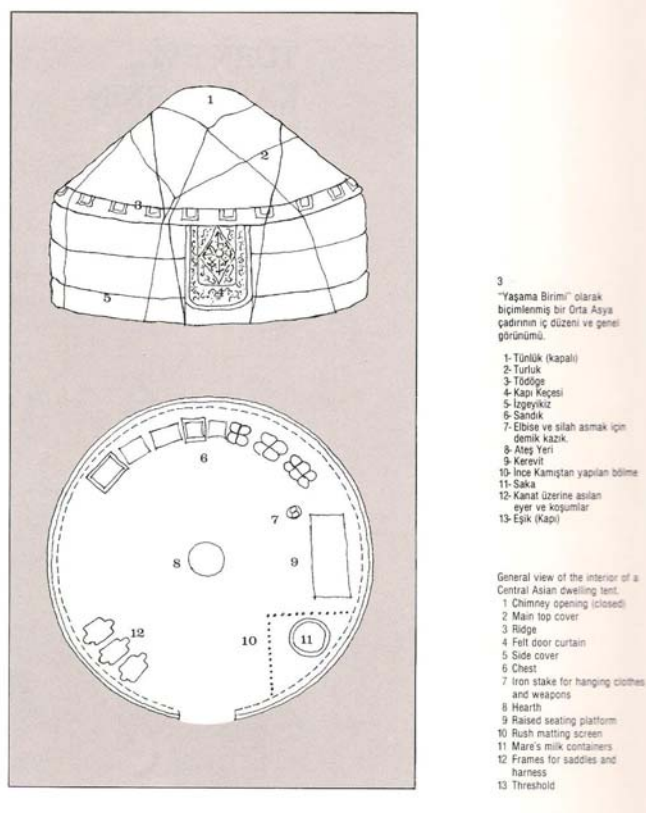
- Apartman daireleri
- Müstakil evler
- Villalar
- Konaklar
- Bekar evi ve yurtlar
- Lojmanlar
- Saraylar
- Gecekondular

Kırsal kesimde

- Köy evleri
- Bağ evleri
- Çarşı evleri
- Tatil evleri

gibi konut türleri vardır.

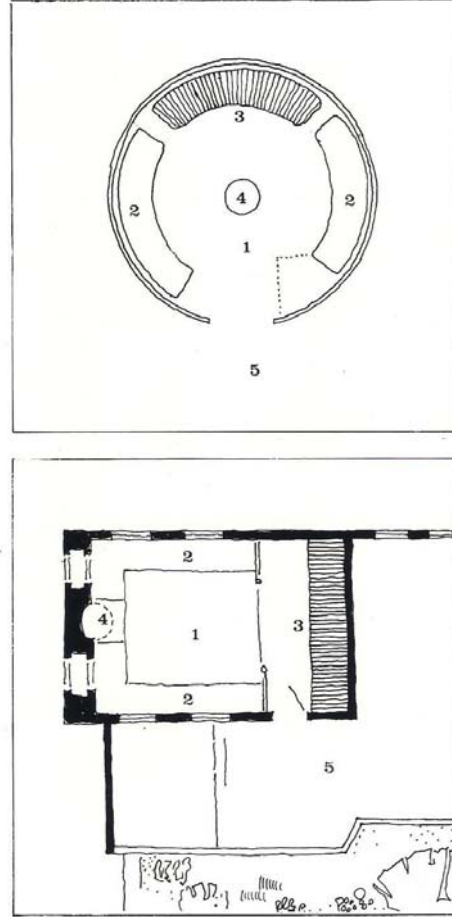
“İlk insanın konutu, tarih öncesi çağlarda birçoklarının birlikte yaşadıkları, barındıkları ve en ilkel biçimde gereksinimlerine cevap verebilen mağara ve benzeri doğal barınaklardı. Daha sonra bu barınakların yerini vahşi hayvanlardan korunmak amacıyla ağaç üzerlerinde yapılmış yarı insan yapısı kulübeler almış, bunlardan sonra da yiyecek ve su gereksinimlerini kolayca elde edilebilmesi olanağını veren, her aile için tek mekanlı kulübelere dönüşmüş su kenarı toplulukları ortaya çıkmıştır. Daha ileri dönemlerde göçebe-gezici toplumlarda görünen tek mekanlı barınaklar olan çadırlar da benzer gereksinimlere cevap verebilen taşınabilir- hareketli konutlardır. Çadırlar tek mekanlı anlayışın gezici- göçebe bir toplum için gerekli olan en kullanışlı iç düzenin konuta bilinçli bir yansımasıdır “ (Evcil ve Arcan,1991 s:68).

Şekil 3.1 Geleneksel Türk Çadır İç Düzenlemesi

Kaynak : Küçükerman,Ö(1985). Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi, s.32.

Çadır düzeninden yerleşik düzene geçişte, iç mekan düzenlemelerinin birbirine benzer olduğu görülmektedir. Yalnızca iç mekanlar özelleşmiş ve insan gereksinimlerine daha uyumlu olmasına dikkat edilmeye başlanmıştır.

28
Türk evini oluşturan ve bir özel yoğunlaştırılmış çevre olan odanın genel düzeninin ve kullanma biçiminin çadır düzeniyle kıyaslanması. Burada önemli olan yan, her iki yaşama birimini gerek işlev, gerek çevresel kullanma, gerekse birbirleriyle olan ilişkilerin ilginç benzerliğidir.

1. Çok amaçlı orta alanı
2. Oturma için biçimlenen çevresel alan
3. Kapalı kullanma alanları
Sekiler, sandıklar, yükler.
4. Isıtma. Çadırda ortada bulunan ocak, yapıda yana kaymıştır.

Comparison of the general arrangement and use of the room and the tent. The significance lies in the similarity of function, use of space and the relationship between them.

1. Multi-purpose central area.
2. Periphery used for seating.
3. Closed utility areas, cupboards, chests, bedding.
4. Heating. The central hearth in the tent is moved to a side wall in the house.

Şekil 3.2 Çadır İç Düzeni ile Konut İç Düzeninin Karşılaştırılması

Kaynak : Küçükerman,Ö(1985). Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi, s.38.

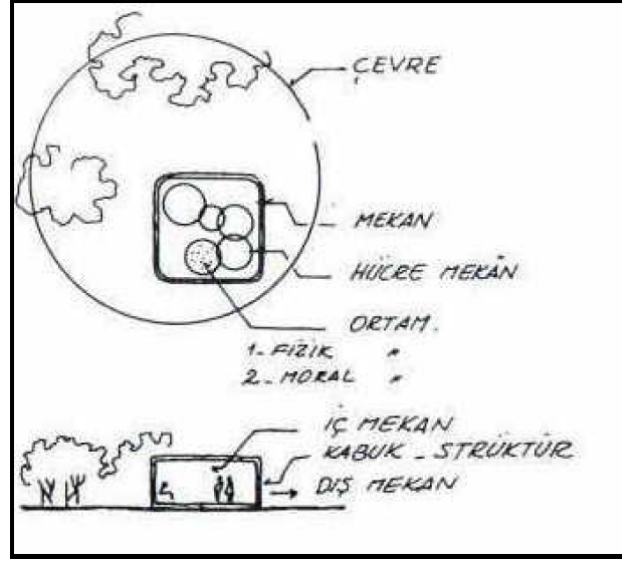
Çadır düzenlerinden sonraki aşamalarda konut mimarisi Rönesans'a gelinceye kadar çoğunlukla isimsiz yapı ustalarının inşa ettikleri binalardan oluşmuştur. İster batı Avrupa'da, ister Akdeniz'in kıyısında, isterse de Anadolu'da olsun tüccarların,

esnafların, zanaatkarları, ücretlilerin yani ortalama insanların evleri yapı zanaatkarlarının yüzyıllar içinde biriktirdikleri alışkanlıklarla yapılıyordu.

Konut, bir arada yaşayan ve aynı mekan parçalarını paylaşan, tüm yaşam eylemlerini – uyuma-dinlenme, yemek, vb. – birlikte yapan bireylerin veya ailelerin geliştirdikleri barınma-korunma işlevli bir yaşama ve yerleşme biçimidir (Evcı ve Arcan,1991s:67). Konut, insanların doğal ve yapay çevrelerinde barınma gereksinimlerini karşılayan, ayrıca dış etkenlerden korunmalarını sağlayan yapılardır. Konutta insanın düzenleme ve yaratma isteği, yaşamının büyük bir bölümünü geçirdiği için, diğer yapı türlerine göre daha da belirgindir. Bu nedenle konut, ilk çağlardan bu yana, toplumun gelişim süreci içinde hızla değişerek mağaradan bugünkü konutlarımıza kadar evrim geçirmiştir.

Genel olarak sözlükte “konut”, “bir insanın yatıp kalktığı, iş zamanı dışında kaldığı veya tüzel kişiliği olan bir kuruluşun bulunduğu ev, apartman gibi yer, mesken, ikametgah” şeklinde tanımlanabilir.

Örer'e göre; hepimizin içinde yaşadığı fiziksel barınaklar birer konuttur. Fiziksel olarak, bizi doğal çevreden koruyan konutlar, bize yeni yaşam olanakları veren, kendimize yapay yaşam mekanları oluşturmamızı sağlayan kabuklarımızdır” (Desagis,2006).

Şekil 3.3 Yapay Mekan Oluşumu

Kaynak: Şensoy, 1977. Aktaran Nergiz. F, 2005)

Konut, insanların barınma gereksinimini karşılayan, onları dış etmenlerden koruyan ve güvenlik içinde yaşamlarını sürdürmesini sağlayan ilk ve en önemli yapı türüdür. Ancak konut sadece dış yapısı ile değil iç mekanı ile de düşünülerek, kullanıcı ile bulunduğu takdirde anlam kazanır. Bir başka deyişle konutlar sadece içinde yaşanan mekandan öte, bireylerin yaşam alanlarını da içine alan bir üst kümedir. Bu nedenle konut, barınma gereksinimini görünenin ötesine taşıyan boyutlar içerir. Öymen'e göre, konut için bir diğer tanımlama, "birçok kültürde kişilik ve ayrıcalık elde etmek amacıyla tasarlanıp donatılan, aynı zamanda insanları birbirine ve kültürüne yaklaştıran yaşamsal bir varlık olarak açıklanmaktadır" (Desagis, 2006 s:18).

Tablo 3.2 Kenyon ‘un Konut Bileşenleri

Kişisel konut	Konut, anlamlıdır..
	Konut, bağımsızlık ve özgürlük hissidir.
	Konut, kişiselleştirilmiş mekandır.
	Konut, hatıralardır
Kalıcı/Geçici Konut	Konut, sabit ve kalıcıdır
	Konut,sürekli ve alışıldır
	Konut, önemli kişilerden oluşmaktadır
Sosyal Konut	Konut destekleyen biratmosferdir
	Konut , sıcak komşuluklardır
	Konut, anlamlı bir sahipliktir
	Konut, konforlu bir çevredir
Fiziksel Konut	Konut, tek kişilik hane halkından oluşur
	Konut, güvenli bir barnaktır

Kaynak: Desagis,M.(2006). Konut Alanı- Yaşam Alanı İlişkisi Açısından Küçük Konutlar, s 19-20.

Bu çalışmada yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı gibi kişisel konut neredeyse fiziksel olan kadar önemlidir. Tekrar vurgulamak gerekirse fiziksel konuttan, kişisel, sosyal konuta kadar bileşenlerin tümü bize yaşanan konutu bir başka deyişle konut içi yaşam alanının niteliklerini vermektedir.

3.3. Kültürel Faktörlerin Konut Biçimlenmesine Etkisi

Kültür, tipik dünya görüşünü, dünya görüşü ise idealleri yansıtmaktadır. Kültür ve dünya görüşü değerlendirmesi güç seçeneklere dayanmaktadır. Değerler, dünya görüşünün bir görüntüsü olarak, imgeleri ve imgeler de insanların özel yaşam şekillerini, seçim yaparken davranış şekillerini, ne roller oynadıklarını ve

kaynakları nasıl kullandıklarını ortaya çıkarırlar. Kültür analizinin diğ er bir düzeyi ise, eylemler, eylem sistemleri ya da özel yaşam görünümleridir. Bunlar, insan davranışı ile kültür ve  vrelere ilişkin olarak çok önemli bir odak noktası oluşturmaktadır (yerelsiyaset.com).

Toplumları birbirinden ayıran temel özellik farklı kültür yapılarından geliyor olmalarıdır. İnsanın yaptığı maddi manevi her Şey kültürü oluşturmaktadır. Doğa içinde insan, oluşturduğu kültür ile yaşar. Eylemsel gücü ile doğayı değiştiren tek varlık olarak insan, doğayı üreterek kültürünü meydana getirmiş, yaşaması için zorunlu görevlerini ürettiği sonsuz aletlere yükleyerek bir  vre oluşturmuştur (Arcan ve Evcil, 1990).

Kültür, farkı yaşam Şekillerini, beklentileri ve konut biçimlenmesini etkilemektedir. Her topluluğun belirli mekan, zaman, anlam ve iletişim anlayışının oluşu farklı  vreleri doğurmaktadır. Kırşan ve  ağdaş'a göre, son yıllarda konutla ilgili yapılan çalışmalar, sosyal anlam ve kültürel değerlerin büyük  l de konutların, mekan organizasyonları aracılığıyla yansıtıldığını, böylece farklı kültürlerin farklı mekansal modellerle kendilerini ifade ettiğini ortaya koymaktadır. Araştırmacılar, yapma  vrenin bir yandan kültürü yansıtırken, bir yandan da onu etkileyip Őekillendirdiđi görüsü üzerinde birleşmekte, bu nedenle de kültürel etkenlerin yapma  vrenin kurgusunda saklı olduğu fikri giderek önem kazanmaktadır (Kumbasar, 2008 s:6).

3.3.1 Göçebe Yaşam Kültürü

Hareket halinde yaşantı fikri, fiziksel ve ruhsal olarak, ilk anda imkansızmış gibi görünse de, teknolojiyle birlikte gelişen, bir sonraki yeniyi merak duygusu ve globalleşmenin getirdiği mekandan bağımsız çalışma ve yaşam modelleriyle, modern toplum, insanın en büyük fenomeni haline gelmiştir. İnsanlık tarihine bakıldığında, göçebe yaşantı olarak tanımlanan bu yaşam biçimi, hayatta kalma mücadelesiyle birlikte, yüzyıllar öncesinde göçebe toplumlar tarafından kullanılmıştır. Göçebe kavramı avcı-toplayıcı dönemlerden bugüne toplumların yaşam gereksinimleri, güvenliği, merakları ve özgürlük istekleri doğrultusunda buldukları coğrafyaya uyum sağlayacak biçimde, çeşitli zaman dilimlerinde yer değiştirmeleriyle beraber ortaya çıkmıştır. (Kumbasar, 2005 s:9-10). Birbirinden farklı kültürlerdeki ilkel toplumlar, göçebe yaşam biçimleri, bireysel kültürlerini yansıtan evrensel yapım teknikleriyle inşa edilmiş yapı formları ve malzeme tercihleriyle portatif konutların temelini oluşturmaktadır. Bugün hala, Kızılderililer, Eskimolar, Bedeviler gibi bazı kabileler yere bağlı kalmadan ama atalarından kalan kültürlerine bağlı olarak, tipi, iglo, yurt ve çadır yapılarında yaşamlarını sürdürmektedir (Kumbasar, 2005 s:9-10). Bu yerleşimler rahat taşınabilen, esnek, işlevsel, mobil konut özelliği taşımaktadırlar. Göçebe yaşam kültürü günümüzde her ne kadar ilkel gibi görünse de hala birçok toplumun yaşam biçiminde kendini göstermektedir.

“Bugün en gelişmiş Türk kentlerinde dahi oradan oraya taşınmayı, yazları yaylaya çıkmayı, bayramda seyranda hemen soluğu köyümüzde almayı sürdürmemizde; kentlerde modern bir yaşam içindeymiş gibi gözükssek de, ev içi yaşantımızı adeta çadırda yaşıyormuşçasına evin bir odasında devam ettirip en güzel eşyalarla

donattığımız salonu misafirler için ayırmamızda, geceleri uyumak için yer yatağı açıp sabah onları yüklüklere kaldırmamızda; çoğumuz ekonomik koşulların dayatmasıyla yapsa bile, unumuzu bulgurumuzu, yufkamızı, tarhanamızı, pastırmamızı, sucuğumuzu köyümüzden getirmemizde; ağız tadımızın biçimlenmesinde ("köy yiyecekleri diye bildiğimiz bu yiyecekler, doğrudan doğruya göçebe yaşam tarzıyla bağlantılıdır ve göçebelik yaşantısı sırasında Türk yaşama kültürüne katılmışlardır) eski psikolojimizden izleri belirgin biçimde görmek mümkün olmaktadır". (Kumbasar, 2005 s:9-10).

Şekil 3.4 de modern göçebe yaşantıya örnek olarak Dünya' nın ilk mobil otel odası bulunmaktadır. Yapının içerisinde yaşamsal faaliyetlerin sürdürülebilmesi için bütün detaylar düşünülmüştür. Yalınlığın temel alındığı Dünyanın en küçük otel odalarından sayılan bu boru şeklindeki kapsül, Almanya'da, Danuba Nehri kıyısında bulunmaktadır.

Şekil 3.4 Borudan Yapılmış Modern Göçebe Konut Örneği

Kaynak:<http://v3.arkitera.com/h53138-tasinabilir-mimarlik.html>

Şekil 3.5 Konteynir Mimari Anlayışında Düzenlenmiş Modern Göçebe Yapı

Kaynak:<http://v3.arkitera.com/h53138-tasinabilir-mimarlik.html>

Göçebe yaşam kültürü buradan da anlaşılacağı gibi Türk ve yabancı toplumların hala sürdürdükleri bir yaşam şeklidir ve değişmesi, tamamen geleneklerin kaldırılması mümkün değildir denilebilir.

3.3.2 Yerleşik Yaşam Kültürü

Yerleşik yaşam kültürünün göçebeliliğin tamamen tersi bir hayat tarzı olduğu bilinmektedir. Bu yaşam biçiminde insanlar belli bir yerde yani köy, kasaba veya şehirlerde yaşamakta ve tarım, sanayi, ticaret, el sanatları, turizm, ulaşım, madencilik vb işlerle geçimlerini sağlamaktadırlar.

Yerleşik hayatın temelini tarım oluşturmaktadır. Tahılların besin ekonomisinde önemli bir yer tutmaya başlamasıyla birlikte yerleşmelerin daha kalıcı bir hal aldığı ve uzun süreli sabit yerleşmelerin kurulduğu görülmektedir. Ürünlerini korumak ve hasat mevsiminde toplamak için yerleşim amaçlı yapılmış

evler, günümüz konutlarının ilk örneklerini oluşturmuştur. Tarım devrimi sonunda, kişi ve toplum başına düşen üretimin büyük ölçüde artırılmasıyla küçük köy yerleşimleri tükettiklerinden çok üretmeye başlamış, yaşamak için besin üretmek zorunda bulunmayan insanların oluşturduğu sayıca az, fakat nüfusça kalabalık kasaba ve kentler ortaya çıkmıştır (Kumbasar, 2005 s:8).

Toplumların geçim kaynaklarının çeşitlenmesi toplumsal yaşamın farklılaşmasında yerleşik yaşam kültürünün gelişmesinde etkili olmuştur. Çünkü farklı geçim kaynakları farklı mesleklerin ve meslek gruplarının doğmasına neden olmuştur. Farklı meslek grupları farklı ekonomik yapıları ve bu da farklı toplumsal yapıları doğurmuştur. Modernleşme ve endüstrileşmenin getirdiği nüfus ve kentli sayısındaki artışla birlikte büyük araziler içindeki müstakil konutlar bahçe içindeki küçük apartmanlara dönüşmüş ve kalın sınır duvarlarının yerini bahçe çitleri almıştır. 1950'lerde ise bu çitler yerlerini ²vejetasyona bırakarak, 21.yüzyılda öngörülen konut kimliğinin bahçe sınırları yan parsellerle ayrılmamış serbest düzenli bir yerleşkeye dönüşmüştür (Neufert, 'The Design of Houses' 2002).

3.4 Kültürel Faktörlerin Konut Mobilyasının Biçimlenmesine Etkisi

Kültürel faktörler insanların yaşantısında önemli rol alan etkenlerdir. Kültürel yapının temel göstergelerinden biri olan mobilya, farklı kültür, farklı işlev ve farklı zaman dilimlerinde, toplumların yerleşik hayata geçmeleriyle birlikte sadece barınmak ve zaruri ihtiyaçları karşılamak adına değil, sosyalleşmenin beraberinde getirdiği bir olgu olarak da karşımıza çıkmıştır.

². Vejetasyon: Bir bölgedeki bitki örtüsünün tamamı.

Bu anlamda hayat tarzının, şekillere dönüşen noktası olmuştur. İnsanlar kendi mobilya stillerini kültürel değerlerine uygun biçimde yorumlamış ve tasarlamışlardır. Böylelikle sakin ya da hareketli, agresif ya da huzur verici, iddialı ya da mütevazî çizgiler mobilyalar üzerinde kendini göstermektedir. Bu özellikleri yaşam tarzı, karakteristik özellikler, kültürel çeşitlilik-etkileşim, alışkanlıklar belirlemektedir. Mobilya kültürü bu bağlamda, toplumların stillerini ifade şekli olarak yorumlanmaktadır. Bu yüzden mobilya yüzyıllardır kültürün en önemli temsilcilerinden olmuştur. Yaşadığı toplumun, çağın aynası olmaktadır. İnsanoğlu geçmişine ait izleri o çağın mimari çizgilerinde bulmaktadır. Birçok davranışın, alışkanlığın temelini oluşturan bu etken insanların tüm hayatlarını planlaması altına almaktadır. Yaşadığı toplumdan aldığı gelenek ve görenekler, ailesinden aldığı görgü, terbiye vb. davranışların hepsinin temelinde kültür faktörü bulunmaktadır.

4. BÖLÜM

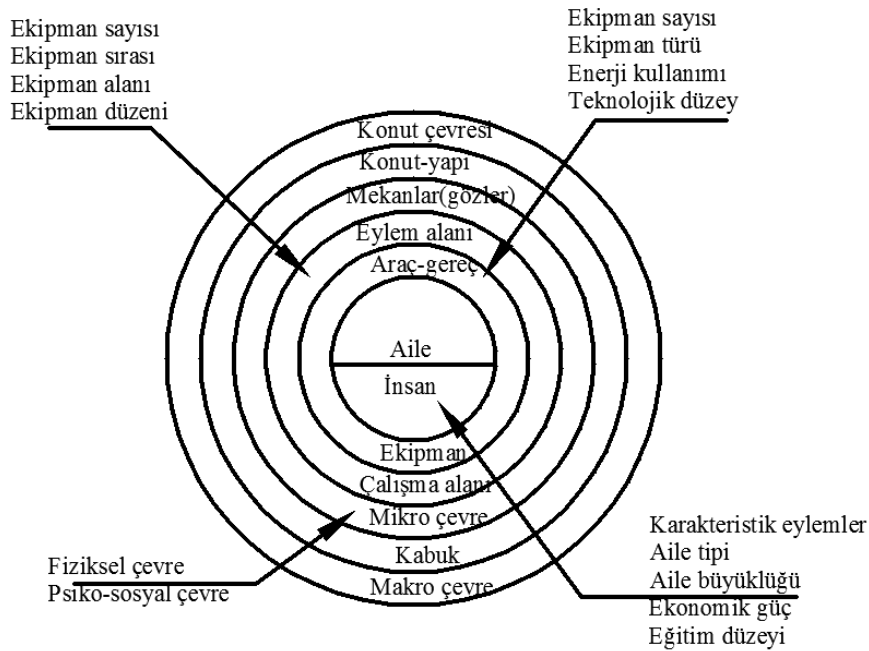
4. Konut İç Mekan Düzeninin Bir Sistem Olarak Analizi

4.1 Konut İç Mekan Düzenine Etki Eden Faktörler

Konut iç mekan düzenlemeleri yapılırken etkisi altında kalınan bir çok faktör bulunmaktadır. Bu faktörler kullanıcıların ihtiyaçları ve istekleri doğrultusunda şekillenmekte ve konut iç yaşantılarına katkıda bulunmaktadır. Bunlar insana ilişkin faktörler, eyleme ilişkin faktörler, ekipmana ilişkin faktörler, eylem alanına ilişkin faktörler, çevreye ilişkin faktörler olarak gruplanabilmektedir.

4.1.1 İnsana İlişkin Faktörler

İnsan doğası gereği bulunduğu çevrede, konut iç mekanındaki değişimlerin en etkinidir. Bu nedenle de mimarının oluşma nedeni, insanların gereksinmelerini, eylemlerini ve yaşam şekillerini olumlu bir mekan içerisinde geçirmelerini sağlamaktır. Bu nedenle mimarlıkta her öge kullanıcısı insan olduğundan, insan için biçimlenmesi gerekmektedir.

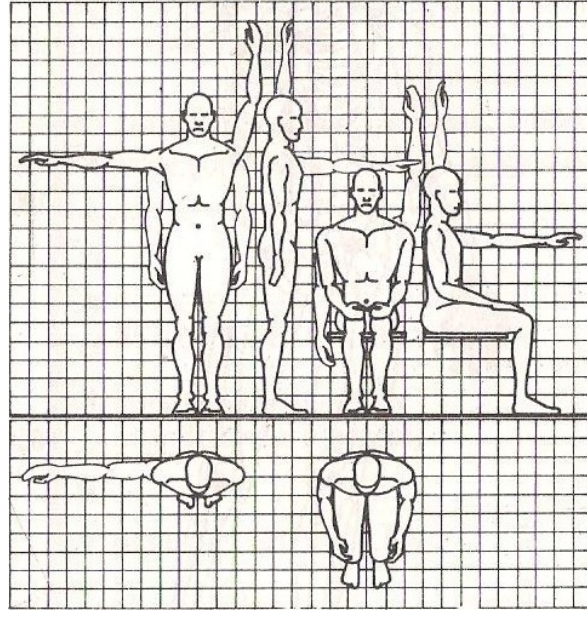

Şekil 4.1 Konut İç Mekan Sistem Açılımı

Kaynak; Eruzun, C. Aktaran; Kahya,M.(1993) Endüstrileşmenin ve Teknolojik Gelişmelerin Konut İç Mekan Düzenine Etkileri, s.151.

İnsan mimari yapım süreçlerinde her daim ölçü kaynağı olmuştur. Konutlar, konut iç mekanları ve kullanılan donatılar için insan ölçüleri baz alınmıştır. Çünkü amacına hizmet etmeyecek bir yapı veya iç mekan işlevsizdir denilebilir.

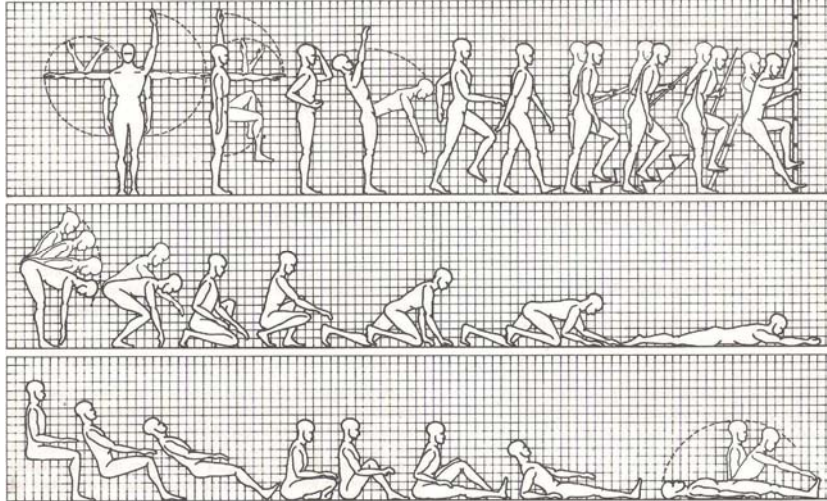
Michelangelo'dan Le Cobusier'e kadar bütün devirlerde insan antropometrik boyutları ile ele alınıp, bir ölçek ve oranlar sistemi oluşturulmaya çalışılmıştır. (Kahya, M. 1993). Konutlarda iç mekan düzenlemeleri, eylemleri yapanlara göre düzenlendiğinden farklı antropometrik boyutlar farklı iç mekan düzenlemelerini ortaya çıkarmaktadır. İnsan vücudu hareketsizken, standart duruş anında alınan statik antropometrik ölçüler olarak adlandırılan boy, kalça, dirsek, diz yüksekliği, dirsekler arası mesafe ve kalça genişliği en önemli ölçülerdir.

Şekil 4.2 Oturan ve Ayakta Duran İnsanın Statik Antropometrik Boyutları

Kaynak : Arcan ve Evcı, Bina Bilgisi Çalışmaları, 1990, s:24.

Dinamik antropometrik boyutlar ise insanın hareket halinde alınan ölçüleridir. İnsan vücudunun yatayda ve düşeyde uzanma, çömelme, sürünme gibi esneklik özellikleri burada ölçülen değerler olmaktadır.

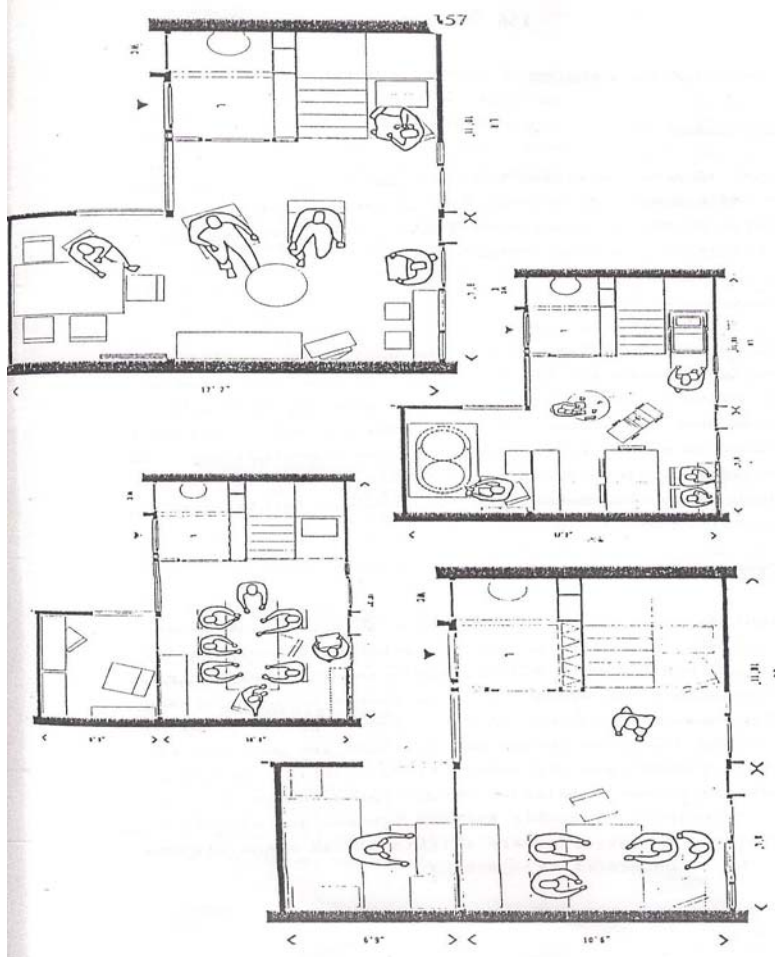

Şekil 4.3 İnsanın Dinamik Antropometrik Boyutları

Kaynak : Arcan ve Evcı, Bina Bilgisi Çalışmaları, 1990, s:25.

Arcan ve Evcı'ye göre, insan ölçüsü bir kavramdır ve kişiden kişiye ve aşağıda sıralanan özelliklere göre değişim göstermektedir:

- Uluslar ve ırklar arası farklılıklara
- Bölgeler arası farklılıklara
- Beslenme düzeni farklılıklarına
- Meslek ve kültür gruplarının farklılıklarına
- Yaş farklılıklarına
- Cinsiyet farklılıklarına (Arcan ve Evcı ,1990 s:25).

Şekil 4.4 Aynı Mekanın Farklı Kullanıcılar İçin Düzenlenmesi

Kaynak :Ministry of Housing and Local Government,Space in TheHome,London 1964,s:33-36).

4.1.2 Eyleme İlişkin Faktörler

Kullanıcıların konut içerisinde yaptıkları davranışların tümüne eylem adı verilmektedir. Kullanıcıların konut içindeki eylemleri, yerleşim yerleri ve kültür gruplarına göre farklılıklar göstermektedir. Konut iç mekan düzenlemelerinde eyleme ilişkin faktörler iki grupta incelenmektedir.

1. EYLEM NİCELİKLERİ

EYLEM CİNSİ :

Konut içinde yer alan eylemlerin değişik sınıflandırılmaları yapılmıştır. Bunlardan biri de Kennedy'nin sınıflandırmasıdır.

Yarı Özel Eylemler

Boşaltım: Küçük boşaltım, büyük boşaltım

Banyo Yapma: Duş, tam yıkanma, dışarıda duş alma, güneş banyosu

Giyinme: Soyunma, giyecek toplama, ayakkabı parlatma

Hasta bakımı: Bakım, doyurma, eğlendirme.

El-Yüz Yıkama: El, yüz, saç yıkama, diş fırçalama.

Özel Eylemler

Hiçbir şey yapmamak: Dinlenme, dolaşma, sohbet etme, dışarıda oturma

Çalışma: Ev ödevi yapma, koleksiyonculuk, okuma, yazma, iş konuları

Uyuma/uzanma: Okuyarak, radyo dinleyerek, tv izleme, şekerleme yapma.

İşlemci Eylemler

Ev işleri: Yerleri temizleme, cam silme, süpürme, onarım, araba yıkama, temizlik.

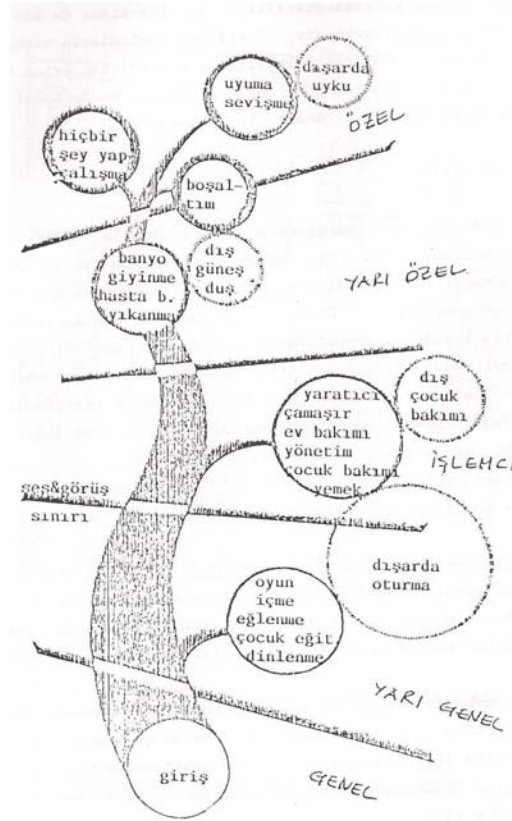
Çamaşır işleri: Kirlileri toplama, yıkama, kurutma, ütöleme, yerleştirme.

Yaratıcı işler: Dikiş dikme, resim yapma, bahçe işleri, yazı yazma, bahçe işleri.

Çocuk bakımı: Beslenme, temizlik, banyo, giydirme, oyun oynama, yedirme.

Yemek yeme: Kahvaltı, öğle yemeği, akşam yemeği (aktaran :Kahya, 1993).

Yukarıda belirtilen eylemlerin bir kısmı aynı mekanda gerçekleştirilebilirken, bazıları için ise özel mekanlar oluşturulmak zorunda kalınmaktadır. Konut iç mekan düzenlemelerinde yapılan eylemlerin sayısal anlatımı da önemlidir.

Şekil 4.5 Konut İçi Eylem Şeması

Kaynak: Kahya, M. Endüstrileşmenin ve Teknolojik Gelişmelerin Konut İç Mekan Düzenine Etkileri, 1993.

Örneğin, kültür grupları beslenme alışkanlığını günde üç kez yaparken, bazı gruplar günde iki kez beslenmeyi tercih ederler. Bu nedenle eylem türünün sayısına göre eylem alanları farklı tasarlanmaktadır. Bir mekanda 24 saatlik süreyi içeren ve gün boyunca yapılan eylemlerin tümü için kullanılan alan parçalarının toplamı, toplam eylem alanını belirler. Eylem sayısındaki çoğalma, eylem alanını büyütmede ve mekan özelleşme düzeyini küçültmektedir (aktaran Kahya,1993 s: 165). Konut iç mekanında bir işin yapımından bitimine kadar süren alt eylemler, ekipman düzenine bağlı olarak sınırlanırlar. Birbiri ile ilişkili olan eylemlerin yapılmasında bir sıra izlenmektedir. Örneğin 1+1 olarak adlandırılan stüdyo daire iç mekanlarında hem oturma hem de yemek yeme eylemi aynı donatı elemanları ile sağlanmaktadır. Bu yüzden yeme eylemini tamamlayan kullanıcılar mekanı tekrar oturulacak alan haline getirmektedirler.

Tablo 4.1 Konut İçi Eylemlerin Birbiriyle İlişkileri

BÖLGE	KİŞİLER					EYLEMLER
	ÖZEL	YARI ÖZEL	İŞLEMÇİ	YARI GENEL	GENEL	
ÖZEL	ÖZEL					HİÇBİR SEY YAPMAMA
YARI ÖZEL						ÇALIŞMA
İŞLEMÇİ						UYUMA
YARI GENEL						SEVİŞME
GENEL						BOŞALTIM
						BANYO
						GİYİNME
						HASTA BAKIMI
						YTKANMA
						EV BAKIMI
						ÇAMAŞIR
						YARATICI İŞLER
						ÇOCUK BAKIMI
						YEMEK PİŞİRME
						YEMEK YEME
						YÖNETİM İŞLERİ
						ÇOCUK EĞİTİMİ
						DİNLENME EYLEMLERİ
						OYUNLAR
						İÇME
						EĞLENME
						GİRİŞ-VE ÇIKIŞLAR
						AYRILMA
						KABUL

Kaynak: Kahya, M.(1993) Endüstrileşmenin ve Teknolojik Gelişmelerin Konut İç Mekan Düzenine Etkileri, s:167.

4.1.3 Ekipmana İlişkin Faktörler

Ekipman, belli bir amaca hizmet için, konut iç mekanlarında kullanılan nesnelere bütününe verilen ad olarak tanımlanabilir. Ekipmanı gereç olmaktan çıkaran temel özelliği insanların etkinliklerini artırıcı işlevler taşımasıdır. Konut iç mekanlarında ekipmanlar faaliyetlerin düzenlenmesini, kullanıcıların rahat ve zevk alarak hareket etmelerini sağlamaktadır. Bunların yanı sıra ekipmanların sayısı, niteliği, teknolojiye uyumu da önemli bir faktördür. Bir konut içerisindeki ekipman sayısı,

kullanıcının sosyal düzeyini yansıtmaktadır. Geleneksel yaşam tarzına sahip olan aileler çok fazla ekipman kullanımına gitmemelerine rağmen, sosyal statüsü yüksek olan, çağdaş gelişimden etkilenen gruplar ise daha ağır ve detaylı ekipmanları tercih etmektedirler. Ekipman sayısını etkileyen öğeler ise kullanıcı sayısı ve eğitim düzeyidir. Eğitim düzeyi düşük toplumlarda iletişim eksikliği nedeniyle yeni ekipmanların farkına varılamaması ya da onlardan yararlanma bilgisinin yetersizliği ekipman sayısının çoğalmasını etkilemektedir (Kahya,1993 s: 171). Yani kullanım alanında olmayan bir ekipmanı yaşantısına entegre etmesi kullanıcıya bir fayda sağlamayacağından, onu hayatına almaması daha olumlu bir davranış olmaktadır. Teknolojik düzey yükseldikçe, eylemlerin daha kolay yapılabilmesi için gelişmiş ekipmanlardan yararlanma eğilimi de artmaktadır. Konutta kişilerin kullandıkları özel ekipmanlar konut iç mekanının yerleşimini etkilemektedir. Örneğin, özel bir çalışma masasına sahip kullanıcı, diğer ekipman sayısını ve yerini buna uygun olarak düzenlemek zorunda kalmaktadır. Eruzun'a göre konut içi eylemlerin yerine getirilmesi sırasında kullanılan ekipmanların boyutları, eylem alanları ve mekan gereksinimlerini etkilemektedir. Diğer yönden ekipman boyutları, ekipman alanı, oranı ve ekipman düzenine yansımaktadır. Bu sebeple mekanda kullanılan ekipmanların boyutları iyi analiz edilmiş olmalıdır. (Kahya, 1993, s:171). Ekipman büyüklüğü ile mekan öge ve elemanları arasında doğru orantılı bir ilişki vardır. Örneğin, oturma ekipmanı yüksekliği ile pencere parapet yüksekliği arasında bir ilişki bulunduğu sistematik analizlerle olmasa bile kişisel gözlem izlenimlerle belirlenmektedir.

4.1.4 Eylem Alanına İlişkin Faktörler

Konut iç mekanlarında, eylem alanlarının yüksek performansta kullanıcıya hizmet vermesi beklenmektedir. Bu durumda eylem alanı olan konut iç mekanı, faaliyetlerin kısıtlanmaması için uygun biçimde ve birbiriyle ilişkili tasarlanmaktadır. İnsanlar, konut içinde her eylem için belli bir alan kullanmaktadırlar. Eylemlerin yapılış biçimlerine ve ekipmanlardan yararlanmalarına göre bu alanlar değişmektedir. Eylem alanı, ekipmanla ya da ekipmansız yapılan her eylem için yararlanılan alan parçasını tanımlar (Kahya, 1993). Konut iç mekanının eni boyu ve yüksekliği iç düzenlemeleri etkilemektedir. Küçük konut iç mekanlarında ekipman yoğunluğu fazla iken, geniş konut iç mekanlarında az sayıda ekipmandan yararlanılmaktadır. Mekanın büyük olması gereksiz alan oluşturulması anlamına gelmemelidir. Önemli olan eylem alanının işlevlere en uygun şekilde cevap verebilmesidir. Mekanın şekli, iç mekan düzenlemelerinde farklı yollar açabilecek bir faktördür. Mekanın şekli, eylemlere bağlı olarak ekipman düzenini biçimlendirmektedir. Orta çevrenin çeşitli işlevlere cevap vermesi, buranın boş bırakılmamasını ve pencere önleri ile duvar kenarlarının oturma eylemini karşılamasını gerektirmiştir.

4.1.5 Çevreye İlişkin Faktörler

Çevre, insanı ve çalışma alanını etkileyen tüm koşul ve faktörlerdir. Çevre insan ve yaşadığı ortamın sınırlarını kapsamakta ve belirlemektedir (Kahya, 1993). Konut iç mekanını etkileyen iki tür çevreden bahsetmek mümkündür. Birincisi yapının kendisi olarak adlandırılan mezo çevre, ikincisi ise konutun içini oluşturan bölümler yani mikro çevredir. Çevre denilince ilk olarak akla gelen mahalle, sokak ve şehir kavramları ise konut iç mekanını dolaylı yoldan etkilediğinden ve daha

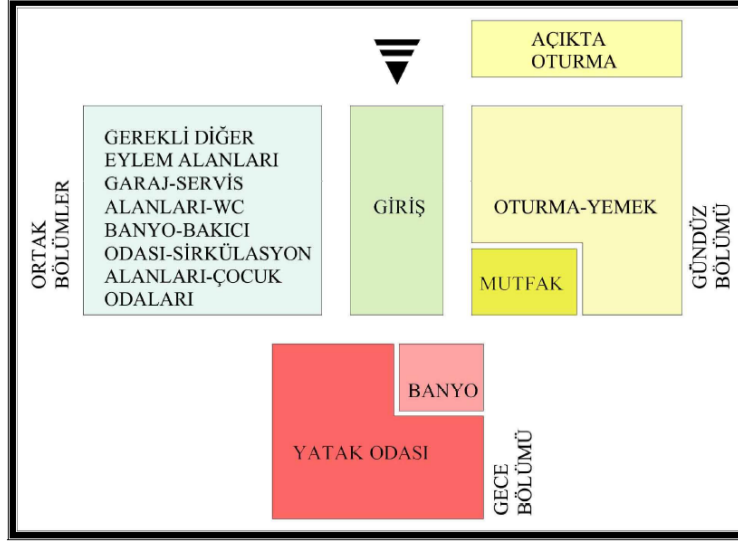
geniş bir kapsamda olduğundan incelemeye dahil olmayacaktır. Mezo çevre olan konutun strüktürü, iç mekan boyutlarını, açıklıkları ve mekanın şeklini etkilediğinden, ayrıca konutun yapı sisteminin esnek olması, yani yapılabilecek yapısal düzenlemelere izin verme boyutu konut iç düzenlemesinde önemli bir faktördür. Mikro çevreyi ise, işlev gereği belli bir düzen ve sırada yerleştirilecek ekipmanlar, bunların kullanılma alanları, aralık ve geçitler ile eylemin gerektirdiği serbest alanlar saptar. Bu alanlar eylem yoğunluğuna oranla büyür veya küçülür. İnsanların yaşamlarını devam ettirebilmek için kurdukları mikro çevreyi düzenleme işlemlerinin büyük bir kısmını mobilyalar karşılamaktadır.

Geleneksel Türk aile yaşantısında mahremiyet önemli bir unsur olduğundan konut iç düzenlemelerinde bu unsur da göz önünde bulundurulmalıdır. Örneğin kullanıcıların kendilerine özel çalışma alanları talep etmesi, evin genç üyelerinin arkadaşları ile yalnız zaman geçirmek için mekan isteği konut iç düzenlemelerini etkilemektedir.

4.2 Konut İç Mekan Kullanımı

Konut iç mekanlarını kullanım sürecinde, içinde gerçekleşen eylemlere ne denli doğru cevap verip, olanak sağladığını belirlemek için, tasarım sürecinde öncelikle o mekanlarda hangi işlevlerin gerçekleşeceğini iyi tanımlamak gerekmektedir (Desagis ,2006). Mekanı kullanacak olan insanların yaşantılarını sürdürebilmeleri için gerçekleştirdikleri eylemler konut iç mekan işlevlerini belirlemektedir. Konutun bölümlerini oluşturan mekanların aralarındaki ilişkiler konut içerisinde yer alan işlevlerin ilişkisine göre belirlenmektedir. Aile için önemli olan, zaman dilimine bağlı süreçte gerçekleşen eylemlerden çok, belli dönemlerde gerçekleştirdiği eylemler ve bunların sonucu konutta ve mekanda meydana gelen

düzenlemeler ve değişikliklerdir (Alga,2005 s:77). Konut iç mekanlarının içerisinde gerçekleşen eylemlerin başarısını ölçmek için, öncelikle o mekanda hangi eylemin gerçekleşeceğini iyi tanımlamak gerekmektedir.

Şekil 4.6 Konut İç Mekanını Oluşturan Eylem Alanları

Kaynak: Seçer,F. Teknolojik Gelişmelerin Konut İç Mekanına Etkileri ve Akıllı Evler,2006 s:45.

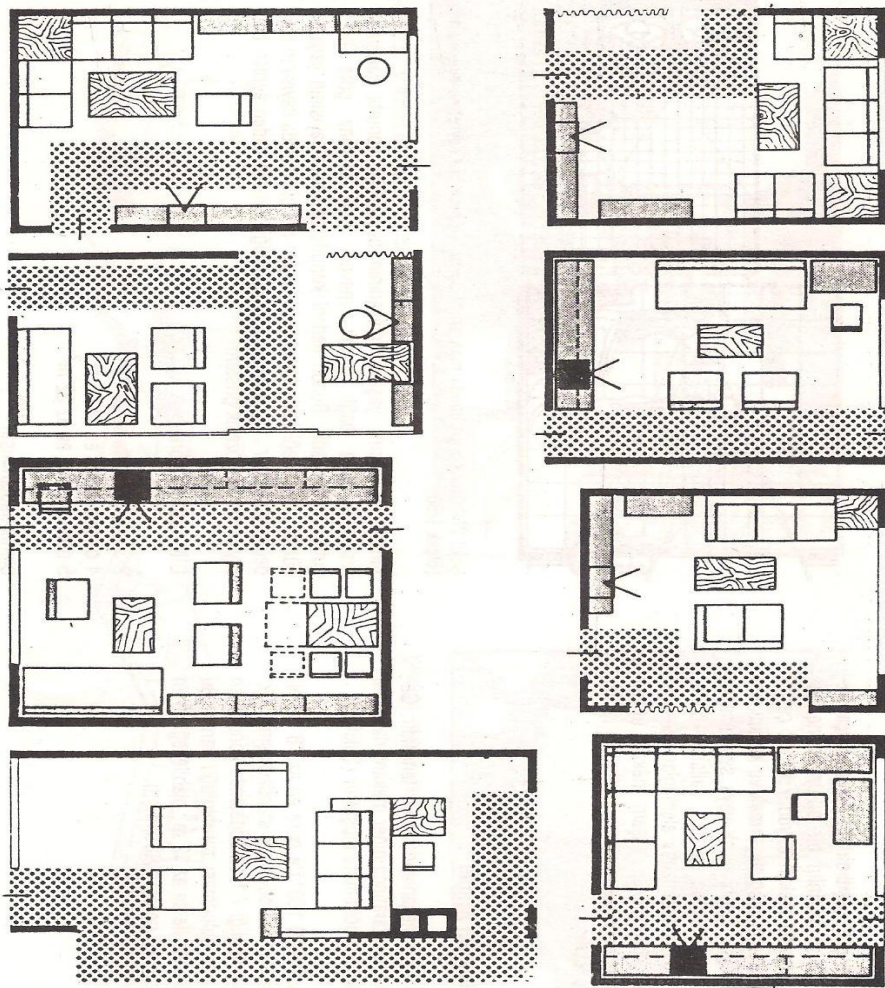
Konut iç mekanları kullanıcıların kişisel ve ortak kullanımına uygun olarak tasarlanmaktadır. Ortak kullanım alanlarında kişiler birbirleri ile uyumlu, özgürlüklerine ve haklarına saygılı davranışlar içerisinde yaşamlarını devam ettirmelidirler. Ortak kullanım alanlarında birçok ekipman paylaşılacağından bunlar herkese uygun olarak düşünülmelidir. Kişisel alanlar ise tamamen kendi tercihlerine uygun ekipmanlar tercih edilir.

4.2.1 Ortak Kullanım Alanları

İnsanların günlük yaşantılarında birlikte vakit geçirdikleri konut iç mekanlarıdır. Bu alanlar oturma ve yeme+ içme gibi eylemlerinin gerçekleştirildiği yaşama alanlarıdır.

4.2.1.1 Yaşama Mekanları

Yaşama mekanı konut içinde bireylerin sosyal gereksinimleri için düzenlenmiş bir mekan olup, konut içinde yaşayan bireylerin birlikte oturdukları, yemek yedikleri, sohbet ettikleri, müzik dinledikleri televizyon ve radyo gibi araçlar ile dolaylı bir şekilde dış dünya ile ilgilendikleri hacimdir (Arcan ve Evcı, 1990). Yaşama mekanı içinde oturma grubu, yemek yeme bölümü ve televizyon yerleştirilebilen bir ünite bulunmaktadır.

Şekil 4.7 Değişik Büyüklüklerdeki Yaşama Mekanları

Kaynak: Arcan ve Evcı, Bina Bilgisi Çalışmaları, 1990 s: 84

Oturma grubu özel olarak düzenlenmediği zamanlarda üçlü, ikili, tekli koltuk takımları tercih edilmektedir. İhtiyaç duyulduğunda ve mekanın izin verdiği boyutlarda ayrıca bir sohbet köşesi daha oluşturulmaktadır. Yaşama mekanı konutun en önemli bölümlerinden biridir. Genellikle konutun manzaraya bakan kısmında diğer bölümlerle ilişkili olarak konumlandırılmaktadır. Yaşama mekanlarının Alman standartlarına göre en az 18 m2 olması önerilmektedir. TSE çalışmalarında ise böyle bir standartlaşma bulunmamaktadır (Arcan ve Evcı, 1990). Ayrıca yaşama mekanlarında bazı zamanlarda çalışma eylemi de gerçekleştirilmektedir. Günümüzde bu tür mekanlara ev-ofis (home –office) adı verilmektedir (Şekil 4.8). Bu sayede kullanıcılar hem işlerini yaparken hem de evlerinde olmanın rahatlığını kullanmaktadırlar.

Şekil 4.8 Çalışma ve Oturma Eylemlerinin Bulunduğu Yaşama Mekanı

Kaynak: <http://www.treehugger.com>

Şekil 4.9 Oturma ve Tv Seyretme Eylemlerinin Gerçekleştiği Yaşama Mekanı

Kaynak: <http://interiordesignpictures.info>

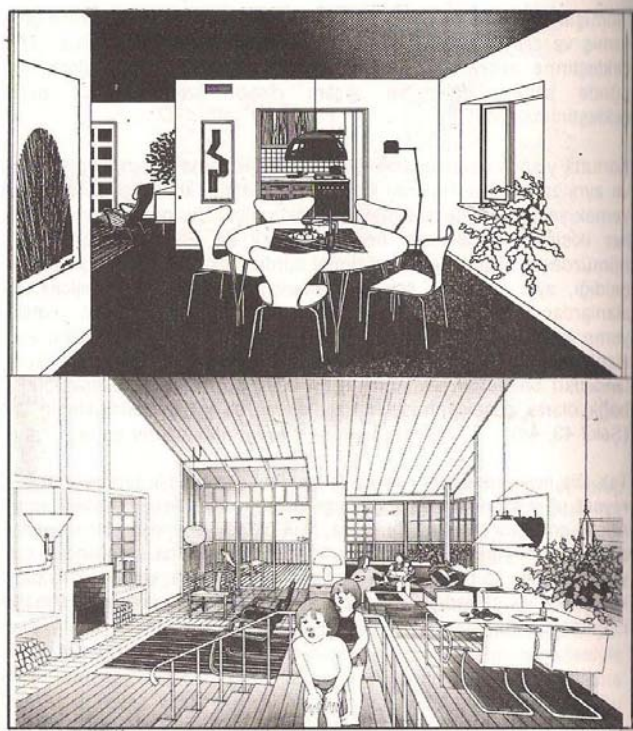
Genellikle yaşama mekanı olanaklar çerçevesinde zamana bağlı, değişik düzenlemelere elverişli, çeşitli yaş gruplarına ve kullanıcıların yaşam stillerine uyum sağlayabilen düzende olmalıdır. Bitişik durumlu yapılarda yaşama alanı komşu konutun yatma çevrelerine bitişik tasarlanmamalıdır (Arcan ve Evcı).

Yaşama mekanlarında oturma elemanları bireylerin birbirini rahatça görebilecekleri şekilde tasarlanmalıdır. Yaşama mekanı konutun dışı en açık olan yeri olduğundan konutun girişi ile doğrudan ilişkilidir. Yaşama mekanı için en uygun yön güney yönüdür. Yaşama mekanlarında yemek yeme eylemi mekan içerisinde uygun bir yere yerleştirilmiş olan masa etrafında yapılmaktadır. Genellikle bu eylem birbirine bağlı olan aile yaşantısında günde üç defa ve belirli zaman aralıklarında yapılmaktadır.

Şekil 4.10 Ailece Yemek Yeme Eylemi

Kaynak: <http://www.yenibirhedef.com/yazi/insan-iliskileri/yemekli-davetlerde-uyulmasi-gereken-gorgu-kurallari/187>.

Şekil 4.11 Konut İçerisinde Değişik Yemek Alanları

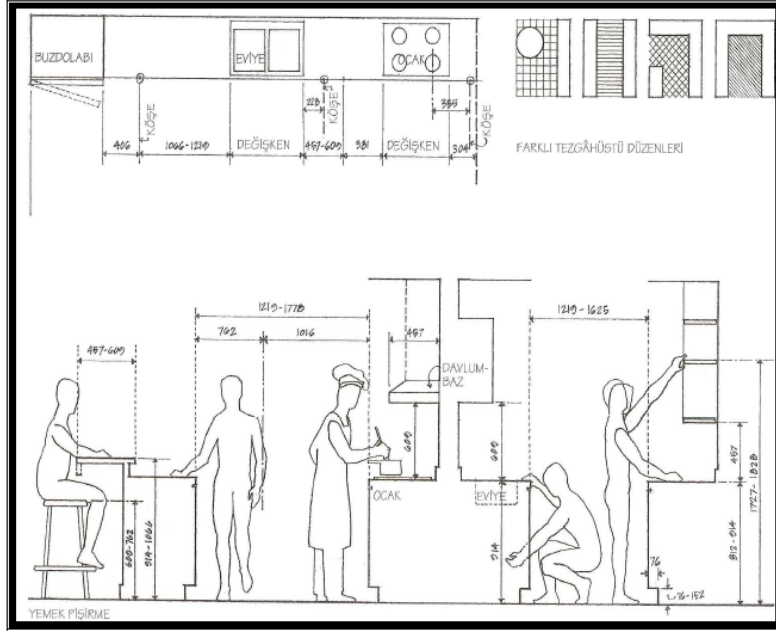
Kaynak: Arcan ve Evcı, Bina Bilgisi Çalışmaları, 1990.

4.2.1.2 Hizmet –Servis Mekanları

Konut iç mekan bölümlerinde hizmet- servis alanı için mutfak, banyo, wc ve holler incelenecektir. Mutfak ait olduğu konutta oturan ailenin veya kişilerin yeme-içme eylemleri için maddelerinin hazırlanması için gereken işlemlerin hazırlandığı yerdir. Arcan ve Evcı'ye göre, mutfakta eylem grubu, dışarıda işlenmemiş olarak alınan veya hazır durumdaki yiyeceklerin yenmeye ve içmeye hazır duruma getirilmesi için yapılan hazırlama ve gerekiyorsa kaynatma, pişirme, fırınlama, soğutma gibi eylemlerden oluşmaktadır (Kahya, 1993 s:25). Konut iç mekanlarında en çok esneklik sağlayan bölüm mutfaklardır. Çünkü mutfaklar kullanıcıların istekleri doğrultusunda ve tabiki yapı sisteminin izin verdiği boyutlarda şekillendirilebilmektedir. Özellikle yaşam tarzlarının ve alışkanlıkların değişmesiyle açık mutfak tipi mekanların oluşması mutfağın da yavaş yavaş yaşama mekanı ile bütünleşmesine sebep olmaktadır (Alga, 2005 s:78). Bu sayede mutfak kullanıcıların hayatına uyum sağlayan bir mekan olmaktadır.

Mutfakta yer alan eylem alanları üç ana grupta toplanabilir.

- Tezgahta hazırlık-yiyecek ve bulaşıkları yıkama alanı (donatım elemanları, eviye+tezgah)
- Ocak-fırın ile pişirme eylem alanı (donatım elemanları, ocak-fırın ile elektrikli ısıtıcılar+tezgah)
- Dolapta yiyeceklerin depolanması ve saklanması için gerekli eylem alanları (donatım elemanları, buzdolabı ve mutfak dolapları) .(Seçer, F. 2006).

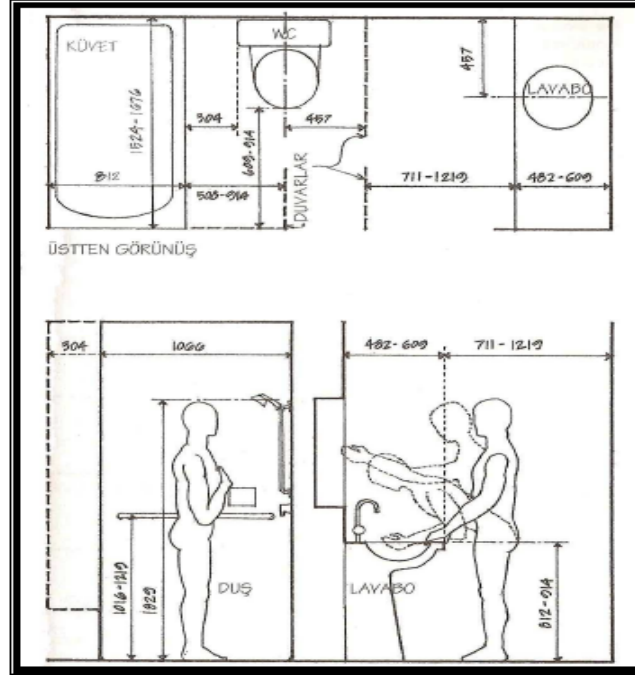

Şekil 4.12 Mutfak Eylemleri

Kaynak: Seçer,F. Teknolojik Gelişmelerin Konut İç Mekanına Etkileri ve Akıllı Evler,2006 s:67.

Mutfak içi düzenlemeler ailelerin beslenme düzenine göre farklılıklar göstermektedir. Mutfak mobilyaları da buna bağlı olarak değişim ve gelişim göstermektedir. Çalışan aile bireyleri, eğitim gören çocuklar aileyi ancak akşam saatinde bir araya getirebilmektedir. Bundan dolayı da akşam beslenme eylemi daha uzun süren bir ön hazırlama, sunma, tüketme ve düzenleme eylemi haline ve buna bağlı mobilya biçimleri kazanmıştır (Onur, 2000). Bunların yanı sıra mutfak alanını aktif kullanmayan ailelerde dolap sayısı da buna göre esneklik göstermektedir. Bu tarz mutfaklarda daha çok görselliğe önem verildiği bilinmektedir.

Konutta mutfaktan sonra ikinci ıslak hacim alanı olan banyolar konutta yaşayan bireylerin kişisel temizliği ve bakımı için; yıkanma, tuvalet, el-yüz yıkama, tıraş olma eylemlerini karşılamaktadır.

Şekil 4.13 Banyo Eylemleri

Kaynak: Seçer,F. Teknolojik Gelişmelerin Konut İç Mekanına Etkileri ve Akıllı Evler,2006 s:76.

Banyo mekanının yatma hacimleri ile yoğun ilişkisinin olması mümkünse, yatma bölümü içinde yer almasını gerektirmektedir (Seçer,F). Genellikle banyolar, yatak odalarının açıldığı bir yatak holü veya koridoru ile bağlantılandırılarak, tüm yatma grubuna hizmet edecek biçimde düzenlenir

Konutta banyo mekânlarından ayrı olarak wc mekanları da düzenlenir. Wc alanlarında da mobilya kullanımı göçebe yaşam tarzından sonra belirgin şekilde gelişmiştir. Örneğin geleceğin konut tasarımlarının tamamen esnek özellikle olacağını savunan tasarımcıların geliştirdiği ‘geleceğin tuvalet tasarımı’da Cooper-Hewitt Müzesi’inde sergilenmektedir. Tuvaletin yüksekliği tamamen elektronik bir sistem ile hem yetişkinler hem de çocuklar için ayarlanabilmektedir (Öcal, 2001). Konut iç mekanlarında sirkülasyon alanı olarak da adlandırılabilen konutun girişinden iç ortama geçişi sağlayan mekana hol adı verilmektedir. Hol bölümü,

mekanı genellikle bir dağılım alanı olarak konutun bütün bölümlerini oluşturan, bir bakıma bu bölümleri ayıran bir tampon bölgedir. Konut içi dolaşım eylemi, iç mekanlara ulaşabilmek için gereklidir. Bu eylemin geçtiği yerler, koridorlardır. Genellikle konutun gece bölümünde, yatak odalarına ulaşmak ve görsel ilişkiyi kesmek için düzenlenirler (Seçer, 2006).

4.2.2 Özel Kullanım Alanları

Konut iç mekanlarında özel kullanım alanlarını kullanıcıların kendileriyle baş başa kaldıkları kişisel mekanlar oluşturmaktadır. Başta yatma çevreleri olmak üzere, bunu çalışma çevreleri takip etmektedir.

4.2.2.1 Kişisel Mekanlar

Uyuma, yatma eylemi insan vücudunun fiziksel ve ruhsal açıdan doğasının gereğidir. İnsanların gün içerisinde harcamış oldukları enerjiyi geri kazanmak için 6-8 saat uykuya ihtiyaçları vardır. Uyku sırasında insan bedeninin en iyi şekilde dinlenebilmesi kullandığı donatı elemanlarının rahatlığı ile doğru orantılıdır. Bireyin uyuma eylemini gerçekleştireceği odası yorucu ve rahatsız edici olmamalı, dinginlik vermelidir. Arcan ve Evcı ye göre, ortamın elverişli olmadığı durumlarda, dinlenme tam olamayacağından zamanla bireyin günlük çalışma verimi düşmeye başlar ve bu durum zamanla devamlılık göstereceğinden, bireyin de fiziksel ve ruhsal açıdan olumsuz yönde değişim ve bozulmalar görülür. Yatak mekanı, birey tarafından arzu edilen ve zorunlu olarak bulunması gereken eylem alanlarının birbirine göre olan durumlarının tasarlanması-düzenlenmesiyle oluşturulmaktadır (Arcan ve Evcı,1990 s:147). Yatma mekanı konut içinde yer alan özel hacimlerden biri olduğundan, o yatak odasını kullanan kişinin diğer konut bireylerince rahatsız

edilmesine olanak vermeyecek biçimde düzenlenmelidir. Bu nedenle yatak mekanları tek geçişli ve birbiri içinden geçilmeyecek şekilde düzenlenmelidir. Yatma mekanı düzenlenirken bu özel hacimin konut dışarısından izlenmesine engel olacak şekilde düzenlenmesine dikkat edilmelidir. Yatma mekanı mobilyaları gereğinden büyük ve fazla olmamalıdır. Herhangi bir işlevi karşılamayacak mobilya kullanıcının mekan içerisinde hacim kaybetmesine neden olmaktadır. Bu mekanlarda kullanılan mobilyaların biçimlenmelerinde ise işlev, malzeme, çevre gibi objektif değerlerin etken olması ile birlikte tasarımcı-kullanıcı, toplumun değer yargıları, özgünlük ve orjinallik (Şekil4.14a- Şekil 4.14b) istemi, iletişim gibi subjektif değerler etkili olmaktadır.

Şekil 4.14a Yatma Mekanı Görünüşü

Kaynak: <http://www.evdizayn.com/yatak-odasi-dizayn-ornekleri/sik-yatak-odasi-dizayni>

Şekil 4.14b Yatma Mekanı Görünüşü

Kaynak: <http://www.evdizayn.com/yatak-odasi-dizayn-ornekleri/sik-yatak-odasi-dizayni>

Yatma çevrelerinden sonra insanların ikinci özel mekanı çalışma alanlarıdır. Bu mekanları kendilerine özel olarak düzenleyen kullanıcılar, bağımsız ve rahat hissetmek isterler. Bundan dolayı bu mekanlarda karmaşık olmayan, sade düzenlemelere gidilmektedir. Genellikle kitapların konulacağı bir kitaplık, yazı yazma eylemini karşılayacak bir masa bu alanlarda yeterli olmaktadır.

4.3. Konut İç Mekanlarının Esneklik Özellikleri

Konut iç mekan düzenlemelerinde farklı yaşama alanları oluşturabilme yeteneği esneklik özelliğini ortaya çıkarmaktadır. Konut kullanımına yansıyan yaşam döngüsündeki eylemler, mekansal esneklik sağlanmadığı zamanlarda, mekanın ihtiyaçlar doğrultusunda biçimlenmeye itmektedir (Alga, 2005 s:76). Tasarımcı G. Mari'nin mobil yaşama mekanları tasarlamak yerine iç mekanın kendisinde esnek kullanımları ön plana çıkarmıştır. Duvar elemanları, masa, dolaplar ve mutfak

Mari'nin projelerinde bölücü eleman olarak kullanılmıştır. Diğer iç mekan düzenleme elemanları ise katlanabilir, başka eylemlere dönüşebilir esnek özelliklerde tasarlanmıştır. Esnek konut iç mekanlarının oluşturulması yeni fonksiyonlara adapte olmaya olanak sağladığından önemli bir özelliktir. Konut iç mekan ve donatı elemanlarının iyi seçilmediği durumlarda kullanıcılar zorluk yaşamaktadır. Bu olumsuzluğu ortadan kaldırmak ancak iç mekan kullanımının iyi tasarlanmış ve uygulanmış olmasıyla giderilebilmektedir.

“Esnek iç mekan tasarımlarında hafif ve kolay sökülüp takılabilen iç mekan yapı elemanlarının bağlantı detayları da önemli karar noktalarından biridir. İç mekandaki sabit yapı elemanları üzerine monte edilen hareketli elemanlar kaldırıldığında, bağlantı yapılan yüzeyin bitiş malzemesi üzerinde bozucu etki kalmasını engelleyecek detayların tasarlanması ve bitiş malzemelerinin uygun özellikte olması da sağlanmalıdır ”(Öcal,2001s:87).

Uygun şartların sağlandığı iç mekan tasarımları kullanıcıların keyif alarak yaşamlarını sürdürmelerine imkan sağlamaktadır. Bu durumda, konut iç mekanın yerleşimini düzenleyen kişiler bütün ince detayları kullanıcıların istek ve gerekliliklerine göre düzenleyerek uygulamaları gerekmektedir.

5. BÖLÜM

5. Konut İç Mekanında Mobilyanın İşlevi Açısından Esneklik Özellikleri

Konut iç mekanlarında mobilya kuruluşu konuttan bağımsız değildir. Belirli mekan ve kullanım özellikleri ile konut üretiminden kaynaklanan bazı faktörler mobilya yerleşimini etkilemektedir. Konut iç mekanında mobilyalar işlev düzenini olumsuz etkilememeleri için genellikle duvara yakın konumlandırılmaktadırlar. Mekanın dar oluşu, kullanıcının kişiselleştirme duygusu, gibi etmenler mobilyanın yapıya yaklaşırma eğilimine neden olmaktadır (Özdemir, 1999 s:66). Bir başka kuruluş ise mobilyanın yapıdan uzaklaştırılarak ortada toplanmasıdır. Bu yerleşim şeklinde mobilyaya birçok yönden ulaşılabilir. Ve bunun yanı sıra mobilya da mekana bölücü işlevsellik de katmaktadır. Hem kendi işlevini karşılayan mobilya, hem de mekana farklı bir anlam kazandırmaktadır.

Şekil 5.1 Yapıya Bağlı İşlevsel ve Bölücü İç Mekan Düzenlemesi

Kaynak: <http://www.evdizayn.com/yatak-odasi-dizayn-ornekleri/sik-yatak-odasi-dizayni>

Tüm bu özelliklerin yanında mobilya esnek kullanımı açısından depolanabilir, katlanabilir, yer değiştirebilir, modüler, ayarlanabilir özelliklere sahip olmaktadır.

5.1 Depolanabilirlik

Depolama iki türlü ele alınabilmektedir. Birincisi mobilyanın kullanılmadığı zamanlarda ortadan kaldırılması, ikincisi ise mobilya dışında kalan nesnelerin mobilya içerisinde depolanmasıdır. Mobilyanın kendisinin depolanması: herhangi bir zaman dilimi içerisinde kullanılmadığı zamanlarda mekanda hacimsel olarak yer kaplamaması olarak tanımlanabilmektedir. Depolama alanı ve hacimlerinin azlığı, günümüzde tasarlanan mobilyaların birçok işlevi karşılamasına yönelik düzenlenmesini gerektirmektedir. İnsanlar yaşam alanlarında kullanmadıkları ya da az kullandıkları nesnelere görmek istememektedirler. Bu yüzden ürün tasarımı açısından ele alındığında depolama mobilyalarının, insan vücuduna göre tasarlanmış olması gerekmektedir. Raflar, dolap kapakları ve çekmecelerin yükseklikleri insan vücudunun uzanma, postür ve ölçülerine uygun olmalıdır (Ökem, 1998). Ayrıca yapıyı oluşturan duvarlar depolama mobilyası olarak kullanılabilir. Tüm duvar yüzeyi depolama alanı olarak kullanılabilir gibi oluşturulan nişlerde yerine göre yatak, çalışma grubu, gibi mobilyalar yapılabilir.

Şekil 5.2 Depolama Kitaplık Ünitesi

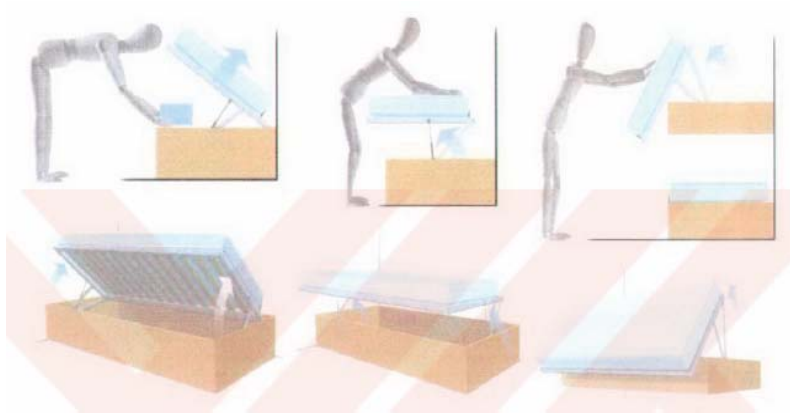
Kaynak: <http://www.google.com.tr/imgres?imgurl>

Yerden tavana kadar, mekanın bir bölümünün depolamaya ayrılması, o mekanın kullanımını olumlu biçimde etkilemektedir (Ökem,1998). Dolapların belirsiz bir yükseklikte bitirilmesi mobilyanın üstünün rahat temizlenememesine ve depolamada yetersizliklere neden olmaktadır. Günlük kullanılan eşyalar alt bölümlerde, daha seyrek kullanılan eşyalar ise üst bölümlerde depolanabilmektedir.

Şekil 5.3 Yerden Tavana Kadar Dolap Uygulaması Örneği

Kaynak: Reel Ahşap San.Tic. Resim Arşiv Dosyası

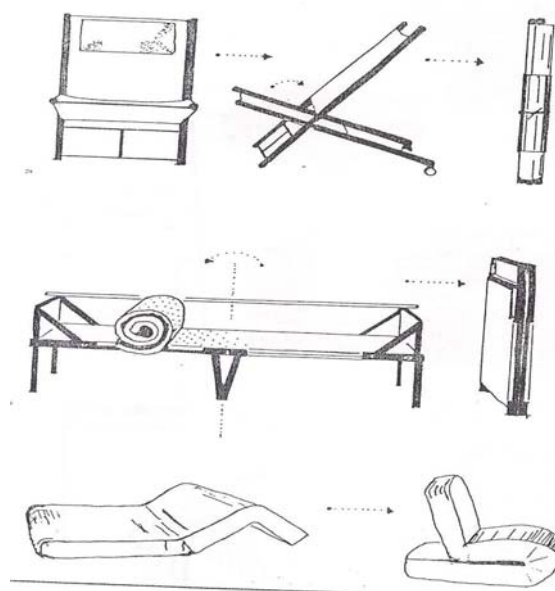

Şekil 5.4 Yatak Mobilyasının Altının Depolama Alanı Olarak Kullanımı

Kaynak: Kürşat,F.(2006). Küçük Konutlarda İç Mekan Tasarım Yöntemleri ve Uygulama Örnekleri s.118.

5.2 Katlanabilirlik

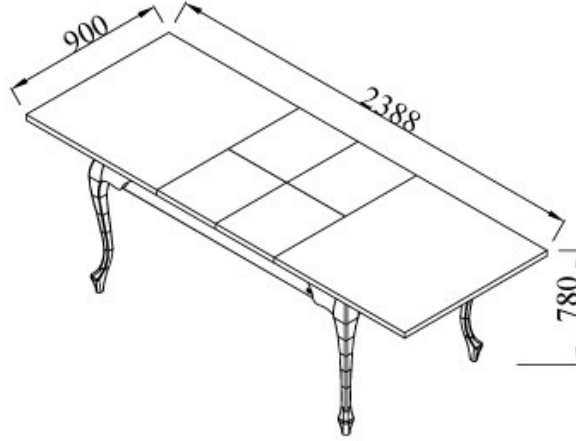
Konut iç mekanlarında mobilyaların kullanılmadıkları zamanlarda hacimlerinin küçülmesi ve yaşama mekan alanının artırılmasıdır. İlerici hareketin modern mobilyaya getirdiği en ilginç özelliklerden birisi katlanabilirliktir.

Şekil 5.5 Mobilyada Katlanabilirlik- Depolanabilirlik İlkesi

Kaynak: Özdemir, T. Konut Yaşama Mekanı Mobilyalarının Esnek Kullanımı, 1999 s: 78.

Mobilyanın katlanabilir niteliği ile tasarlanması düşünüldüğünde, bunun kullanışlı bir biçimde ele alınması gereklidir. Diğer niteliklerinde de olduğu gibi, mobilyanın ağırlığının, katlanabilirlik niteliğine etkisi iyi hesaplanmış olmalıdır. Mekkanda kullanım alanının artırılması isteği uğruna gereğinden ağır olan mobilyaların katlanabilir nitelikte olması yanlış bir düzenleme şeklidir. Katlanabilir mobilyalar hafif malzemelerden üretilmiş olmalıdır. Çünkü taşıma sırasında gereksiz ağırlık hem mobilyanın bağlantı yerlerinin esnemesine hem de kaldıran insanın yorulmasına sebep olacaktır. Katlanabilir mobilya için verilebilecek en iyi örnek yemek masası ve yatak mobilyalarıdır. Çekirdek bir ailenin kalabalık akşam yemeğinde ihtiyacı olan yemek masası katlanabilir niteliklere sahip olmalıdır.

Şekil 5.6 Katlanır Yemek Masası Örneği

Kaynak : www.istikbal.com

Konut iç mekanı içerisinde katlanan mobilyanın nerede depolanacağı asıl sorunlardan biridir. Nerede ve nasıl depolanması gerektiği daha tasarım aşamasında düşünülmüş ve uygulanmış örnekler bulunmaktadır.

Şekil 5.7 Duvardan Asılı Masa Örneği

Kaynak: www.gaysanmobilya.com

Mobilya bileşenlerinin iç içe geçerek toplanma özelliği de katlanabilirlik içerisinde düşünülebilir. Mobilya bu özelliği ile gerektiği zamanlarda kullanılarak kendi içerisinde bir hacim oluşturmuş olur ve konut iç mekanında yer kaplamamış olur.

Şekil 5.8 İç İçe Geçerek Katlanabilen Mobilya Örneği

Kaynak: <http://www.seatingtrends.com/2011/03/transformer-shelf-by-martin-sammer>

5.3 Mobilerite (Yer Değiştirebilirlik)

Konut iç mekan düzenlemelerinde tek bir mekanda bir çok işlevin gerçekleştirilme özelliği taşınabilir donatı tercihini artırmıştır. Odanın işlevsel dönüşümünde büyük rol oynayan taşınabilir donatılar, yüklükte saklanır, yapılacak eylemle ilgili olan donatılar çıkartılır, yerleştirilir, içi biten yerine kaldırılır, yerine diğer işleve cevap verecek olan donatı getirilir (Nergiz, 2005). Konut iç mekan düzenlemelerinde kullanılmadıkları zaman periyotlarında yer değiştirebilen mobilyalar tasarlamak ekstra alan kazandırmaktadır. Ortadan kalkma etkisi bir mobilyanın birden fazla fonksiyona cevap vermesi özelliğinden farklı bir durumdur (Kürşat, 2006). Mobilyanın sabit olmaması mekan içerisinde yer değiştirebilme özelliği kullanıcıların mekanı istedikleri şekilde düzenleyebilmesine izin vermektedir. Gün boyunca değişen işlevler için kullanılacak mobilyaların sade, toplanabilir, depolanabilir, hafif, olması gerekmektedir. Günümüzde konut i mekanlarında yapı sistemiyle bağlantılı olan dolaplar haricinde diğer bir çok mobilya elemanı serbest olarak konumlandırılmaktadır. Bu sayede kullanıcılar mobilyalarının yerlerini istedikleri şekilde değiştirmektedirler. Bu mobilyalar kullanılmadıkları zamanlarda aşağıda belirtilen yöntemlerden bir tanesi ile yer değiştirebilirler.

- Konut i mekanının dışına itilerek saklanması
- İki mekan arasında hareket kabiliyeti ile mekanlardan birinde saklanabilmesi
- Duvar zerine katlanması
- Bir bölmenin bir dolabın içerisinde saklanması
- Mekan i yüksekliklerine bağlı olarak döşeme altında saklanması

- Mekan iç yüksekliklerine bağlı olarak asma tavan arasında saklanması (Kürşat, 2006).

Yer değiştirebilir mobilyaların konut iç mekanlarında kamufle edilebilmesi dekorasyon bütününün işlevsel ve esnek olmasına yardımcı olmaktadır. Bu sayede daha kullanışlı mekanlar elde edilmektedir. Hareket edebilme özelliği ile yer değiştirebilir mobilyalara en iyi örneklerden biri Wexler ‘in tasarlamış ve uygulamış olduğu şekil 5.9. da görünen kulübedir. İstenildiği zamanlarda mobilyalar konut iç mekanından dışarıya itilebilmektedir.

Şekil 5.9a Allan Wexler –The Vinly Milford Evi Kulübenin Dış Görünüşü

Kaynak:<http://www.shedworking.co.uk/2008/04/wexler-studio-week-vinyl-milford.html>

Şekil 5.9b Allan Wexler-The Vinly Milford Evi Kulübenin İç Görünüşü

Şekil 5.9c Allan Wexler- The Vinyl Milford Evi Kulübenin Maket Görünüşü

Şekil 5.10 Mutfak ve Yaşama Alanında Hareket Edebilen Masa

Kaynak: Kürşat,F.(2006). Küçük Konutlarda İç Mekan Tasarım Yöntemleri ve Uygulama Örnekleri s.143.

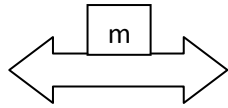
Şekil 5.11 Taşınabilir Mobilyalar ile Düzenlenmiş Konut Yaşama Mekanı

Kaynak: www. Mimarlikforumu.com

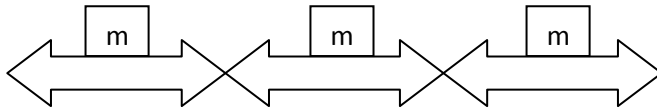
Şekil 5.11 de görünen yaşama mekanı mobilyalarının yer değiştirebilir özellikleri ile kullanıcılar istedikleri zamanlarda mobilyaların yerlerini değiştirerek esnek yerleşim yapabilmektedirler.

5.4 Modülerlik

Konut inşa uygulamaları belirli bir standart çerçevesinde yapıldığından buna bağlı olarak mobilya üretiminde de belli bir standart boyutlaşmadan bahsetmek mümkün olmaktadır. B. Martin standardı' genel olarak diğerlerine örnek teşkil etmesi herkes tarafından kabul edilmiş, ortak bir kavramın, sürecin veya belli niteliklerdeki bir cismin tanımlanması" olarak ortaya koymaktadır (Ökem,1998).

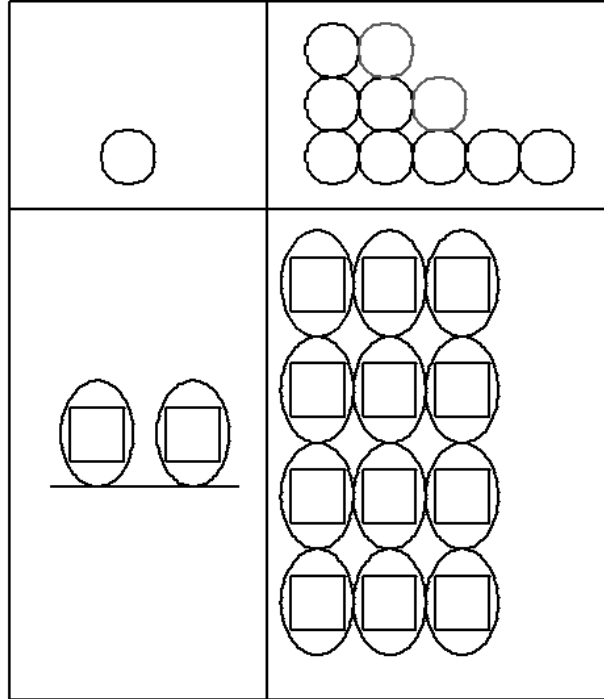

Modül ; artış veya katsayı olarak kullanılabilen uygun boyuta verilen addır.

Modülerlikte amaç mobilyaların yekpare olmayıp parçadan bütüne gitme mantığının kullanılmasıdır. Modülerlik, kullanıcıların zamana göre değişiklik gösteren, mobilyaya yönelik boyutsal gereksinmelerine, belli ölçüde yanıt verebilecek bir anlayışı ortaya koymaktadır (Ökem, 1998). Modüler mobilya standart olmak zorundadır fakat standart mobilya modüler olmak zorunda değildir. Özdemir modülasyon sisteminden bahsedebilmek için modüller arasında bir standartlaşmanın ön koşul olduğunu vurgulamakta ve giderek daralan konutlar ve mekanlardaki farklı işlev taleplerinin belirişi modüler mobilya gereksinimini beraberinde getirdiğini belirtmektedir.

MODÜLER SİSTEMLER: Standart elemanların yanyana gelmesiyle oluşurlar.

Şekil 5.12 Standart Elemanların Yanyana Gelmesiyle Oluşan Modüler Mobilya

Kaynak: Özdemir, T. Konut Yaşama Mekanı Mobilyalarının Esnek Kullanımı, 1999 s: 98

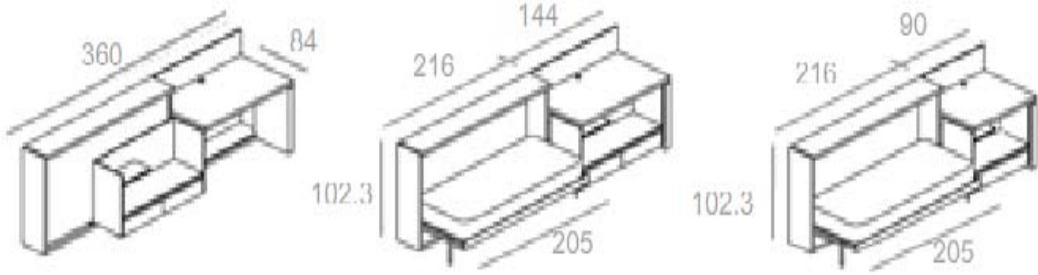
“Modüler sistemler boyutsal özelliklerinin sağladığı olanaklar ile her yönde çoğalmayı sağlarlar. Artan göçler ve küçülen konut mekanları modüler mobilya tercihlerinin artmasına sebep olmuştur. Kullanıcıların modüler mobilyaları tercih etmelerinin sebebi sahip oldukları konutlara mobilyalarını uydurabilme istekleridir. Zaman içerisinde gerektiğinde mobilya ilavesi veya çıkartması yaparak, bölüp ayırarak veya birleştirerek esnekliği sağlamaktadırlar. Modüler sistemler işlevsel kullanımı çeşitlendirdiği gibi, farklı mekan boyutlarından doğan uygulama sorunlarına da çözüm bulmaktadır (Özdemir, 1999).

5.5 Boyutsal Esneklik

Konut iç mekan düzenlemeleri yapılırken mobilyaların ayarlanabilir niteliklerde olması hususuna dikkat edilmelidir. Aynı mekan içerisinde gerçekleşen farklı eylemlere cevap vermek zorunda olan mobilyalar kullanıcıların antropometrik ölçülerine uygunluk göstermelidir. Örneğin çalışma sandalyesi her kullanıcının rahatça ayarlayabileceği özelliklerde olmalıdır. Bu sayede ayarlanabilirlik özelliği mobilyaların farklı vücut ölçülerine adapte olmalarını da sağlamaktadır. Yükselip alçalabilen, yatıp kalkabilen sandalyeler oturma sırasında yüklenen vücut kaslarının konum değiştirerek rahatlmasına yardımcı olmaktadır. Ayarlanabilirlik esnek mobilyaların üretilmesini öngörmektedir (Ökem,1998). Mobilyalarda ayarlanabilirlik; söz konusu mobilyanın farklı işlevler için kullanılabilmesi anlamına gelmektedir.

5.6 Çok İşlevlilik

Daha çok küçük yaşam alanlarında tercih edilen kompakt mobilyalar kendi içerisinde belirli bir düzende yerleştirilmiş, birçok işlevi bir arada bulunduran

komple bir amaca hizmet eden mobilyalardır

Şekil 5.13 Hareket Esnekliğine Sahip Kompakt Mobilya Tasarımı

Kaynak: www.clei.it

Şekil 5.14 da kullanılmadığı zamanlarda arkaya doğru itilebilen bir çalışma masası ve altında yatak mobilyası bulunmaktadır.

Şekil 5.14 a Kompakt Çok İşlevli Genç Odası Tasarımı

Kaynak:www.ferrimobili.com

Şekil 5.14 b Kompakt Çok İşlevli Genç Odası Tasarımı

Kaynak:www.ferrimobili.com

Ökem'e göre kompaktlık mobilyada birden fazla fonksiyonun bir arada olması ve bu fonksiyonlardan yararlanılmadığı zamanlarda katlanıp, kapanıp, bükülüp adeta

küçülerek derlenip toplanabilmesidir. Şekil 5.15 de görünen hazırlama işlevini karşılayan, taşınabilir ve kompakt bir mutfak mobilyasıdır.

Şekil 5.15 Taşınabilir ve Kompakt Hazırlama ve Servis Ünitesi

Kaynak: [www. Mimarlikforumu.com](http://www.Mimarlikforumu.com)

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Tez araştırmasında, konut iç mekânında kullanılan mobilyaların; sürekli değişim gösteren kullanıcı gereksinimlerine cevap verebilecek işlevsel ve esnek özelliklerde tasarlanma ve kullanılma gerekliliği incelenmiş, bu düzenlemelerin konut iç mekânlarında kullanıcılara sağladığı kolaylıklar üzerinde durulmuştur.

Bu bağlamda araştırmanın ilk bölümünde tasarımda işlevsellik ve esneklik kavramlarını oluşturan etmenler tanımlanmış; esneklik gereksinimi kavramı insan, çevre ve teknoloji faktörleri ile ele alınmıştır. Sonraki bölümde barınma ihtiyacı ve konut kavramları, tanım ve tarihsel gelişimleri ile incelenmiş; kültürel faktörlerin konut ve konut mobilyasının biçimlenmesine etkisi ön verileri ışığında konut iç mekân düzeni sistematik olarak analiz edilmiştir. Son bölümde ise konutlardaki dinamik yaşam biçimi ve buna bağlı değişim gereksinimlerine cevap verebilecek mobilya özellikleri, “Konut İç Mekânında Mobilyanın İşlevi Açısından Esneklik Özellikleri” başlığı altında belirlenmiştir.

Konut iç mekânlarında işlevsellik ve esneklik özellikleri tasarım aşamasında başlayarak iç mekânların düzenlenmesini sağlamaktadır. Bir tasarım uygulamaya başlanmadan önce problem tanımlanıp analiz edilirken, öncelikle önerilecek çözümün etkili olup olmadığı belirlenmelidir. Tasarım probleminin içeriği ne olursa olsun dikkat edilmesi gereken kriterler bulunmaktadır. Bu kriterler yapılacak tasarımın işlevsel ve esnek olma özelliklerini kapsamaktadır. Öncelikle, tasarımın belirlenmiş olan işlevine ve amacına uygunluğu sağlanmalıdır. İşlevsel tasarım

kullanıcıların ihtiyaçlarını en kısa sürede karşılaması yanında göze duygulara, akla ve mantığa hitap etmelidir. Bir tasarım işlevselliğini üç şekilde anlatabilir. Bunlar; pratik, estetik, sembolik işlevleridir. Pratik işlevi tasarımın dışarıdan görünen ilk izlenimidir. Yani tasarımın şekli, ilk bakıldığı anda görünen anlamı onun pratik işlevini verir. Tasarımın estetik işlevi kullanıcının onu tercih etmesini sağlamaktadır. Bir tasarım estetik değerleri ne kadar fazla taşıyorsa tercih edilme yüzdesi o kadar fazladır denilebilir. Bunların yanı sıra sembolik işlevsellik tasarımın herhangi bir değeri yansıtması ve yaşatmasıdır. Bu duruma en iyi örnek padişah koltuğu, patron koltuğu olabilir. Tasarım dışarıdan bakıldığında kendini ifade edebilmeli ve doğru fikri verebilmelidir. Tasarımın işlevselliği beraberinde esnekliğini de getirmektedir. Tasarım değişebilir, gelişebilir, ve tekrar eski haline gelebilir özellikler taşıyorsa esneklik özelliğine sahip demektir. İşlevsellik ve esneklik yapı oluşturulurken başlar ve daha sonrasında iç mekana geçilerek donatı elemanı olan mobilyalarda sürekliliğini gösterir. Yapının işlevsel ve esnek oluşu iç mekan düzenlemelerinin rahatlamasını sağlar. Çünkü iç mekan düzenlemeleri bazı durumlarda yapı sisteminin izin verdiği sınırlar içerisinde geliştirilebilmektedir. Eğer yapı bekleneni karşılayamıyorsa veya yetersiz kalıyorsa işlevsiz olduğundan bahsedilebilir. Yapı varlığı ile kullanıcıya adapte olmalı ve onun hayatını kolaylaştırmalıdır. Aksi halde yaşanmaz mekânlar ve işlevsel olmayan tasarımlar ortaya çıkmaktadır. Bu durumda yaşama hacimleri gereksiz yere kütleli olarak doldurulmuş olur. Dış etkilerden kaynaklanan gündelik yaşamın görsel yoğunluğunu, karmaşık ve kullanışsız tasarımlardan arındırmak gerekmektedir.

Tablo 6.1. Konut İç Mekânında Mobilyanın İşlevi Açısından Esneklik Özellikleri

Özellik	Tanım	Örnek
1 Depolanabilirlik:	<p>Depolama iki türlü ele alınabilmektedir. Birincisi mobilyanın kullanılmadığı zamanlarda ortadan kaldırılması, ikincisi ise mobilya dışında kalan nesnelerin mobilya içerisinde depolanmasıdır.</p>	
2 Katlanabilirlik:	<p>Konut iç mekânlarında mobilyaların kullanılmadıkları zamanlarda katlanarak hacimlerinin küçültülebilmesi ve yaşama mekân alanının artırılmasıdır.</p>	
3 Mobilerite:	<p>İç mekânda yer alan mobilyaların yer değiştirebilir özellik taşıması, mobilyaların sabit olmaması sayesinde kullanıcıların istedikleri zamanlarda mobilyaların yerlerini değiştirerek esnek yerleşim yapabilmelerine olanak sağlar.</p>	

<p>4 Modülerlik:</p> <p>Modülerlik, kullanıcıların zamana göre değişiklik gösteren, mobilyaya yönelik boyutsal gereksinmelerine, belli ölçüde yanıt verebilecek bir anlayışı ortaya koymaktadır. Modüler sistemler boyutsal özelliklerinin sağladığı olanaklar ile her yönde çoğalmayı sağlarlar.</p>	<p>MODÜLER SİSTEMLER: Standart elemanların yığılmasıyla oluşur</p> 	
<p>5 Boyutsal esneklik:</p> <p>Konut iç mekân düzenlemeleri yapılırken mobilyaların ayarlanabilir niteliklerde olması; aynı mekân içerisinde gerçekleşen farklı eylemlere cevap vermek durumunda olan mobilyalar için kullanıcıların antropometrik ölçülerine uygunluk gösterebilmesidir.</p>	 	
<p>6 Çok İşlevlilik:</p> <p>Daha çok küçük yaşam alanlarında tercih edilen, birçok işlevi bir arada bulunduran komple bir amaca hizmet etme özelliğidir.</p>	 	

Tek düze yerleşim yapılmış, kullanıcıya kolaylık sağlamayan mobilya yerleşimleri belirli bir zaman sonra sıkıcı geleceğinden değiştirilme isteği yaratmaktadır. Bu durum da gerek kullanıcıya gerekse diğer faktörlere bağlı olarak konut iç mekânlarında değişimlere gidilmektedir. Konut iç mekânlarında esnek düzenlemeler yapılmak istenmesi hem kullanıcıya hem de diğer dış faktörlere bağlıdır. Kullanıcı yaşama mekan alanının yetersiz oluşu ya da istediği özelliklerde düzenlenmemiş olmasına bağlı olarak iç mekanda değişimlere gitmektedir. Bunların yanı sıra ekonomik durumunun iyi olması da kullanıcının iç mekanda değişiklikler yapmasına neden olan faktörlerden olduğu söylenebilir. Kullanıcı bu durumda çevresinden de etkilenerek mobilyalarının işlevinin daha kapsamlı ve estetik olması gerektiğini düşünerek değişimlere gitmektedir. Konut iç mekânlarında kullanılan mobilyalar yüklendikleri göreve ilişkin olarak farklı işlevlerde çalışmaktadır. Bazı mobilyalar kullanımı bittikten sonra alanın da dar olmasında dolayı kaldırılabilirdiği gibi bazıları da kendi hacmi içerisinde toplanarak esnek özelliğini göstermektedir.

Sonuç olarak konut iç mekânlarının esnek ve işlevsel olmasına katkıda bulunan mobilyalar değişebilir birçok özelliğe sahip olarak konutun kullanıcının ihtiyaçlarına uygun olarak şekillenmesini sağlamaktadır. Araştırma sonucunda tablo 6.1'de de ortaya koyulan depolanabilirlik, katlanabilirlik, mobilerite (yer değiştirebilirlik), modülerlik, boyutsal esneklik ve çok işlevli olma gibi mobilyanın işlevi açısından esneklik özellikleri konut iç mekânlarının modern çağa uyum sağlamasını kolaylaştırmakta; yeni işlevlere cevap verecek mekânların oluşumuna olanak vererek kullanıcı konfor koşullarını iyileştirmektedir.

7. KAYNAKLAR

Acar, S., (1992), “Yapı iç mekan bütünlüğü içinde sabit mobilyanın çözüm örnekleri üzerine bir araştırma”, Araştırma Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Ak, N.,(2006), “Geleceğin konutu tasarımında ortaya çıkan kavramların belirlenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi,Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Alga, R., (2005), “Yaşam döngüsüne bağlı olarak konut tasarımını etkileyen faktörler”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Altınok, Z.H., (2007), “ Belirsizlikten doğan esneklik kavramının konut iç mekan ve donatı elemanları tasarımına etkileri”, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Arcan, E.F.,& Evcı, F. , (1987) , Bina Bilgisi Çalışmaları, Mimari Tasarım Yaklaşımı, İstanbul.

Atak, E. İşlevsel Tasarım, 25Şubat 2011 ‘de <http://blog.vukuf.com/2008/04/yaziliminiz-ve-onun-sihirli-dili-islevsel-tasarim/> Adresinden indirildi.

Atay, A., (1998), “ Ahşap dışı malzeme ve teknolojilerinin sabit mobilya tasarımına etkileri”,Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi,Güzel Sanatlar Enstitüsü,İstanbul.

Aydınlı, S., (1993), Mimarlıkta Estetik Değerler, İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul.

Başoğlu, K., (2007), “Çok katlı yapılarda esnek ve değişebilir düşey bölme elemanları”,Sanatta Yeterlilik Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,Ankara.

Bayazıt,N.(2011).Tasarımı Anlamak, 22 Şubat 2011’de <http://www.yapidergisi.com/makaleicerik.aspx?MakaleNum=24> adresinden indirildi.

Bedük,D., (2003), “Bilgi İletişim çağı ve iç mekan tasarımı” Sanatta Yeterlilik Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü,İstanbul.

Bilgin,N. (1986), Eşya sistemleri ve insan eşya ilişkileri, Teknografik m.,s:4.

Brooker, G. & Stone S. , (2011), “İç mekan tasarımı nedir?” , İstanbul, Yapı Endüstri Merkezi.

Burdurlu, E. ve Ejder, E., (1999),“Dar hacimli toplu konutlara uygun modüler mobilya tasarımı”, I. Uluslararası Mobilya Kongresi, İstanbul, 335-661.

Büyük Larousse Ansiklopedisi.

Ching, D.K., (1996). İç Mekan Tasarımı –Resimli. İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi A.Ş.

Çetin, D. F. ,(1999). Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Ünitelerinde Değişen Kullanıcı Gereksinimlerine Bağlı Esnek Tasarlama Faktörlerinin Belirlenmesi, *Doktora Tezi*, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Deniz, Ş.Ö. , (1999). “Çok katlı konut tasarımında kullanılacak esneklik taleplerini karşılayacak yapı elemanlarının seçimine yönelik bir karar verme yaklaşımı”, *Doktora Tezi*, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Desagis, M., (2006), “Konut alanı- yaşam alanı ilişkisi açısından küçük konutlar”, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Teknik Üniversitesi,İstanbul.

Dostoğlu, T.N., (2000), “Bursa’da Farklı Konut Alanlarında Çevresel Anlam”, *Yapı Dergisi*, 221: 62-63.

Ejder, E. ve Buldurlu, E. (2000), “Dar Hacimli Toplu Konutlara Uygun Modüler Mobilya Tasarımı”, Mobilya Dekorasyon Dergisi, s: 25-36. Eylül/Ekim.

Erhan, İ. , (1978), “Endüstri tasarımında kullanıcı-araç ilişkileri açısından görsel bildirişim, İ.D.G.S.A. yayınları, s: 102-103, İstanbul.

Ersoy, Z. , (2002), “Konut ve ev kavramlarının karşılaştırmalı analizi”, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Erdoğan, S. , (2009), “Hacim Tasarım Kriterlerinin İşlevsellik Bağlamında Araştırılması”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İstanbul.

Fingerle, K., Woeste, E., 2000. Condensed Living, Arch+ Dergisi, s:152/153.

Grubb, C.A. , ve Phares, M.I. , (1972), Industrialization a new concept for housing praeger Publisher, USA.

Gülaydın, D. , (2004). Konutta Memnuniyet ve Tasarım İlişkisi Açısından Çekirdek Konutlarda Esneklik Araştırması, *Yüksek Lisans Tezi*, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Hasol, D., (1988), “Ansiklopedik mimarlık sözlüğü”, Yem Yayınları, s: 181-125 , İstanbul.

Jenks, C., 2000. Architecture 2000 and Beyond: success in the art of prediction, Wiley Academy, Chichester.

Kalınkara, V. (1997). İnsan- Mobilya Uyumuna Ergonomik Yaklaşım: Oturma Odası Antropometrisi. 1. Ulusal Mobilya Kongresi Bildiri Kitabı. Hacettepe Üniversitesi MTYO Ağaç İşleri Endüstri Mühendisliği Bölümü, Ankara Siteler Genç İş Adamları Derneği. Beytepe-Ankara.

Kalınkara, V. (2001). Konutlarda Mobilya Düzenlemesi. Konutta İç Dekorasyon. S:191 209. Ankara: Teknik Yayınevi.

Kahya,M., (1993), “Endüstrileşmenin ve teknolojik gelişmelerin konut iç mekan düzenine etkileri”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü,İstanbul

Kuban, D., 1998. Mimarlık Kavramları, Yem Yayınları, İstanbul.

Kumbasar, S. B., (2008), “Konut gelişiminde gelecek vizyonları”, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kürelî, İ. & Uzun, O.(2007). Konutların Ana Yaşama Mekanının Büyüklüğünün Kullanıcıların İşlevsellik Ve Esneklik Değerlendirmeleri Üzerine Etkileri. Politeknik Dergisi, Cilt :10, Sayı:4, s:433-439.

Kürşat, Ş.F., (2006), “Küçük konutlarda iç mekan tasarım yöntemleri ve uygulama örnekleri, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi,Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Nergiz, F., (2005), “Minimalist mekanların tasarım özellikleri ve görsel niteliklerinin mimarlığın bazı temel öğeleri aracılığıyla konut tipolojisi kapsamında incelenmesi”,Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Neufert, “The Design of Houses”2002.

Norgaard, A. & Georgsen, M. (2001). Design News. Boconcept, Sayı:3 s:21-41.

Onur, S., (2000), “Mobilya biçimlenişine etki eden faktörler ve tasarımcı kullanıcı faktörü üzerine bir yöntem önerisi”, Doktora Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Öcal, G.,(2001), “Konut iç mekan ve donatı elemanlarında esnek ve değişebilir tasarım yaklaşımları”, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi , Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Ökem, H.S. ,(1998), “Minimal konutlarda mobilya tasarımı üzerine bir inceleme: Yatak odası örnekleme” , Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Örer, G. , (2002). Konut-Kimlik Ev-Modeli Ve Modelin Bir Örnek Olarak İstanbul Kenti’nde Uygulanması, Doktora Tezi- İTÜ Fen Bil. Enstitüsü, İstanbul

Özdemir,T., (1999), “Konut yaşama alanı mobilyalarının esnek kullanımı”, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.

Seçer,F., (2006).”Teknolojik Gelişmelerin Konut İç Mekanına Etkileri ve Akıllı Evler”Sanatta Yeterlilik Tezi,Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi,Fen Bilimleri Enstitüsü, İç Mimarlık Anabilim Dalı s:67.

Sırmalı, F., (1969), Mimarlıkta Bir Tasar Anlayışı, Doktora Tezi, İstanbul

Tapan, M. , (1972). Prefabriğe Elemanlarla Yapımda Esneklik veya Değişkenlik Sorunu, *YAK Bülteni*, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul.

Toka, C. (1978).İnsan Araç Bağlantısında Ergonomik Tasarım İlkeleri. İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yayını,s.73.

Töre, K. , (1997), “Türk konut mekanı ve mobilya tasarımında geçmişten günümüze yaşamsal etkileşim” , Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü İç Mimarlık Ana Sanat Dalı, İstanbul.

“Türkçe Sözlük”,(1974). Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 505,700.

Türkoğlu, 1993, İstanbul’da konut Bölgelerinde kullanıcıların konut ve yakın çevresinden memnuniyet derecesinin belirlenmesi, İstanbul Teknik Üniversitesi Araştırma Fonu.

Uraz, T., İnceoğlu, M., Paker, N.,(1995). Konut Yakın Çevresi Açık Alan Tasarımında Nitelik Boyutunun İrdelenmesi Açık Alan Tasarımında İşlev, Mekan ve Nitelik Boyutları, Mimari ve Kentsel Çevrede Kalite Arayışları Sempozyumu, İTÜ İstanbul, Haziran.

Uzel, N., (2001), “Esnek ve adapte olabilir konutlar için değerlendirme rehberi,Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Uzun, O. , (2006),”İşlevsellik ve Esneklik kavramlarının salon iç mekanı ve donatımı boyutunda analizi”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ünügür, S. M., (1980), “Kullanıcı mobilya ilişkileri üzerine”, Ofis ve İnsan.

İnternet Kaynakları

<http://v3.arkitera.com/h53138-tasinabilir-mimarlik.html>

<http://www.hurriyet.com.tr/strateji/6770822.asp?gid=202>

<http://2.bp.blogspot.com>

<http://dinopsys.net/makale/tasarim-nedir/>

<http://dornob.com/home-in-a-box-5-room-solutions-for-living-in-small-spaces/>

<http://www.benimevim.net/haberler/dekorasyon/kucuk-mekanlar-dekorasyon-hileleri.html> <http://sanattarihi.net/forum/index.php?topic=1036.0>

<http://www.google.com.tr/imgres?q=%C3%A7ekyat&hl=tr&gbv=2&tbid/html>

<http://www.materialicious.com/>

www.mersinmimod.org.tr

<http://mobilya/mobilyada-yeni-trend-fonksiyonellik.html>

<http://www.google.com.tr/imgres?q=%C3%A7ekyat&hl=tr&gbv=2&tbid/html>

<http://www.mobilyadekorasyonrehberi.com/cok-amacli-kanep/>

<http://sanattarihi.net/forum/index.php?topic=1036.0>

<http://www.shigerubanarchitects.com/>

http://www.turkmobilya.com/mobilya/konu_detay.aspx?id=81

www.vukuf.com

www.yerelsiyaset.com

8. ÖZGEÇMİŞ

Zeren BAYRAM 1985 yılında Rize’de doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Rize’de tamamladı. 2004 yılında Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Teknik Eğitim Fakültesi, Mobilya ve Dekorasyon Öğretmenliği Bölümü’nde başladığı Lisans eğitimini 2008 yılında tamamladı. 2006 ve 2007 yılları yaz dönemlerinde çeşitli mobilya firmalarında stajlarını tamamladı. 2009 yılında Maltepe Üniversitesi İç Mimarlık Bölüm’ünde Yüksek Lisans Eğitimine başladı. 2010 yılından itibaren Reel Ahşap Mobilya ve Dekorasyon firmasında çalışmaya devam etmektedir.